

SINGOALLA



AF

VIKTOR RYDBERG

TECKNINGAR AF C. L.

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.





Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten!
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt.

Göthe.

Till

Albert Bonnier.

Då min "Singoalla" nu för fjärde gången, och det i en skrud, hvarmed din omsorg och Carl Larssons snille smyckat henne, framträder, är det min önskan att få offentligen med nej besvara frågan, om det mellan förläggare och författare kan finnas ett bättre förhållande än det mångåriga mellan dig och mig.

Tack!

Viktor Rydberg

FÖRRA AFDELNINGEN.



SLOTTET I SKOGEN.

På en holme i en af Smålands insjöar har legat ett slott, som länge tillhörde släkten Månesköld. Det utgjordes af flere sammanbyggda eketimrade hus och hade ett rundt torn, uppfördt af stora granitblock. Tornmurens enformighet mildrades af en glugg här och där med rundbåge och sandstenskolonnett.

Synbarligen hade flere släktled burit virke till holmen, fogat bygge till bygge och timrat dem efter olika tiders smak och vanor.

På trettonhundratalet var slottet ett vidsträckt helt med högre och lägre takåsar, hvilkas linier bröto hvarandra, och med väggar, som sammanstötte i hvarjehanda vinklar och, fattiga på fönster, voro så mycket rikare på utsprång, svalgångar och symboliska smidesverk och sniderier. Öfver portalens prydligt utskurna stolpar stodo

bilder af Unaman, Sunaman och Vinaman, de tre blodsvittnena, vördnadsbjudande, om än icke vackra att åse. Med sina mot höjden sträckta armar borde de nedkalla välsignelse öfver Ekö slott.

Holmen omgafs af ett pålverk. En fallbrygga förenade den med fasta landet.

Tiden hade målat slottet i grått och brunt. Det såg ut som om det gömde på hemligheter, forntida och framtida. Tystnaden, som vanligen rådde där, kändes som påbjuden för att icke störa ett rufvande på minnen och aningar.

Insjön speglade furuklädda gråstensbranter. Den mörka barrskogen sträckte sig vida åt alla håll. På ett ställe sänkte sig stranden öppen mot sjön. Där skymtade mellan däldens björkar den trappvis stigande gafveln af ett kloster.

Dess stenfot finns ännu. Jag har suttit där en senhöstdag under tungsinta skyar, medan fuktiga vinddrag än prasslade, än suckade i den bleka strandvassen. Döda och döende örter dvaldes vid mina fötter; men en stålört, en styfmodersblomma bevarade ännu en senkommen flyktig fägring. Förgängelsefärger bredde vemod öfver mar-



Slottet i skogen.



kerna och skogen. Rönnen, som skjutit upp mellan stenarne, bar på nästan aflöfvade grenar klasar, som lyste i den immiga dagern med några sparade droppar af sommarlifvets blod. Hvad klostret hette vet nu ingen, om ej de forntidslärde. Men sägnen förmäler, att den svarta döden lade det öde, och att det sedan dess var lämnadt åt förfallet.

Omkring år 1340 var riddar Bengt Manesköld herre på Ekö. Det gick ett ordstäf, redan då gammalt, att det slottet låg i tystnad, och om dess egare, den ene efter den andre, sades, att ett ord kostade dem mer än en rundlig allmosa. Manesköldarne syntes hugade att gå sin bana ljudlöst likt månen, som enligt en saga skulle varit deras hedniske stamfaders vän och gifvit honom en silfverskära. Bland de många vartecknen och på förfäder häntydande sinnebilderna å slottets väggar syntes likväl manskäran ingenstädes utom öfver porten till örtagården, men där var hon lagd under den heliga jungfruns fötter och sålunda kristnad. Sporde någon riddar Bengt om den underliga sagan, gjorde han med handen en afvärjande åtbörd, om han ej gjorde korstecknet, och svarade blott: det

var i hedna tider. Mer sinnad att ordrikt gifva besked om saken var trotjenaren Rasmus skytt.

Folket i bygden visste, hvarför tystnad låg öfver Ekö och Ekösläkten. När kristendomens budbärare — de tre, hvilkas bilder öfver portalen lyfte blickar och händer mot himmelen — hade visat sig inne i Småland och från dess ättehögar börjat tala om hvite Krist och helige fadern i Rom, hade den bland Månesköldarnes förfäder, som då lefde, ifrat emot dem, samlat folket på helgedomsbackarne och i offerlundarne och manat det till trohet mot den outgrundlige Oden, den hvite Balder, den väldige Tor. Till dessa afgudars ära sjöng han vid harpoklang, säges det, sånger — så mäktiga, så trollska, att folket tyckte alla skapelsens röster samstämma med dem. Det förhärdade fördenskull sitt hjärta mot evangelium och dref dess sändebud bort. Därför låg tystnad öfver Ekö och Eköslänkten. Men tystnaden var nu icke samvetstung, såsom den förr lär hafva varit. Sju fromma släktled hade bemödat sig att utplåna den hedniske sångarens skuld. Detta var samvetslättande.

Det sades, att ingen kristen Månesköld kunnat eller velat sjunga under öppen himmel — ingen före Erland, riddar Bengts son, gosse ännu. Hans stämma hade man med förundran hört icke så sällan inifrån skogsdunklet, där han, rustad med bågen och jaktspjutet, gärna ströfvade. Han sjöng besynnerliga tonföljder, vilda och vackra, helst när suset i tallar och granar var högstämdt. Han gick ensam, när han icke ville att Rasmus skytt skulle följa honom.

Rasmus var skicklig skogsman, väl förtrogen med de vilda djurens kynnen och vanor och mäkta lärd i allt, som vidkommer skogsrån, bergafolk och gastar. Trägnare sällskap voro för Erland dock två hundar, stora, lurfviga, med blodsprängda ögon och skarptandade gap, Käck och Grip, ogärna sedda af grannarne, af vargarne ögnade med hungrig och ilsken rädsla.

Från den högste häll, som lutade öfver sjön, plägade Erland kasta sig i vattnet. Simma roade honom mest, när blåsten dref fram öfver fradgande böljor. Folk tyckte, att det var något oroligt, vildt hos denne gosse, något efterblifvet hedniskt, något i

hans natur, som icke sugit till sig ett stänk af dopvattnet.

Om den gamle hedningen, den Månesköld, som icke låtit ens primsigna sig och som på dödsbädden yrat om sköldmör och odödlighetsmjöd — om denne hedning återvändt i Erland? Det frågade man sig i bondstugorna. Men Ekö husfolk försäkrade, att Erland korsade sig andäktigt och läste sina böner med knäppta händer; att han var lydig fader och moder och visade sin lärare, pater Henrik, vördnad; att han var godhjärtad, ehuru häftig, gifmild som alla Månesköldar, och mån om att vara rättvis, ehuru han visst icke alltid var det. Rasmus skytt, som troddė sig känna Erland bäst, bekräftade allt detta, men med en skakning på hufvudet.

Riddar Bengt hade ej mer än fäderna gjort lifvet på Ekö högröstadt, och hans husfru Elfrida, den ädelvuxna, smärta, blonda, som bar Kristi bergspredikan i blicken och ett sken från Tabor på pannan, skötte sina många plikter med stilla myndighet.

Två gånger om året hölls det på Ekö gästabud, till hvilka fränder och vänner från äfven aflägse gods och storgårdar kommo.

Gästabuden voro lysande, ty guldstickade bonader höljde då salens väggar, och dyrbart husgeråd borden, och källaren skattades på kostbara drycker. Men ehuru glädjen ej var dämpad, hade den likväl afmätta later. Gästerna visste icke hvarför, men de kände något högtidligt, äfven när de, lagom druckne, leddes till sängs. Självve herr Gudmund Ulfsax, närmaste grannen, som plägade hojta snarare än tala och svärja mer än välsigna, när han fått ymnigt af öl och vin inom vesten, var på Ekö höfvisk, måttfull och siratlig i ord och åthäfvor och lallade där, sedan han blifvit nedbäddad, med aktningsvärdt försök till andakt sin i barndomen inöfvade, till ordaförståndet honom mörka latinska kvällbön, när han icke utbytte den mot morgonbönen.

Riddar Bengt var en mångpröfvad man. Han hade stridt under Mats Kettilmundsson för de olycklige hertigarnes sak och i Skåne mot de holsteinske herrarne. Nu gammal och grå, skötte han faderligt och klokt sina husbondeplikter. Vinterdagarne höll han sig mest i slöjdkammaren med Olof Hallstensson, dannemannen, som snidat altaret i sockenkyrkan. Där arbetade

med id de faordige männen, och fram trädde under deras händer, snidade i trä, änglar, apostlar och helgon: heliga Marior och Katarinor, den himmelske Gabriel med lilja i handen, sankt Petrus med nyckel, sankt Paulus med svärd, sankt Sigfrid med staf, sankt Georgius i rustning och sankt Sebastianus med pilar i halfnaken kropp. Den egentlige verkmästaren var Olof Hallstensson; men riddaren gjorde icke endast grofarbetet: han skar mantelvecken skickligt och lade på färgerna väl. Många vintrar hade riddar Bengt så tillbragt. Af fromma beläten tycktes han ej få nog. Slottskapellet och klosterkapellet hade fått sina. Salen och sängkammaren andra. Äfven i de långa mörka korridorerna skymtade helgon i vrå och vinkel, och på trappkrökarnes afsatser dvaldes de, försjunkna i helgedagstankar. I den del af slottet, som troddes vara från hednatid, stod sankt Sigfrid, och framför honom knäböjde den där hedningen, som hade föredragit Balder för Kristus och Oden för den heliga treenigheten. Hans beläte, det såg man tydligt, ångrade denna svåra synd och bad hjärtligen, att kommande släktled ej måtte för den vårda

drabbade med ondt. En harpa, den trollska hednasångens, låg krossad bredvid honom. Mången natt, då riddar Bengt vaknat, tänkte han på den arme i skärselden och tröstade sig med att själamessor och fränders goda gärningar mildra dess sveda och möjliggöra frälsningen.

Pater Henrik, Erlands lärare, hade varit vida i världen, innan han fastnade som prior i ett kloster djupt inne bland Smålandsskogarne. Det sades af hans munkar, att hans anseende som andlig och lärd var stort i fjärran land, och man visste, att konung Magnus sänkt sin hjässa lika djupt för denne prior som för ärkebiskopen i Upsala. Och sällan gick ett år förbi, utan att med långväga resande anlände till honom bref, skrifna af själfve påfven i Avignon eller af de höglärde herrarne vid universitetet i Paris. Höga värdigheter hade erbjudits honom. Men han hade i sitt kloster hvad han i världen eftersträfvat: tid för betraktelser och studier, tid att på pergamentet fästa sina förhoppningar om ett stundande Guds rike på jorden. Han läste gärna gamla romerska dikter, ehuru deras författare varit hedningar, och den virgi-

lianska versen *Magnus ab integro seclorum nascitur ordo** ljöd för honom med profetisk klang. Äfven böcker, skrifna med underliga bokstäfver, läste han, om hvilka de andre munkarne sade: *græca sunt, non leguntur:* det är grekiska; sådant läsa vi icke. Ty pater Henrik hade vistats ett par år i den grekiska kejsarstaden.

Sällan gick en vecka, utan att han suttit en kväll förtöjd i Ekö slotts bekvämaste länstol med fru Elfrida å ena sidan och riddar Bengt å andra. Riddaren var fåordig, men drack som oftast patern till, och blicken, som ledsagade skålen, talade om vördnad, vänskap och trefnad. Fru Elfrida var den frågande, munken den svarande och berättande. Och hvad han hade att förtälja! Han hade ju sett den värld, som är, och kände ur böcker den värld, som var. Han nyttjade därvid icke öfverflödiga ord. Men hvad de malade, de ord han sade! Fru Elfrida tillsåg, att Erland vid sådana tillfällen var närvarande. Och gossen var det gärna. Han lyssnade uppmärksamt. Sådant skall jag upplefva, sådant och mycket mer, tänkte han.

* En ny storkrets af århundraden kommer till världen.



Slottet i skogen.

Det hände dock, att hans uppmärksamhet flög bort. Var det en månskenskväll, kunde han svårligen gifva akt på paterns ord. Han såg inom sig månen blodröd träda upp öfver skogen; han såg månen flyta som en silfverbåt i det svala blå; han såg månen skåda in genom sofrummets fönster; han såg honom fälla en glimmande silfverskära genom luftdjupet till den hedniske stamfadern; han såg flickan Bil och gossen Hjuke bortförda i månbåten och lyckliga i den; han såg månstrålar skimra i fru Elfridas klädningsveck. Sådana bilder jagade hvarandra då genom hans själ. Var Erland på något sätt befryndad med månen?

Knappt var det honom lättare att följa paterns ord, när insjöns vågor brusade kring ön, och vinden tjöt i barrskogen. Då hörde Erland röster, som kallade honom ut och hade ofattligt dunkla sanningar att måla honom. Då hände, att han föreställde sig en harpa stor som världen, smyckad med blinkande stjärnor, strängad genom en blå eller en mulen oändlighet — strängarne dallrande under solväfda fingrar eller strukna af dystra stormjagade molnmassor och blå-

hvita blixtar. Och från denna harpa flög Erlands tanke till den krossade hedna-harpan vid sankt Sigfrids fot. Hvarför? Det visste han icke, han icke ens tänkte däröfver.

* *
*

När denna berättelse börjar, var Erland sjutton år, en stark och fager sven, skicklig i många idrotter, boksynt äfven, ofta gladlynt, stundom grubblande, snar att vredgas, snar att godtgöra, yngling i somligt, barn i annat.

Herr Gudmund Ulfsax var enkeman och egde en blåögd dotter Helena. Riddar Bengt och herr Gudmund menade, att de unga voro bestämda för hvarandra. Båda voro de enda barnen, och egendomarne lågo så som om de borde slås ihop. Och då fru Elfrida var af samma tanke, öfverenskommo fäderna, att Erland och Helena skulle om några år varda äkta makar. Ännu voro de skygga i hvarandras sällskap. Men allt har sin tid. Kärleken sin.



INGOALLA.

Så hände en sommardag, att Erland återvände från en jakt.

Öfverst på en kulle i skogen växte en gran, ung och smärt, men högre än alla omgifvande träd. Hennes topp syntes från slottsfönstren öfver den kringliggande skogen, och när hon tecknade sig mot en röd aftonhimmel, var det, som om hon längtande skådade ut i världen och önskade sig fjärran till palmernas land.

Nedanför kullen sorlade en bäck öfver sand och kiselstenar på sin väg till sjön. Bäcken hade längre in i skogen en bråkig vandring mellan mosslupna stenar och hundraåriga trädrötter, men här utbredde sig hans stränder till en gräsmatta, där blå, hvita och röda blommor prunkade. Här satt Erland ofta, glad åt furusus och enslighet; hit ställde han äfven nu sina steg, för

att dricka af bäckens friska vatten. Käck och Grip, de båda hundarne, följde honom.

Hunnen upp till kullens topp, stannade han förundrad, ty nedanför skådade han något ovanligt. Där satt vid bäcken en flicka. Han såg ej hennes ansikte, ty hon blickade icke åt honom, men han såg kolsvarta lockar gjutna öfver blottade skuldror och öfver en mörk dräkt, sirad med mångfärgade band. Flickan doppade än den ena, än den andra nakna foten i bäcken. Hon fröjdades visst åt svalkan, kanske ock åt vattenbubblorna, som föddes af denna lek. Och hon började nu sjunga med gäll, välljudande röst, som fick gensång borta i skogen.

Hvem var hon? En bygdens dotter var hon icke, det märkte Erland af hennes later, klädsel, sång, som lät helt annorlunda än de visor nejdens flickor sjöngo, när de sökte boskapen i vildmarken. Hvem var hon då? Kanske en älfva eller en förtrollad prinsessa? Tyst och undrande stod Erland på kullen, och han kände i sitt hjärta något hemligt, oförklarligt, hemskt och ändå lockande.

Men Käck och Grip fäste ilskna ögon



Singoalla.

på flickan och morrade argt. Och medan Erland stod fördjupad i åskådning och tankar, rusade Grip nedför kullen, som om han velat slita den okända i stycken.

Då märkte Erland hennes fara och kallade hunden tillbaka. Men innan det skett, hade flickan blixtsnabbt vändt sig om, rest sig upp och, just som hunden borrade hvassa tänder i hennes klädning, stuckit en dolk i hans hals. Med ett stycke af klädningen mellan tänderna tumlade Grip till hennes fötter.

Erlands ögon flammade af vrede, då han såg sin trogne Grips ofärd, och han ropade, i det han gick fram med hastiga steg:

Hvem är du, som vågat detta?

Men flickan såg med stora, svarta, blixtrande ögon på den blonde herresonen, hennes bruna kinder voro färgade af hög rodnad, läpparne darrade, och hon svängde den bloddrypande dolken, så att de röda pärlbanden kring de nakna armarne skramlade:

Vill du kanske döda mig? sporde hon i häftig ton, som hade främmande brytning.

Och hon höjde dolken till försvar mot den andre hunden, som ville rusa på henne.

Erland manade Käck att lägga sig, och då denne icke genast aktade sin herres röst, gaf han besten med bågen ett slag, så att han tjutande drog sig tillbaka.

Gossens och flickans ögon möttes. Det var å ömse sidor trotsiga blickar. Men huru det nu var, drog sig flickans mun till ett leende.

»Jag är icke rädd för dig,» sade hon och kastade dolken, så att han hvinande skar luften och fastnade med udden i ett träd.

Erlands vrede öfvergick i undran och nyfikenhet.

»Du är en ovanlig flicka, — men illa vore det, om jag ej i manliga idrotter kunde täfla med en kvinna.»

Han drog sin jaktknif ur slidan, och kastade honom mot samma träd. Knifven inträngde bredvid dolken i trädet, men så djupt, att halfva bladet doldes i bast och bark.

Han gick till trädet och lösryckte bägge vapnen, sköljde dolken i bäcken och återlämnade den till egarinnan.

»Du är en vacker flicka,» sade han, »men mycket ovanlig . . . Vill du,» tillade han betänksamt, »att jag skall döda den

andre hunden, eftersom han är ond på dig?»

»Nej,» svarade flickan, och stack dolken i slidan, som hon bar i ett bälte; »hunden är oskyldig, ty de djuren äro sådana, som deras herrar vilja att de skola vara. Men du själf måste vara en hård och elak pojke.»

Och den okända lockade på Käck, som på en vink af sin herre nalkades henne krypande. Flickan smekte hans lurfviga hufvud.

»Förlåt mig,» sade Erland; »du har rätt: jag är hård och elak, men tro icke, att jag hetsade hunden. Jag ville dig intet ondt.»

»Jag vill tro dig.» Hon såg med en djupare blick i Erlands ansikte. »Bor du här i grannskapet?»

»Ja.»

»Farväl,» sade flickan. »Vi träffas visst icke mer.» Hon var redan färdig att ila in i skogen, då Erland, vaknande ur en dröm, höjde sitt hufvud och utbrast:

»Nej, nej, stanna!»

Han sade detta med sådan ton, att den okända vände sig om.

»Låt mig veta, hvad du heter,» sade gossen och tog hennes hand.

»Du är nyfiken.»

»Nej, jag bryr mig icke om ditt namn, om du endast vill säga mig, hvarifrån du är, och hvarför vi aldrig mer skola se hvarandra.»

»Jag heter Singoalla, är kommen fjärran från och stannar ej å någon ort.»

»Och vi träffas då aldrig mer?»

»Hvad bryr du dig om mig? I morgon har du glömt mig.»

»Nej, jag glömmer dig aldrig.»

I stället för att svara böjde sig Singoalla ned, plockade en röd blomma, kastade henne i bäcken och sprang in i skogen.

Erland stod ensam. Hans blick sväfvade efter den försvunna. Han stod så en stund, tyst, orörlig, drömmande. Ändtligen väcktes han af Käcks tjut. Hunden såg på sin herre oroligt, ty han var ej van att se honom sådan. Men Erland kastade bågen på skuldran och gick långsamt uppför kullen.





ÄNGTAN.

Följande dag återvände Erland till kullen vid bäcken. Bågen bar han i hand, och Käck följde honom, men på jakt tänkte han icke. Han tänkte på Singoalla, den bruna flickan. Han hade om natten drömt om Singoalla, att hon fattade hans hand och tryckte den, att han åter tryckte hennes, att de sågo djupt i hvarandras ögon och kände sig på ovanligt sätt lyckliga. En sådan dröm hade Erland aldrig förr haft; förr drömde han om strider med skogens ludne åboar, om kämpaspel och klufna Saracenturbaner.

Han kom till bäcken, men Singoalla var där icke. Mahända kommer hon, tänkte han, och han satte sig i gräset, där flickan förut suttit, och lyssnade länge till bäckens sorl. Men Singoalla kom icke. Då var det, likasom bäcken hviskat till

honom: Sök där inne i skogen, där, hvarifrån jag kommer. Och Erland steg upp och följde bäcken in i skogen. Han vandrade i granars skugga, klättrade öfver stenar och hällar och kom så till ett ställe, afrödt af skogshuggarens yxa, men ännu obebygdt. Endast en riskoja, en sådan som kolare bygga, stod där vid lämningarna af en mila; ljung, svampar och ormgräs växte rundt omkring. Här voro stakar nedslagna i marken, och medan han undrade, hvartill de tjenat, kom Rasmus skytt vandrande öfver gladet och omtalade för junkern, att en hop främmande människor, karlar, kvinnor och barn, bruna till hy och svarta till hår och ögon, underligt klädda och underligt talande, med hästar, vagnar och mycken tross, haft sina tält uppslagna på svedjelandet, dröjt där en dag och sedan vandrat norr ut. Mer visste Rasmus icke förtälja, men han visade deras vagnars hjulspår, slingrande fram, där träden stodo längst ifrån hvarandra. Och medan Erland såg på hjulspåren och tänkte, att Singoalla måste vara en af dessa människor, fann han på marken en röd pärla, lik dem, som prydde flickans armar och

fotvrister. Den pärlan upptog han och gömde vid sitt hjärta, som hviskade: hon är borta, du får aldrig återse henne. Då sade Rasmus, som märkte, att Erland var mörk i hågen: jag såg nyss en man, som bar Grips halsband till Ekön. Grip ligger i skogen, halft uppäten af vargarne. Sörjer ni er gode jakthund?

Så var det. Vargarne hade om natten funnit Grips kropp vid bäcken, släpat honom långt därifrån in i skogen och med lust ätit af sin gamle fiendes kött.

Erland svarade kort på Rasmus' fråga, att jakthundar finnas många, men få så goda som Grip. Han sade farväl till Rasmus, som vandrade vidare; själf gick han tillbaka till slottet.

Dagligen återvände han till kullen vid bäcken. Trodde han, att Singoalla skulle återkomma? Men sommaren led; hösten kom; de röda, blå och hvita blommorna vid bäcken vissnade, såsom Erlands vilda sinne; ekarna, som stodo här och där bland granarna, gulnade och strödde sina ollon på jorden; dagen vardt kortare och himlen mulnare; flyttfåglarne drogo mot söder; regnet föll i skurar; bäcken svällde

öfver det ställe, där Singoalla en gång suttit och Erland så många gånger efter henne.

Men ännu, då kullen stod snöhöljd, kom Erland, följd af Käck, till bäcken, dock ej så ofta som förr. Han väntade icke finna Singoalla, men han älskade stället, och han sjöng sina egna sånger och lyssnade till genljudet, ty han sjöng Singoallas namn.

Riddar Bengt undrade öfver sonens omskiftade sinnelag och frågade mången gång, om alla vargar och räfvar vore döde i skogen och alla roffåglar borta i främmande land, eftersom Erlands jakt nu alltid felade. Annorlunda, sade han, tala dock mina herdar, ty för ofta mäla de, att ludne röfvare slagit min boskap. Till sådana ord svarade Erland föga. Men fru Elfrida gladde sig åt sonens väsen, som nu var mildare än annars; dock tyckte hon sig stundom märka svårmod och frågade om något tryckte hans sinne. Men Erland svarade nej och såg genom salsfönstret bort till den höga granen, som växte på kullen.

Under vintern var Erland flitigare lärjunge hos pater Henrik än annars. Dag-

ligen ställde han sin gång till klostret. Portvaktaren, brodern Johannes, som igenkände hans sätt att ringa, stack då sitt plättrakade hufvud genom gluggen vid porten, helsade junkern och öppnade för honom. Genom en hvalfgång mellan munkarnes celler gick Erland till bokrummet, där priorn vanligen dvaldes. Det var ett medelmåttigt stort rum med hvälfdt tak och ett fönster, högt, bågigt, med många små blyinfattade rutor, starkt brända af solen, så att de utanför stående björkarna, när de vajade för vinden, syntes som gröna skuggor. Väggarna voro klädda med bokskåp, sirade af bildverk; de i kalfskinn bundna böckerna stodo med kedja och lås fästa i väggen. Till låsen ägde priorn nyckeln. Varsamhetsmåttet hade ett tvåfaldigt syfte: att skydda de oskattbara verken mot tjufhänder; men ock att hindra munkarne nedtaga och läsa böcker utan priorns vetskap, ty, som han sade, många af dessa verk voro skrifna af romerske hedningar och farliga för opröfvade sinnen.

Men lärjungen steg dag för dag i lärarens ynnest. Så hände en vinterafton, då Erland satt vid hans sida i bokrummet, att

priorn slog igen den »kyrkofader», i hvilken de läst, och med ett betydelsefullt anlete gick till bokskapet, frigjorde en annan bok ur hennes fängelse och lade den framför lärjungen.

Han är icke längre barn, sade priorn till sig själf; hans förstånd mognar märkbart; jag tvekar icke att under min ledning låta honom läsa denna bok. Den är farlig. Men det är just en sådan fara, som väntar hans ålder och kan göras mindre farlig genom en äldre vän.

Det var skalden Ovidius' bok »Förvandlingarna». Med omtanke valde priorn de stycken han tyckte lämpliga att läsa.

Och sålunda läste de om Heros och Leanders kärlek, och Erland gaf åt Hero Singoallas anletsdrag; de läste om Pyramus' och Tisbes kärlek, och Erland gaf åt Tisbe Singoallas strålande ögon, bruna hy och purpurläppar.

Han läste om deras kärleks, nej ej deras kärleks, men deras ödens olyckliga slut, och sagan ville röra honom till tårar.

Likasom fru Elfrida, gladdes pater Henrik åt Erlands ändrade lynne. Ofta satt han med gossens händer i sina och om

talade något, hemtadt ur sin lefnads rika erfarenhet. Ofta lade eftertanken en sky på hans panna, och hans ögon fästes granskande på Erland. Det var, som han gärna velat säga denne någonting, men ändå tvekade göra det. Stora tankar rörde sig i paterns själ, men han tviflade, att Erlands sinne ännu vore lämplig jordmån för de frön han ville utså.

En vinterkväll närmare våren hände, att, sedan läraren och lärjungen studerat tillsammans, den gamle lade sina händer på den unges axlar, och hans ögon lyste af hänförelsens eld. Med halft hviskande röst, som ljöd högtidlig och hemlighetsfull i det af lampan matt upplysta hvalfvet, talade han om andens herravälde öfver det lekamliga, om det osynliga ordets makt öfver seniga armar och trotsiga sinnen, öfver furstar och herrar, öfver alla världens härar, vore de ock oräkneliga som hafvets sand. En stor byggnad uppföres, hvars grundval är jorden, hvars spira når in i himmelen (så talade han), och när den varder färdig, då är jorden icke längre jorden, utan en jordisk himmel, ett återsken af den himmelske himmelen; grundvalen

är lagd, pelarne resas, några höja sig redan i skyn; men onde jättar, som ana, att denna byggnad skall vara ett fängelse, där de med demantkedjor bindas till evig tid, ha fattat om pelarne, för att omstörta dem; men färdigt skall verket varda, ty det godas makt är större än det ondas, såvidt som Gud är större än djäfvulen. Men i tiden lefver Gud endast i rena människohjärtan, och hvarje sådant, som öppnar sig för honom, är en förstärkning åt hans makt i tiden. Vill du (så talade gubben till gossen) varda Guds bundsförvandt? Vill du bära din sten till denna byggnad? Det är icke lätt, ty det kräfver mer än mannastyrka, mer än mannamod; det kräfver försakelse af allt eget jordiskt. Har du kraft att offra lifvets ros åt Gud och hafva lifvets törne för dig själf? Mer kan jag nu icke säga.

Så talade pater Henrik, och Erland, som väl ej rätt förstod hans ord, kände dem dock i sitt hjärta och uttalade sin goda vilja att vara Guds bundsförvandt. Då lade gubben sin hand välsignande på hans hufvud.





Längtan.



RÄMLINGARNE FRÅN EGYPTI LAND.

Våren har kommit, isstyckena, som drefvo på insjön, ha smält för solens strålar, träden knoppas och skogen doftar.

Ser du, Erland, flyttfåglarnes skaror, som sväfva i högan sky? De återvända från södern. Känner du de friska fläktar, som spela in genom fönstren i riddarsalen? De bära helsningar från fjärran land. Skall icke äfven hon återvända, hon hvars minne vintern icke höljt i glömskans drifvor? Hör! Från skogen ljuda människoröster, hästtramp, vagnars gnissel och smällande piskor. Det ljuder, som om ett stort tåg nalkades. Och ur skogsbrynet kommer en brokig flock: män i långa kappor, kvinnor i mångfärgade kläder, halfnakna barn, som stoja, skratta och gråta, hästar och vagnar och hundar. De närma sig slottet. Där ila alla till fönstren; tjenarne, som arbeta på

garden, hvila och se förundrade på de kommande; väktaren skådar tvekande upp till riddaren, och denne vinkar till honom att fälla bryggan. Främlingarne tåga öfver henne, men låta hästar och vagnar stanna på andra sidan. De ordna sig i halfrund; männen framdraga ur kapporna pipor och strängaspel; de unga flickorna, svartögda och svartlockiga, med pärlor kring nakna armar, med glitterguld och brokiga band på mörka och röda klädningar, framträda ur kvinnornas hop; piporna och strängaspelen ljuda, och flickorna dansa underliga dansar. Yra som gnistorna öfver en sprakande låga, lätta som vinden på gröna fält, hvirfla de om hvarandra efter tonerna af en gäll musik, tills pipor och strängaspel tystna, dansen stannar och flickorna ila tillbaka till de äldre kvinnornas hop. Då synes pater Henrik på fallbryggan; han kommer från klostret, där främlingarne nyss varit. Och en af främlingarne, en högvuxen man, rikare klädd än de andre, går honom till möte och bugar djupt. Patern vinkar honom att följa. De närma sig slottstrappan, dit riddar Bengt nedgått för att höra, hvilka främlingarne äro och hvad de vilja.



Främlingarne från Egypti land.

Den högvuxne mannen bugar ödmjukt för herren till Ekö och lägger båda händerna på sin panna. Hans långa hår är svart, blåsvart det krusiga skägget kring hans läppar, svart, stolt och ändock skygg den blick han fäster på riddaren.

Han tiger, men pater Henrik talar i hans ställe:

Dessa människor bedja om er nad, ädle herre, och om tillstånd att uppslå sina tält i er skog, ty de ämna stanna här några dagar, hvarefter de åter fortsätta sin vandring. Ty ni må veta, ädle herre, att dessa människor äro af ett folk, hvilket Gud nekar ro och hvila, sedan han dömt dem att från släkte till släkte vandra från land till land. Märkligt är deras öde, och viktigt att tänka öfver, ty det vittnar om Guds allmakt och stränga rättfärdighet, och om vår heliga läras evigt stående sanning.

Dessa vandrande människors fäder bodde, såsom denne man, bland dem en höfding, sagt mig — deras fäder bodde för ett tusen tre hundra och mer än fyratio år sedan uti Egypti land. De voro ett ansedt folk af Ismaels, Abrahams och Hagars

sons stam, samt egde fasta bostäder i välsignade bygder, icke eftergifvande Gosen i bördighet.

Då kom en dag till deras landsändar en vandringsman, följd af en kvinna med ett spädt barn i sina armar. För sig och de sina bad vandringsmannen om hägn under deras tak mot natten och ovädret. Alla vägrade och visade honom den ene till den andre. Men främlingarne, som de bortvisade från sin tröskel, voro den helige Josef, himladrottningen Maria och världens frälsare. Och till straff för denna synd dömde Gud dem och deras barn att hemlöse kringirra i två tusen år, utan annat hopp för sitt lif än främlingars miskund. Mer än hälften af deras mödosamma väg är nu fulländad, men ännu skola 23 släkten, räknade till 3 på århundradet, dö på den väg, som återstår, innan de hunnit det mål, hvarefter de längta: fäderneslandet och försoningen med Gud. Ädle herre, detta folk, som beder om er gästvänskap för några dagar, har genomtågat många land och icke utan bönhörelse anropat många furstar om samma nåd. Som botfärdiga pilgrimer böra de anses; hånade, föraktade, bort-

stötte och förföljde på många ställen, ty lidandets kalk är satt i deras hand, hafva de dock af romerska rikets kejsare förlänats med lejdebref och äfven haft nåden få visa sig för vår helige fader i Rom . . .

Vid dessa ord framtog höfdingen ur sin rockficka ett med många band omlindadt pergament, upprullade och lämnade det med en ny bugning till riddar Bengt.

Riddaren skulle med svårighet läst de ord, som voro skrifna på pergamentet, men af det stora vaxsigillet, som fanns därpå med romerska rikets vapen, förstod han, att detta var lejdebrefvet, hvarom patern talat. Riddaren ögnade vördnadsfullt pergamentet, återlämnade det till höfdingen och sade till denne, i det han hejdade patern, som ville fortsätta sitt tal:

Högst märkligt är det, som jag nu hört om eder, och mig synes, att jag föröfvade en synd, icke olik den, för hvilken I själfve bären straffet, om jag ej tilläte er att i några dagar stanna å mina egor. Mat och dryck skolen I under denna tid icke sakna, och hvad vidkommer er, höfdingen, och edra närmaste fränder, tillbjuder jag eder att gästa under mitt tak.

Höfdingen tackade med ödmjuka ord, men förklarade, att ett löfte, ärfdt af fäderna, nödgade honom, likasom hans folk, att aldrig söka nattro i ett hus, vare sig muradt eller timradt, innan deras strafftid vore tilländalupen. Vidare omtalade han, såsom orsak till sin bön om några dagars gästfrihet, att han här stämt möte med en flock af sitt folk, som för en tid skilt sig från honom, för att besöka andra ängder, och nu åter skulle förena sig med honom.

Sedan åtskilliga andra ord skiftats mellan riddar Bengt och det vandrande folkets höfding, aftågade den främmande skaran till det fält i skogen, hvarpå hon en gång förut tältat, och hit lät riddar Bengt föra mat och dryck i ymnighet, så att de för en hel vecka kunde vara väl försörjde.

Men bland de svartlockiga flickorna, som dansade på gården vid pipors och strängaspels takt, hade Erland upptäckt Singoalla. Det var hon, som anförde dansen, ty hon var höfdingens dotter och den skönaste af alla.

Patern stannade öfver aftonen på slottet, för att med riddar Bengt samtala om de

märkvärdiga gästerna och meddela honom de ytterligare upplysningar han af höfdingen inhemtat, då denne nyss förut besökte honom i klostret och anhöll om hans förbön hos riddaren.



RLAND OCH SINGOALLA.

Erland hade i början lyssnat till paterns berättelse, som föreföll honom märkvärdig och rörde folket Singoalla tillhörde; men snart dref honom oron ur salen: han vandrade från rum till rum i slottet, ilade upp för vindeltrappan till den högsta tornkammaren, skådade ut öfver sjön och skogen och lyssnade till klangen af de klockor, som därifrån pinglade på det främmande folkets hästar, sprang så åter ned för trapporna till slottsträdgården, som, välvårdad, men liten och omgifven af stenmurar, fanns på slottets södra sida, där aftonsolen nu göt rödgul glans öfver fru Elfridas blommor och köksväxter. Dock icke heller där dröjde han länge, utan skyndade till tärnornas kammare, där han annars sällan visade sig. Här förvarade fru Elfrida i ett bonadt skap sin sons högtidskläder, och

här fanns en spegel af slipadt stål, hvari tärnorna gärna speglade sina anleten. Erland öppnade skåpet, framtog de dyrbara skrudarne af utländskt tyg med prydliga silfverhäkten och iklädde sig en sådan. Han kammade sitt ljusbruna hår, så att lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar. För hvem han smyckade sig, visste han, men ingen annan. När han var färdigklädd, kastade han bågen öfver axeln, lockade på Käck, sadlade sin häst och red bort öfver fallbryggan inåt skogen: fru Elfridas och tärnornas blickar följde honom, ty han var ståtlig på den dansande hästen, som pryddes af ett grannt täcke. Men fru Elfrida gick in i salen och tillkännagaf för riddaren, att Erland ridit bort och svårligen vore att hemvänta förr än följande dagen; helt säkert hade han tagit vägen till Ulfåsa, herr Gudmund Ulfsax' gård, ty hvarför skulle han smyckat sig så, om ej för den fagra jungfru Helena, sin tillämnade brud?

Men den, på hvilken Erland minst tänkte, var Helena Ulfsax, ehuru en ungmö med vänare kinder och klarare blå ögon ej fanns i Virdaland. De kinder, på hvilka Erland tänkte, voro bruna; de ögon,

som hans själ solade sig i, voro mörkbruna, och flickan, som han prydt sig för, hette ej Helena, utan Singoalla.

Fru Elfridas gissning sannades ej, ty kort efter solnedgången sågs Erland åter rida öfver fallbryggan. Han hade ströfvat i skogen och varit i grannskapet af svedjelandet och mellan träden sett, huru det främmande folket arbetade med tältens resande, hästarnes fodring och matens kokande. Han hade sett och hört barnens stojande lek kring eldarne. Men ända fram hade han icke ridit. Tanken på Singoalla hade lockat honom dit, men han kände nu rädsla för att se henne. Detta gjorde, att han efter mycken tvekan med oförrättadt ärende vände sin gångare mot hemmet. Men Käck, som ej lät binda sig af villrådighet, hade sprungit in i lägret, kanske lockad af åhågan att göra bekantskap med de hans likar, som följde det främmande folket, kanske än mer lockad af stekoset från eldarne. Och när Erland på borggården hoppade ur sadeln, kom Käck ur skogen och sprang upp på sin herre, som om han haft en helsning till denne från det okända folket. Så var det måhända

äfven, ty kring hans lurfviga hals hängde en krans af vildblommor. Tankfullt lyste Erlands ögon, då han fann den kransen; kanske den var från Singoalla, tänkte han. Han löste den från Käcks hals och lade den under örngåttet i sin säng. Då borde han drömma om den, som flätat blommorna.

Om detta hopp uppfylldes eller ej, är ovisst; men följande morgon pådrog Erland åter sin högtidsdräkt, spände kring lifrocken en präktig gördel med slida för jaktknifven, och gick till skogs, till kullen vid bäcken. Skönt och ensligt var där på stranden vid kullens fot. Granarna hviskade, bäcken sorlade, sippor och violer tittade fram ur det gröna. Erland satte sig på sitt vanliga ställe vid bäckens rand; Käck lade sitt hufvud i hans knän. Då syntes på andra stranden — liksom hade de stämt möte med hvarandra — Singoalla. Vinden fladdrade i vecken af hennes korta klädning. Hennes steg voro lätta, och hon stannade ej, då hon varsnade den ståtligt klädde junkern. Nej, hon log välbekant, nickade gladt, lyfte först den ena foten, så den andra, för att aftaga sina skor, och

vadade så öfver bäcken rakt fram till Erland. Bäcken var grund, och endast några silfverlika pärlor stänkte upp till de röda pärlorna kring flickans vrister. Icke heller Erland kände sig förlägen, utan glad. Det var en frisk känsla, men just icke högtidlig, ty han icke ens vårdade sig att stiga upp och helsa Singoalla, såsom han lärt att helsa andra flickor. Men han log ur hjärtat, då Singoalla, hunnen till andra stranden, lade sina händer på hans axlar och sade:

»Ser du, jag spådde icke sannt. Vi träffas återigen. Du har en god fader, som visar min fader gästfrihet. Därför skola äfven vi vara vänner.»

»Det skola vi. Vet du, Singoalla, jag har längtat efter dig, allt sedan vi första gången sågos här. Jag har äfven många gånger drömt om dig, och om drömmarne säga sannt, är ditt sinne icke vredgadt mot mig.»

»Nej,» svarade Singoalla och satte sig på stranden bredvid Erland; »då jag skildes från dig, var jag icke längre ond; jag tyckte tvärtom, att du var den vackraste gosse jag någonsin sett; till och med din



Erland och Singoalla.

vrede gjorde dig icke ful. I hela vårt band finnes ingen enda, som är så vacker som du. Assim, som säger, att han vill ha mig till hustru, är icke att jämföra med dig.»

»Hvem är Assim?»

»Han är son af den man, som var höfding före min fader . . .»

»Och Assim vill ha dig till hustru?»

»Ja, men låt oss icke mer tala om Assim. Du sade, att du drömt om mig; jag har drömt, att jag skulle finna dig här. Därför gick jag hit. Jag drömmer sannare än jag spår, hvilket är förargligt, ty att spå rätt är en heder för oss kvinnor. Men spådomskonsten kommer först rätt när man är gammal. Låt mig dock se vecken i din hand . . . fast nej, jag vill icke se dem . . . om du varder olycklig, skulle det smärta mig. Ack, hvilket hår du har — Singoalla förde handen genom Erlands lockar — det är icke svart som mitt och mina fränders.»

Så talade hon, och hennes tal flög från det ena till det andra. Hon talade om sitt folks färder, och huru glad hon var, när hennes fader och hans män kommo öfverens, att mötestället mellan de åtskilda banden skulle vara på Erlands fars egor.

Egentligen var det Assim, som hade föreslagit detta i männens råd, och Assim hade gjort det på Singoallas intalan. Dock anade han ej, att Singoalla ville detta för Erlands skull; annars hade Assim visst icke uppfyllt Singoallas önskan. Och medan hon sade detta, smekte hon Käck, som nu visade sig vänlig, ty i lägret hade han aftonen förut delat Singoallas måltid, och det var hon, som prydt hans hals med kransen, ehuru han väl icke förstod att fästa värde på prydnaden.

Erland visade nu Singoalla en röd pärla och en vissnad blomma; den ena sade han sig ha hittat på svedjelandet, där hennes folk äfven nu tältade; den andra hade han tagit från bäcken, som fått henne af Singoalla.

Men flickan ryckte den vissnade blomman från honom och kastade den åter i bäcken.

»Jag vill gifva dig friska blommor,» sade hon; »låt oss plocka i kapp!

Erland ingick på leken, och de plockade i täflande ifver blommor vid bäckens rand. Sedan jämförde de, för att se hvilken plockat de flesta, och då visade sig

att Erlands samling var den större, ty han hade repat händer fulla och utan urval; men Singoallas var den vackrare.

De satte sig på kullens sluttning, för att ordna och med böjligt gräs samman-binda blommorna till kvastar. Detta gick illa och långsamt för Erland, men Singo-alla hade en egen smak att hopsätta blom-morna, så att deras olika färger bröto sig vackert. Den konsten hade ingen lärt henne, men hon kunde den ändå. Då blomsterkvastarne voro färdiga, bytte Er-land och Singoalla med hvarandra, och flickan var icke missnöjd med Erlands, fast den var ojämn, ruskig, illa hopkom-men. Slutligen sade Singoalla, att hon nu måste återvända till lägret, ty annars skulle hennes fader, Assim och kvinnorna undra, hvar hon vore, och söka henne. Det ville hon icke.

Då sade Erland:

«Du må gå, Singoalla, men jag vill, att du hvarje dag skall komma hit, så att jag får se dig.»

Singoalla eftertänkte en stund och sade:

«Ja, vi skola mötas hvarje dag; men bäst är, att vi mötas här, då solen gått

ned. Det är bland oss en sed, att de unga flickorna vandra ensamma en stund om kvällarne, ty därigenom få de spådomsande. Jag säger till min far i morgon afton: jag vill gå ut i skogen och lära framtidssyner. Då svarar han: gå . . . och jag smyger hit. Ser du, skymningen är god äfven därför, att om Assim eller kvinnorna äro i grannskapet, se de oss icke. Assim vill gärna följa mina spår.»

»Är Assim stor och stark?» frågade Erland.

»Ja, han är större än du och har skägg, hvilket du icke har, och är den vigaste af våra unge män. Han är oftast god till lynnet, men lättretlig, och vredgas han, sky honom alla. Blod har mer än en gång drupit från hans knif.»

»Om Assim kommer hit, skall jag lära honom sky dina spår. Se mina armar, Singoalla,» sade Erland och uppvecklade rockärmarne; »jag är endast sjutton år, men tror du ej, att mitt famntag skulle krama Assim? Må han komma! Jag skall slå honom till jorden och trycka min häl i hans bröst.»

»Det skall du icke. Hvarför talar du

i denna hårda ton om Assim? Hvad ondt har han gjort dig? Om du hotar på det sättet, vill jag aldrig komma hit.»

»Jag tål honom icke. Dock, jag hoppas, att han ej skall komma hit, medan vi mötas. Stället är aflägset och skogen stor. Hvarför skulle han just gå hit? Jag lofvar dig, Singoalla, att icke kämpa med Assim eller ens säga honom ett ondt ord, om han icke retar mig. Är du nöjd nu, och vill du lofva mig komma i morgon, då solen sjunkit ned bakom klipporna vid sjön?»

»Ack, det lofvar jag, ty du vet icke, hvad jag älskar att se ditt ansikte. I afton kan du ju komma och se vårt folks läger. Min fader väntar, att riddarens son skall besöka honom, om ej af godhet, så dock af nyfikenhet.»

»Jag skall komma, men bäst är att träffa dig ensam, Singoalla.»

Nu räckte Singoalla sina händer till Erland och sade honom farväl till i morgon. De höllo länge hvarandras händer och sågo i hvarandras ögon; de funno behag däri. Men ändtligen ropade de: i morgon! — ja, i morgon! nickade gladt

och ilade åt skilda håll. Men innan Erland hunnit uppför kullen och Singoalla försvunnit i skogen, vände sig båda och vinkade än en gång farväl och återseende.





I SKYMNINGEN VID SKOGSBÄCKEN.

Solen sjunker ned bakom klipporna vid sjön; trädens toppar bada i aftonrodnad; fåglarne sätta sig till ro; klosterklockan, som kallar munkarne till aftonbön, ljuder öfver nejden; Erland lämnar slottet och ilar till mötet.

Så träffar han Singoalla hvarje afton under den höga granen på kullens topp, medan skymningen smyger mellan skogens stammar. De tala i början mycket och leka som barn på den gröna stranden; »det finnes ingen vacker flicka på jorden, utom du,» säger Erland till Singoalla, och hon svarar glad: »ack, tycker du det? Innan jag gick hit, speglade jag mig i en källa, för att se, om du kunde finna mig behaglig.»

Men småningom varda båda tystlåtna; hellre än att tala älska de att skåda i hvar-

andras ögon, och de kunna detta i trots af skymningen, ty de äro hvarandra nära och linda sina armar, den ena kring den andras hals. Då blickarne så förenas, trånar äfven mun till mun, och snart mötas läpparne i långa kyssar, som på en gång värma och svalka — som på en gång släcka och tända en blyg åtrå.

Hvarje gång Erland vandrar till kullen, klingar i hans själ en sång, åt hvilken hans läppar ej ge toner. Den sången lyder:

»Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden. Jag nalkas kullen, där kvällvinden hviskar i granen. Är du där, Singoalla? Jag ser dig ej, men jag anar, att du är där, ty vinden doftar af blommor, ty skogen är dägligt tyst, ty det rör sig så underligt i mitt bröst. Det vinkar däruppe på kullens topp; är det granen, som rör sina mörka grenar? är det nyponbusken, som böjer sig, när vinden plockar hans hvitröda blommor? Eller är det Singoallas klädning, som fladdrar, då hon väntar den hon älskar? Jag vet icke, men jag anar mycket och är lycklig. Ljufligt att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden.» —

Det främmande folket stannade på svedjelandet längre än deras höfding i början ämnat, ty den hop, på hvilken han väntade, dröjde. Men Erland tänkte icke på skilsmessan, och Singoalla ej heller. Det föreföll dem, som om de alltid skulle få vara tillsammans.

Åtta dagar förledo; åtta gånger hade Singoalla sagt till sin fader: jag vill gå och lära framtidssyner af ensamheten, och han hade svarat: gå! Och hon hade gjort en lång villande omväg i skogen, för att gäcka Assim och föra honom åt annat håll än åt kullen vid bäcken, ifall han lurade på hennes steg. Åtta gånger hade Erland och Singoalla träffats vid kullen där ingen annan än den trogne Käck var vittne till deras lycka, ty sällan förirrade sig en jägare hit, allra minst i skymningen, och det främmande folkets kvinnor plägade hemta vatten och bada sina barn långt borta, där bäcken flöt närmare svedjelandet.

Men mer och mer förändrades Singoallas väsen under dessa dagar. Hon bäfvade, då hon skulle smyga till mötet, men kunde likväl icke afhålla sig därifrån, ty det sved i hennes hjärta, då hon ej såg

riddarens stolte son; om natten drömde hon om honom, om dagen tänkte hon på honom, och rätt lycklig var hon icke, utan då hon kände den smärte gossens arm kring sin midja. Och likväl var hon skygg, hon visste ej hvarför, likväl höjde hennes själ tysta ångestrop, då han nalkades henne. Tala kunde hon knappt, då de sutto bredvid hvarandra, ty oro och längtan pressade skiftesvis suckar ur hennes barm; hon kunde ej mer skåda i Erlands ögon, ty det var som om de brände hennes; hon sänkte sin blick, slöjad af långa ögonfransar, till bäckens sorlande vatten, eller höjde hon dem till de tyst skridande stjärnorna, medan Erland såg och såg på henne. Och ändå kände hon hans blick, utan att kunna möta den, som en ljuf plåga in i djupet af sin själ.

Då sade Erland en kväll, när de sutto med kinderna tryckta mot hvarandra, så att hans ljusbruna lockar blandade sig med hennes mörkare:

»Sjung, Singoalla! Sjung en af ditt folks sånger!»

Men Singoalla svarade knappt hörbart:

»Jag kan ej sjunga mer.»

»Och dock hörde jag dig sjunga den första gången vi sågo hvarandra, då Grip ville bita dig, och jag var elak mot dig. Hvarför vill du icke sjunga nu? Är du sorgsen?»

»Ja.»

»Hvarför är du sorgsen? Har jag förtörnat dig?»

»Du! Nej, Erland! Jag vet icke, hvarför jag är sorgsen . . . Dock, måhända är det därför, att vi en gång skola skiljas . . .»

»Skiljas!» utbrast Erland bleknande. »Vill du icke alltid stanna här?»

»Jag ville alltid vara hos dig, men jag måste följa min fader. Ja, när jag tänker därpå . . . ser du, jag har icke tänkt därpå förut . . . men nu tror jag, att jag skall dö, när jag skiljes från dig. Jag vandrar långt, långt bort, allt längre bort från dig, Erland. Då du kommer hit om kvällarne, är Singoalla icke här; men hon längtar hit och skall dö af sin längtan. Kanske skall du gråta, Erland, och ropa mitt namn, och jag kan ändå icke komma . . .»

Singoallas ögon fylldes af tårar, och snyftningar häfde hennes barm.

Erland var blek och stum. Han hade

förut icke tänkt på skilsmessans möjlighet. Han släppte Singoallas hand, och tårar framträngde äfven i hans ögon, ty den mystiska kärleken hade enat deras hjärtan, så att glädje och smärta och pulsslagens gång voro desamma hos båda. Men då Singoalla såg den fuktiga glansen i Erlands ögon, ville hon le, för att göra honom glad, och hon sade:

»Var icke ledsen! Då Singoalla är borta, skall du snart glömma henne och åter vara lycklig.»

»Glömma dig!» sade Erland och steg upp. »Nej, jag glömmer dig aldrig, jag skiljes aldrig ifrån dig, jag följer dig, hvart du går.»

»Vill du det?» ropade Singoalla med strålande ögon. »Vill du skiljas från din fader och moder och din sköna borg och allt annat du älskar för att följa mig?»

»Ja,» svarade gossen.

»Då skola vi vara man och hustru; du skall vara min herre och jag din slafvinna; jag skall under vandringen bära dina bördor, om kvällen svalka dina fötter med det kalla vattnet, under hvilan steka ditt villebråd, räcka dig bägaren, då du är törstig,



I skymningen vid skogsbäcken.

sjunga för dig, då du är ledsen, och lida allt hvad du lider. Det skall jag göra gärna, ty jag vet, att du älskar mig.»

»Nej,» sade Erland, »så skall det icke vara, utan jag skall bära dina bördor, ty mina skuldror äro starkare än dina; jag skall jaga det villebråd och plocka de bär, som smaka dig bäst, till vår måltid; du skall icke vara min trälinna, ty det vill jag icke, och det höfves icke. Men man och hustru skola vi vara.»

»Vill du icke nu genast vara min man?» sade Singoalla. »Jag skall göra dig därtill, såsom det tillgår hos mitt folk.»

Och Singoalla framtog en liten platt sten, fäst vid en kedja, som hon bar kring halsen. I stenen var månskäran inristad — symbolen af hennes folks Gud *Alako*.

Denne sten lade hon i Erlands högra hand och frågade, om han ville älska henne som sin enda kvinna intill döden och svärja henne en trohet, mot hvilken den ringaste förbrytelse skulle ge henne rätt att taga hans jordiska lif och med sina böner stänga för honom himmelens port. Därtill svarade Erland ja. Då tog Singoalla stenen med månskäran i sin högra hand, aflade samma

löfte och tillfogade efter sitt folks bruk, att hon ville vara sin trogne mans trogna slafvinna och lida allt af hans vrede, men ingenting af hans otrohet.

Sedan detta var gjordt, sade Singoalla: »nu är du min man, Erland, och jag är i allt lydig din vilja.» Och när hon sagt detta, kastade hon sig på knä i gräset, höjde armarne mot den nytände månen och talade ord på ett tungomål, som Erland ej förstod:

»Han är min, den ende jag älskar! Veten det, alla kvinnor, och blicken ej på honom, ty han är min och föraktar er alla. Tack, gode Alako i himmelen, ty han är min, den ende jag älskar!»

Vid ett annat tillfälle skulle Erland undrat öfver, att Singoalla nu kallade honom sin man, ehuru inga ringar voro vexlade, intet bröllop på vanligt sätt hållet och ingen välsignelse uttalats öfver dem af en Herrens tjenare. Men nu tänkte han ej på sådant; det löfte han svurit kände han ingen svårighet att hålla, ty Singoalla var hans själs enda lust; han tänkte blott på att kyssa Singoallas mun, hvila vid hennes barm och följa henne till världens ände.

»Sätt dig bredvid mig,» sade flickan, »och hör en sägen, som går bland min fars folk. De säga, att den man och den kvinna, som druckit hvarandras blod, skola känna lifvets sorg och glädje, helsa och olust på samma tid och på samma sätt; att de kunna tala till hvarandra med tankarne, fastän de äro på långt afstånd, och att deras hjärtan aldrig skiljas. Tror du det?»

»Jag vet icke, men jag har hört, att vänner, som ville stifta ett evigt förbund, blandade blod med hvarandra. Singoalla,» fortfor Erland, »jag vill dricka af ditt blod; vill du dricka af mitt?»

»Ja, hellre än af öknens källa,» svarade Singoalla.

Erland blottade sin vänstra arm, ty den vänstra armen är närmast hjärtat; men då han upptog sin jaktknif, för att tillfoga sig ett sår, bad Singoalla, att hon skulle få göra det. Därtill samtyckte Erland. Flickan drog sin dolk, stack hans fina udd i sin älsklings arm och uppfångade med sina läppar den lilla pärla af ungdomsblod, som framsipprade.

Därefter blottade hon sin vänstra arm.

Med dolkens udd framlockade hon en droppe af sina ådrors saft, som af Erland bortkysstes begärligt; ja, han höljde armen med kyss på kyss och lade den kring sin hals.





VEKAMPEN.

Men hvilken är den skepnad, som uppstiger i det bleka månljuset och med sin tysta närvaro hotar de älskande?

Singoalla spritter till och ropar: »Assim!»

Ett doft, smärtsamt skratt svarar till hennes rop.

Erland flög upp och drog sin jaktknif för att gå mot främlingen. Singoalla fattade om hans väpnade hand, men han ryckte sig lös. Den svarte Assim såg kniffven glimma i månens sken; han afkastade sin kappa, gjorde ett språng tillbaka, medan hans hand sökte dolken i bältet, och han sade:

»Höfdingens dotter och slottsherrens son! Stackars Singoalla! Kvinnorna i lägret skola håna dig och männen förakta dig! . . .»

Och i det han talade så, slungade han dolken mot Erlands hufvud. Men Assims hand felade; vreden och skymningen bragte den skicklige dolkslungaren på skam. Erland gick emot honom med höjd knif. Assim gjorde ett språng tillbaka, ett vigt språng: han sträckte ut sina armar, hans svarta öga följde det hotande vapnets rörelser, fingrarne öppnade sig, för att i rätta ögonblicket gripa om Erlands lyfta hand, och den smidige kroppen böjde sig, för att med ett oväntadt sidosprång undvika hugget, om handen ej kunde afvärja det.

»Assim är utan vapen, nåd åt Assim!» ropade Singoalla och förde händerna vildt genom sitt hår.

»Är du vapenlös?» sporde Erland och sänkte sin hand.

»Ja,» svarade Assim, »men jag är en man.»

Erland kastade jaktknifven i gräset, för att efter nordisk sed utan vapen kämpa mot vapenlös.

Erland, den blonde Göten, var sjutton år, skägglös och långt ifrån fullvuxen; Assim, den mörke ättlingen af folket från Ganges, hade vandrat i tjugusex somrar,

oräknadt de två, hans moder burit honom på sin rygg.

De gå emot hvarandra, de lyfta armarne, de trycka bröst mot bröst; deras ådror svälla, deras senor sträckas, deras muskler spännas från hjässan till fotabjället.

Men nu är segern afgjord. Den blonde Göten har kastat den mörke främlingen till marken; hans knä trycker hårdt mot den fallnes bröst, och handen griper kring hans strupe.

Då ilar flickan till kämparne, att beveka segraren, bedja för den öfvervunne. Erland lyssnar, släpper sitt tag och reser sig.

Assim stiger upp, men hans blick är häftad vid jorden. Han tager sin kappa, sveper sig i henne och smyger bort.

»Ve mig!» ropar Singoalla. »Han skall omtala allt i lägret. Min fader skall slå mig, männen förakta mig och kvinnorna håna mig!»

»Nej,» sade Erland, »det skall icke ske.»

»Nej,» upprepade Singoalla, »det bör icke ske, ty vi äro man och hustru.»

»Kom,» sade Erland, »jag följer dig till lägret, för att tala vid din fader. Då

jag är vid din sida, har Singoalla intet att frukta.»

»Min man,» sade flickan.

»Min hustru!» sade gossen, lyfte henne i sin famn, bar henne öfver bäcken och gick med henne in i skogen.





Tvekampen.

ÄGRET.

Skogen, som omslöt svedjelandet, liknade i mörkret en ogenomtränglig svart mur, på hvilken himmelens stjärnströdda tak hvilade. På det öppna fältet flammade stockeldar, i hvilkas sken skuggor rörde sig och här och där ett tält skymtade. Där var ett vimmel af människor och djur, af män, kvinnor, barn, hästar och hundar; ett sorl af röster från gröfsta bas till gällaste diskant, sång, strängaspel, hvisselpipors skärande ljud, trumslag, hundskall, barnskrik, lugnt samtalande karlröster, grälande pipiga kvinnostämmor, dån af hammare, som föllo på någon sprucken kopparkittel eller formade glödröda järnstycken till hästskor och pilspetsar — allt detta blandade sig till ett öronslitande, förvirradt och förvirrande samljud. Med Singoalla till vägvisare, med hennes hand i sin, skred Erland, ett mål

för nyfikna blickar och anmärkningar på en rotvälska, som han ej begrep, genom hopen, mellan flockar af män, som åto, drucko, spelade tärning, slipade knifvar och svärd — mellan kvinnor, som rörde i grytor, matade barn, lagade kläder, samtalade och kifvades — mellan nakne gossar och halfnakna flickor, som lekte, örfilades och klöstes, skrattade och gräto — mellan hästar, vagnar, tunnor, bohag och redskap fram emot höfdingens, Singoallas faders tält.

Samma afton, medan Singoalla var hos Erland, hade den väntade hopen kommit till lägret och höfdingen tillkännagifvit, att uppbrottet skulle ega rum om morgonen af andra dagen därefter. Däraf denna ovanliga liflighet i lägret.

Höfdingens tält stod söder ut nära skogsbrynet. Här var oljudet ej så stort, trängseln ej heller. Stammens äldste och bäste män voro där samlade; äfven sågos där några kvinnor, som tyst, men ifrigt samtalade sins emellan, då Erland och Singoalla nalkades. Dessa kvinnor voro Assims moder, systrar och fränder; alla fäste de sina ögon på höfdingens dotter, då hon



Lägret.

vid Erlands sida gick dem förbi. Gumman, Assims moder, liknade vid eldskenet, måhända äfven vid dagsljuset, en otäck hexa. Hennes långa krokiga näsa tycktes hafva vuxit fram ur ansiktet till förfång för de djupa ögongroparna, de ihåliga kinderna ... alldeles som då vid jordbäfningar bergen höjas och jordlagren däromkring instörta ... hennes röda ögon flammade, och läpparne, som saft- och kraftlösa hängde kring det tandlösa gapet, grinade vedervärdigt. Käringens hemska ansikte uttryckte ilska och hämdlystnad, ty Assim hade redan omtalat hvad han rönt vid bäcken; men det uttryckte äfven undran, då hon såg riddarens son vid Singoallas sida.

Vid Erlands åsyn reste sig stammens älste och bugade. I tältöppningen stod höfdingen själf, samtalande med Assim. Båda tycktes öfverraskade af den blonde ynglingens ankomst. Assim smög undan, i det han sände Singoalla en dyster sidoblick. Höfdingen förde händerna till pannan och bugade för Erland, men hans halft nedslagna ögon fäste dock mellan de svarta ögonhåren en glimmande blick på dottern.

Flickan var blek, men hon bäfvade ej, ty hennes hand hvilade i Erlands.

Erland sade, att han ville tala vid höfdingen utan annat vittne än Singoalla. Höfdingen förde honom stillatigande in i tältet.

Hvad där talades, vet ingen, men efter en half timme lämnade Erland tältet med lugn på sin panna, följd af Singoalla, som stolt mötte Assims moders och de andra kvinnornas blickar, samt af höfdingen, hvars ansikte bar spår af hans sinnes oroliga tankar. 'Kommen ett stycke in i skogen skakade Erland hand med höfdingen, kysste Singoalla och sade:

»Jag är redo den utfästa tiden.»



FTÅGET.

»Huru är det med Erland? Han är dyster och talar föga,» sade fru Elfrida till sin man, herr Bengt.

»Han lider af ensamheten,» svarade riddaren, sedan han med betänksam min tagit en klunk ur bägaren, hvarefter han lät blicken flyga hän till de blånande bergstopparne, som syntes genom det smala fönstret; »han lider af ensamheten, och detta är ej underligt. Skogen passar ej mer för honom; vi skola i höst sända honom till konungens hof att där lära *mores* och ridderliga öfningar.»

Fru Elfrida afbröt samtalet, så snart det vidrörde denna sträng, ty hon kunde allena med vemod tänka på den stund, då unge Erland skulle från fader och moder ut i vida världen.

Men Erland satt nu i klostrets bokrum

vid pater Henriks sida och läste vid det dunkla ljuset från det höga bågfönstret i Romaren Virgilius' herdedikter, och då herden Meliboeus klagade:

Nos patriæ fines et dulcia linquimus arva,

klagade Erlands hjärta med honom, och han lyssnade tankspridd till paterns utläggning af skalden, ehuru denna utläggning var vida saftigare — hvartill ej tarfvades mycket — än de träaktiga kommentarier af salig Maurus Servius, som stodo skrifna med rödt bläck i foliantens marginal.

Erland hade, innan han gick till klostret, ströfvat genom alla vrår och vinklar af slottet, talat vänligt med alla husets tjenare, besökt alla sin barndoms lekställen, icke förglömmandes branten, från hvilken han plägat hoppa i sjön; han hade besökt dem, för att säga dem farväl, och först nu kände han, huru kära de voro honom, ehuru han så mången gång längtat fjärran från dem ut i världen.

Han tänkte på sin käre fader, sin älskade moder. Han tänkte ock på munken, sin gode lärare, som satt vid hans sida, och han välsignade honom tyst för den kunskap,

han genom honom förvärfvat i skrifkonsten; ty så tröstade sig Erland: jag skall snart hugna mina föräldrar med ett bref, som skall säga dem, hvarför jag försvunnit, att jag mår väl, och att jag snart skall återvända som en stolt riddare, rik på ära och stordåd.

För detta ändamål hade han ock lösgjort ett blad ur ett breviarium och gömt det hos sig; på detta blad skulle brefvet skrifvas.

»Du är trött nu,» sade pater Henrik, då han märkte Erlands tankspriddhet; »godt, vi skola sluta ... *claudite jam rivos, pueri, sat prata biberunt.*»

Patern slog igen boken och fastläste henne i bokskåpet.

»Farväl,» sade Erland och tryckte paterns hand. »Min gode lärare,» tillade han, »jag vill i afton hafva er välsignelse.»

Patern lade sin hand på hans hufvud, läste välsignelsen och slöt honom i sin famn, såsom han stundom äfven annars plägade göra.

Nu hördes buller utanför murarne. Portvaktaren, brodern Johannes, gläntade i dörren och underrättade priorn, att en hop af

det främmande folket, förd af sin höfding, önskade inträde, för att tacka priorn för hans vänlighet och säga farväl, ty följande dagen mot middagstiden ämnade de bryta upp. De hade redan varit på Ekö och till riddaren framburit skyldig tack för visad gästfrihet.

Patern svarade: låt dem komma!

Under tiden axlade Erland sin kappa och gick.

Pater Henrik mottog det främmande folkets ombud i klostrets refektorium. Alla munkar voro närvarande. Höfdingen steg fram, talade och bugade. Patern svarade på hans ord vältaligt. Allt tillgick högtidligt och tillika vänligt. Men medan höfdingen och patern talade, irrade de vandrande männens blickar kring rummets väggar och fäste sig vid de skinande kärl, som stodo på ekbordet, och icke mindre vid de bilder af den heliga jungfrun och barnet, hvilka stodo där i väggfördjupningarna. Men andakt var det väl icke, som skimrade i deras ögon, då de sågo himladrottningens gyllene krona eller de silfversirater, som i fina ogiver och rosetter omgåfvo henne. Ej heller var det väl värmen i rum-

met, som kom en af männen att, dold af de andre, aflyfta krokarne i det till dörren närmaste fönstret; ty om värmen varit orsaken, skulle han väl öppnat det, men så gjorde han icke.

Vi lämna klostret och gå till slottet, för att öfvervara Erlands tysta afsked. Kvällen är långt framskriden, och klosterklockornas ljud, som för slottets innevånare är tecknet att gå till sängs, har längesedan sväfvat öfver sjön och, mildt buret af klippornas ekon, sjunkit till hvila i skogen. Riddar Bengt och fru Elfrida slumra redan; sofkammarens nattlampa sprider, från en fördjupning i väggen, ett matt sken, hvari skuggorna fladdra med osäkra former, men samla sig, långt bort, mörkare och djupare, kring alkovens omhängen. Dörren till salen står halföppen; hon öppnas sakta helt och hållet. På tröskeln, dold af mörkret, stannar Erland. Han vill smyga bort till de gamla, skåda deras ansikten än en gång och säga dem farväl så tyst, att de kunna förnimma det som en drömvilla; men ålderdomens sömn är lätt, de kunna vakna, rädsla kämpar med hjärtats lust, han törs icke gå. Han lutar pannan mot dörrposten

och lyssnar till de kära sofvandes andedrag. Hans kind är blek och hans ögon tårade. Han återvänder den väg han kommit. Han skyndar, ty det förekommer honom som om korridorens och trappafsatsernas helgonstoder rörde sig och sträckte händer efter honom. Han lockar till sig Käck, vadar öfver sundet, som skiljer ön från landet — ty fallbryggan är, som vanligt om natten, uppdragen — och fördjupar sig i skogen, följd af sin trogne hund. Han bär sina sämsta kläder, och icke ett enda mynt finnes i fickan på hans slitne lifrock. Gördeln, som omsluter hans lif, tillika med jaktknifven, som hänger i gördeln, är det enda ting af värde, som han medtagit från sin faders borg.

Främlingarnes höfding hade sagt till riddar Bengt och patern, att hans folk skulle aftåga följande dag vid middagstiden. Han hade kanske sina skäl att säga så till dem; till Erland hade han sagt: kom före midnatten, eller du kommer för sent.

Allt var redan färdigt till uppbrott, då Erland kom till svedjelandet. Oroligt hade Singoalla väntat honom. Nu mottog hon honom med ett glädjerop, där hon, insvept

i en brokig kappa, satt i sin faders vagn på en bädd af täcken och själf tyglade de små lurfviga kamparne, som otåligt skrapade marken. Bakom stod en lång rad vagnar, förspända med hästar eller oxar, och fulllastade af kvinnor, barn och bohag. Höljde i sina kappor stodo de gifte männen bredvid vagnarne, en hvar vid sin vårdnad och sin egendom. De unge ogifte karlarne bildade en med spjut, bågar och knifvar väpnad eftertrupp. De öfvergifna eldarne belyste taflan. I spetsen för vagnarne voro blossbärare ställde.

Höfdingen vandrade tillbaka från sina egna packvagnar, som började raden, ned till den siste, för att öfvertyga sig, att allt var rätt. Han hade häftigt sporrat sitt folk till ilfärdighet, hans blick var orolig, och han, den annars så djupt bugande, hade nu knappt gifvit sig tid att helsa sitt bands nye medlem, sin dotters make och riddarens son med en vårdslös nick. Detta märkte Erland knappt, ty han hade endast öga för Singoalla. Sedan höfdingen gjort sin rund, gaf han med en klocka tecken till uppbrott. Blossen flämtade mellan granarna, den ene vagnen efter den andre upp-

slukades i den svarte skogen, och snart var svedjelandet tomt.

Så skred tåget fram, så fort som mörkret och den oländiga marken tilläto. Singoalla hade stigit af vagnen och gick bredvid Erland, som ledde spannet vid tyglarne. Stjärnorna glimmade öfver trädtopparne, och bakom sig hörde de älskande en fåtonig, svårmodig och likväl täck sång, sjungen af någon bland de vandrande männen. Mellan skrofliga klippor, genom tysta dalar gick färden under den korta försommarnatten.

Österut började mörkret glesna. Det genomsilades af ett kyligt ljusdunkel, en sakta klarnande gryning, hvari stjärnorna bleknade och försvunno.

Assim, som hela natten suttit till häst, höll in vid sin moders vagn, bredde en kappa öfver henne mot morgonkylan och talade ord, som höfvas en son, men med halft bortvändt ansikte, såsom han vanligen gjorde till henne, ty han kände sig förnedrad af att vara af henne född till världen. Den föreställningen hade hon själf ingifvit honom och hållit vid lif, då hon som oftast ordade om sitt eget dymörka blod och om hans faders purpurröda, hans farfaders

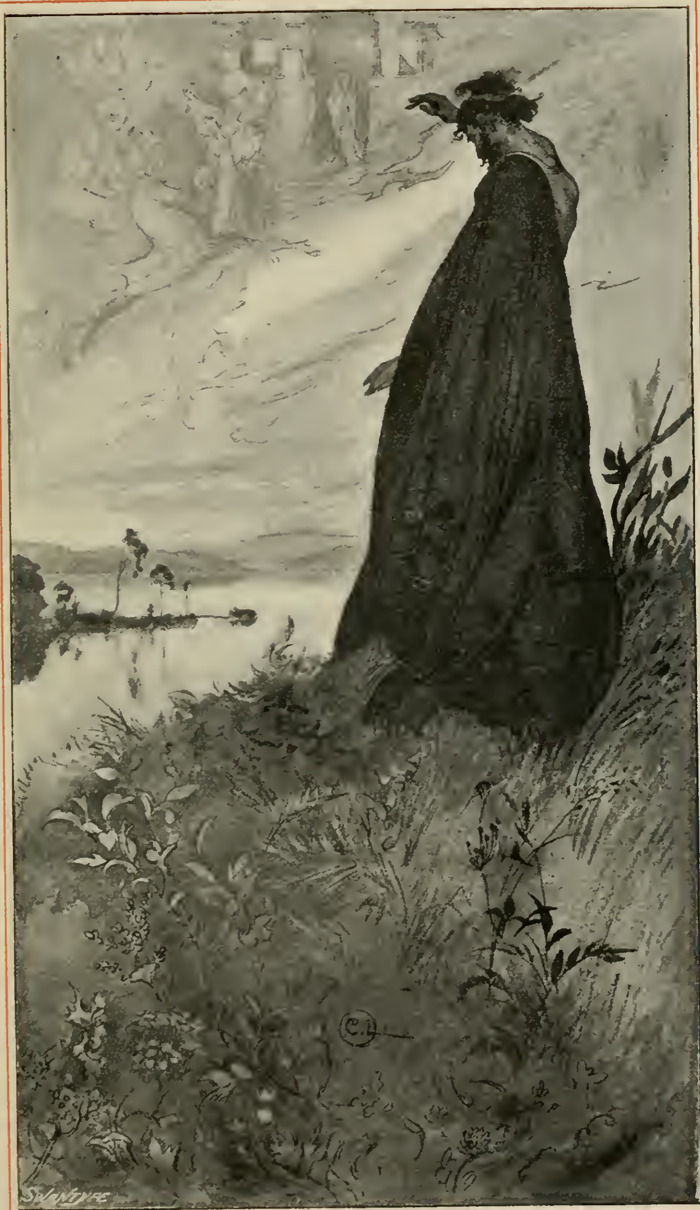
än mer purpurröda, hans farfars faders än mer. »Du är af heligt offrareblod, Assim. Dina förfäder hade guldhår och blåklintögon, de voro gudars likar, och deras skugga var välsignande. Du är den ende i detta vandrareband, som är af presterlig konungaätt. Din farfaders farfader var ljuslockig, har man sagt mig, och mindes och förstod det heliga fornspråkets alla sägner och helgade med dem vårt folks brudar, barn, hjordar och eldar. Din farfader var mörk, men ej såsom din fader, och ännu hundraårig läste han några af de gamla mäktiga bönerna och förstod dem. Din fader, som var ovillig och trög att lära, men hågad och snar att befalla, mindes och förstod blott några af deras ord. Dock flere än han gifvit dig i arf. Du är mörkare än din fader. Du är en mula, Assim. Din moders blod, din farmoders och din farfars moders ha gjort solhästens ättling till en mula. De gudasöner, som ledde vandrarefolket ur Assaria, hade inga gudadöttrar att göra till mödrar.»

I dylika ordalag hade hon talat till sin son alltifrån hans barndom. Assim sörjde öfver sitt mörka blod och beskyllde det för

tillskyndelser till de ord och gärningar, som han blygdes öfver och ångrade. Men af purpurrödt fanns kvar i hans ådror åtminstone så mycket, att det kunde göra sig kännbart och taga väldet i morgonrodnadsstunder. Då hände, att från hans läppar kommo ord, som förvånade vandrarefolket och beundrades af Singoalla, men som hvarken hon eller de andra räknade Assim till ära, emedan de trodde, att det var förfäder, som talade med hans mun.

Assim red hän till eftertruppen. Erland och Singoalla gaf han icke en blick. Med hänryckning, underligt skuggad af smärta, såg han mot öster, mot dagerkällan, öfver hvilken blekröda skyar strimmade sig. De genomdallrades starkare och starkare af färgvärma. Det blekröda vardt högrödt, det högröda djupt rosarödt, som kantade sig med silfver, gömde silfret under bräm af smältande eldmättadt guld, väckte fågelsången i skogen till jublande lif och bredde pärlglitter och regnbågeskimmer öfver markens daggvåta mossa.

Assim hade stigit af hästen. Han stirrade med förklaradt anlete in i de öfverjordiska färglekarne och sade:



Aftåget.

»*Usas, Usas,* himmelens dotter, hel dig, ungmö Morgonrodnad! Ljusets stridsmän, dina kämpar, feja sina vapen, spänna de röda hästarne för din vagn och öppna dig himmelens port. Du fattar den heliga ordningens tyglar och far med färgblänkande hjul upp på lagstadgad väg, ett ljufligt förebud åt den härliga *Sûrya.* I dig är alla varelsers ande, till rörelse väcker du allt som lefver. Mörkrets makter fly vid din åsyn, du stolta segervana fägringssvällande ungmö Morgonrodnad.»

Solkanten visade sig, och i brådhast stod hela den bländande skifvan öfver synranden, för att med saktad ifver lyfta sig högre. Assim sänkte sin panna och bad:

»*Sûrya,* jaga mörkret ur mitt sinne, där det råder, medan jorden badar i din glans! Sol, härliga drottning, lyssna från din höga eldskimrade vagn till sonen af fäder, som egnat dig tusen sånger, otaliga offer! Haf förbarmande med mig! Jag är en man, förnedrad af obesvarad kärlek. Mitt blod är förgiftadt. Jag önskar fördärf och död öfver en hvit, som tillbedes af henne, som har förtrollat mig. Midt i din strålglans är det natt för mina ögon. *Sûrya,* medlidsam

i ditt majestät, räck den sjuke ett blad från den krans af helsoblomster, som smycka ditt skinande änne! Vill du gifva mig Singoallas hjärta? Vill du det ej, så lägg mig bland dem, som skådat din härlighet och icke skåda den mer!»

Detta var en behaglig vandring, tyckte Erland, och hans bröst svällde af en enda känsla, som ropade: fram, fram genom den sköna världen! Han såg på Singoalla; hon var en nyss utvecklad ros, frisk af morgondagg.

Men morgonen hade ej förjagat det nattliga moln, som hvilade på höfdingens panna. Äfven hos honom ropade en känsla: fram, fram! men det var en ängslande känsla. Han ilade outtröttlig från vagn till vagn och eggade männen att skynda. Timme efter timme förled, och solen stod redan högt; hästarne badade i svett, kvinnorna voro trötta och knotade. Men höfdingen ropade: fram, piskorna smällde öfver de trötte dragarne, och vagnshjulen gnisslade på sina nötta axlar.

»Höfding,» sade Erland till Singoallas fader; »skall du icke snart bjuda rast? Vet du ej, att dragare tarfva hvila, foder och

vatten? Se, där borta flyter en bäck. Låt oss vattna hästar och oxar!»

»Där,» sade höfdingen och pekade mot en sakta sluttande höjd, som var helt nära; »där skola vi hvila.»

Mer svarade han ej, ty i detsamma sprängde fram till honom en ryttare. Det var Assim. Han hviskade något i höfdingens öra. Dennes ansikte mörknade än mer, och hans ögon sköto en orolig blick. Han sade intet, men han kallade några af de äldre männen till sig och utdelade med låg röst befallningar.

Emellertid skred tåget uppför den skogklädda kullen. På toppen var en slätt. Här frånspändes dragarne, vagnarne ställdes i en ring och hopbundos med rep, så att de bildade en vagnborg. Där inom samlades nu folk och hästar. Vapen framtogos och lades i en hög kring en väldig ek, som stod midt på den gröna planen. Undrande frågade Erland höfdingen, hvad detta skulle innebära.

»Varsamhet höfves ett folk, som har många fiender,» svarade denne och gick så till ett hemligt rådslag med de äldre männen, medan de yngre fodrade hästarne, och

kvinnorna buro vatten från en källa eller tillagade middagsmåltiden.

Kring Singoalla samlade sig stammens unga flickor; de glammade muntert och sågo med förstulna blickar på den blonde ynglingen, som de alla funno vacker och i hjärtat åtrådde att ega till man. Du är lycklig, Singoalla, sade de, och Singoalla nickade gladt. Men bland de unga flickorna, som talade med Singoalla, var ingen af Assims systrar eller fränder. De voro samlade för sig själfva, och Assims moder var midt ibland dem.

Under tiden granskade Erland de vid eken lagda vapnen, spände bågarne för att fresta deras kraft, undersökte eggen på svärden och sjöng en munter visa.

»Det var lyckligt, att vi ega honom bland oss,» sade en äldre man till höfdingen. »Han skall vara vår gisslan.»

»Men han är farlig,» sade en annan; »det är en fiende midt ibland oss.»

»En sömndryck!» hviskade höfdingen.

Efter ändadt rådslag gick Assim bort och talade med sin moder.

Därefter satte han sig åter på sin kamp och red, följd af tre eller fyra unga karlar,

äfven till häst, ur lägret ned för höjdens sluttning.

Kvinnorna framförde nu matvaror och uppdukade dem i gräset. Bandet samlade sig i skilda flockar kring anrättningarna. Höfdingen, hans släktingar och bandets äldste intogo sin måltid under eken. Erland bjöds att sitta vid höfdingens sida; bredvid Erland satte sig Singoalla. En af Assims systrar betjenade laget. Höfdingen framställde till Erland onödiga ursäkter för måltidens torftighet; men Erland bröt sitt bröd och delade det med Singoalla.

Men om maten var torftig, kan ej detsamma sägas om drycken. Assims syster frambar bägare till laget; tre som ställdes framför höfdingen, Erland och Singoalla, voro af skönaste silfver, konstrikt arbetade. Erland tyckte sig igenkänna dem och utbrast undrande:

Hvad desse bägare likna andra, som jag sett i klostret! Ja, denne synes för mina ögon underligt lik den heliga pokal, som står på klosteraltaret, fylld med nattvardsvin.

Singoalla bleknade och sänkte sina ögon, ty hon anade, huru det var. Men

Assims syster fyllde bägarne. Alla, utom Singoalla, drucko, och Erland fann smaken ljuflig.

Nu hördes förvirrade rop. Det vardt oro i lägret. Assim hade återvändt; han skyndade till höfdingen och samtalade tyst med denne.

»Hvad är på färde?» sade Erland.

»Vi skola hålla en vapenöfning,» svarade höfdingen kallt och befallde Singoalla gå bort till de andra kvinnorna. Dessa med alla barnen hade samlats afsides på en fläck inom vagnborgen. Singoalla gick; hennes kind var blek, hennes ögon slöjade.

Karlarne samlades kring eken och väpnade sig. Höfdingen förde Erland in i hopen och bad honom i tid välja, innan de bästa vapnen vore tagna. Men då Erland lutade sig ned, gaf höfdingen en vink; ett rep kastades kring Erland, och innan han hunnit varsna sveket, var repet slingradt kring hans armar och ben, så att han ej förmådde göra motstånd eller ens röra sig. Hans ögon flammade, hans ådror svällde; men höfdingen sade till männen: »bind honom vid eken!»

När detta skett ilade alla fram till vag-

narne. Ur kvinnornas hop hördes ett skri; det var från Singoalla, då hon varsnade hvad som skett. Hon ville hasta till Erland, men Assims moder fattade med sina skinntorra fingrar hennes lockar och hväste: »det är du, som bragt skam och olycka öfver oss. Ve dig, ve dig! Din blonde älskare skall dö, han skall slitas i stycken, han skall förtäras af gift . . . ja du! giftdrycken, lagad af min hand, rasar i hans inelfvor. Ser du, hans hufvud sjunker mot bröstet, hans kinder gulna som det giftiga smörblomstret . . . det verkar redan.»

Och medan hon talade så, fattade de andra kvinnorna i Singoallas armar och flikarne af hennes klädning och öfverhöljde henne med skymford.

Det fanns äfven en annan varelse än Singoalla, för hvilken åsynen af Erlands misshandling skulle varit odräglig. Det var Käck. Men man hade äfven tänkt på honom. Medan Erland satt vid måltiden, hade en af männen lockat Käck ur vagnborgen ett stycke in i skogen och där bundit honom vid ett träd.

Utifrån hördes rop och vapengny. En fiendtlig skara steg upp för kullen. Redan

hven en pil, stridens första budskap, genom luften. Kvinnorna trängde sig tätare tillsammans, tryckte sina barn intill sig och vände rädda blickar mot den sida af vagnborgen, där männen stodo med spända bågar och fällda spjut, afvaktande angreppet.

»Ingen nåd åt helgerånarne,» ljöd en röst därutifrån; »hugg ned dem alla!»

Det var pater Henrik, som talade så till en hop af riddar Bengts bönder, som, väpnade med yxor, bågar och spjut, tågat ut för att förfölja det främmande folket.

Pater Henrik red en liten skymmel; kring sin munkkappa hade han spänt ett bälte, hvari slidan till ett slagsvärd hängde; svärdet förde han i hand.

Äfven riddaren följde tåget, men oväpnad, ty han tyckte det föga löna mödan att pådraga ett pansar eller störa sitt goda svärds hvila för en dylik fejd. Han gick i spetsen för sitt folk, stödjande sig på en käpp, såsom han plägade göra, då han var ute att se på åkrar och ängar.

Han vände sig till sitt folk och ökade vikten af paterns ord, i det han sade:

»Ja, hugg ned slöddret och skona ingen, utom kvinnor och barn! De ha illa

lönat min gästfrihet. De ha sköflat klostret rubb och stubb och icke ens skonat den heliga jungfruns gyllene krona eller nattvardsbägaren. Svängen yxorna, svenner, som då I fällen träd i skogen!»

Men innan skaran hunnit fram till vagnborgen, hade Assim, på ett tecken af höfdingen, gått fram till eken, där Erland, nästan medvetslös af dryckens verkningar, stod bunden. Assim höll en dolk i handen. Gulblek och skälfvande riktade han udden mot Erlands bröst.

»Hallo!» ropade höfdingen, som klifvit upp på en vagn. »Hvad viljen I där borta? Kommen I med fiendtligt uppsåt, eller huru? Om så är, låt oss då underhandla, för att se, om saken kan uppgöras i godo.»

»Ingen underhandling, du tempelskändare!» ropade patern och red fram mot vagnborgen hastigare än folket hann följa honom.

»Se dit och låt beveka er,» sade höfdingen och pekade på eken, som syntes högt öfver vagnborgen, emedan hon stod på kullens topp.

»Erland!» utbrast patern bleknande.

»Ja, riddarens son. Närmen I eder än

ett steg, så gifver jag en vink och järnet stötes i hans bröst.

»Förbannelse öfver dig, hedning!» ropade patern.

»Ett steg!» sade höfdingen och höjde sin hand. Assim lyfte dolken och häpnade öfver att känna en vällustig blodtörst.

»Håll,» skrek patern, och vinkade såväl till höfdingen, som till riddaren och hans folk, som redan fylkat sig för att rusa mot vagnborgen.

»Hvad är på färde?» sporde riddaren.

»Där! Se! Håll! Icke ett steg fram!»

Äfven riddar Bengt bleknade och hade knappt styrka att ropa till sitt folk:

»Tillbaka!»

»Underhandling? Ja eller nej?» frågade höfdingen, medan hans mörke karlar, bröst vid bröst, halft beslutsamme, halft darrande, väntade stridens början.

»Underhandling!» svarade riddaren.

»Beviljen I oss fritt aftåg?»

»Ja.»

»Med allt hvad vi ega? Märk, att vi ega hvad vi tagit! Det är vårt begrepp om eganderätt. Således fritt aftåg med allt hvad vi ega?»



Aftåget.

Riddaren svarade ej, men fäste tigande sin blick på pater Henrik.

»Utlämnen åtminstone nattvardskalken och den gyllene kronan! Det öfriga mån I då behålla,» sade patern med en suck.

»Bah,» inföll höfdingen. »Låt oss ej vara småaktige! Således fritt aftåg med allt hvad vi ega! Pojken skall oskadd utlämnas, om I svärjen på er frälsares bild att hvarken själfve oroa oss på minsta vis, ej heller därtill egga andra.»

»Jag skall efter bästa förmåga godtgöra klostret dess förlust,» hviskade riddar Bengt till patern med en blick af hemsk oro på Assims lyfta dolk. »Låt oss gå eden, och må de draga bort!»

Med en ny suck framtog pater Henrik ett krusifix, som han bar i en kedja kring halsen.

»Allt för den käre gossen. Men huru har han råkat i deras händer? Jag begriper det icke.»

Riddaren och patern gingo båda den äskade eden.

»Sänk svärdet och lös fången,» ropade höfdingen till Assim.

»Nej, nej!» skreko flere röster. »Ut-

lämnen icke vår gisslan! De skola sedan angripa och nedgöra oss.»

»Lugnen er,» sade höfdingen på sitt folks språk. »Dessa nordiska människor äro ett underligt folk. De hålla vanligen hvad de lofva, till och med utan både ed och handslag. Men i alla händelser äro vi ju färdige till försvar . . . Ädle herre,» sade höfdingen till riddar Bengt, »tro icke, att vi med våld fört eder son med oss! Han har själf infunnit sig i vårt läger, i akt och mening att följa oss på vår vandring genom världen, ty han har förälskat sig i min dotter och vill icke skiljas från henne.»

»Du ljuger,» sade riddaren. »Men jag byter icke ord med dig. Drag dina färde och frukta himmelens straff!»

»Ja, drag dina färde, amalekit!» röt pater Henrik.

Höfdingen bugade på sitt vanliga sätt och förde händerna till pannan.

Emellertid löstes Erland från trädet och framfördes af två män. Hans hy var gulblek, hans gång vacklande och hjärnan så förvirrad, att han icke visste hvar han var eller hvad som händt. Han måste lyftas öfver vagnarne, och när han var utan-

för skansen, hos de sina, sjönk han till marken.

»Hvad hafven I gjort min son?» utbrast riddaren förfärad, upplyfte Erlands hufvud och betraktade honom.

»Intet,» svarade höfdingen från sin förskansning. »Måhända är det skrämseln, som verkat detta.»

»Skrämseln,» upprepade riddaren med en ljungande blick. »*Min* son skrämd af edra lömska dolkar? Nej, han var aldrig rädd, kan aldrig vara det.»

»Det är sannolikt,» anmärkte pater Henrik, »att vreden uttömt den bundne gossens krafter.»

Vi vilja nu i få ord säga, att Erland hemfördes till Ekö slott, samt att riddaren och patern drogo tillbaka med sitt uppbådade folk.

Knappt hade de aftågat, och höfdingen utsändt kunskapare, för att öfvertyga sig, att aftåget var verkligt, förrän han befallde, att Singoalla skulle framföras till honom.

Flickan, som hitintills kämpat en fåfäng strid, för att slippa ur kvinnornas händer, störtade till sin faders fötter. Hennes långa hår svallade i vild oordning; hennes

ansikte blödde af skråmor, som den gamla hexan, Assims moder, tillfogat henne med naglarne; hennes klädning var i trasor.

Assims moder och de andra kvinnorna sprungo efter henne och samlades under skrän kring höfdingen. Äfven männen flockade sig dit.

»Rättvisa! rättvisa!» skrek Assims moder. »Är det nu kommet så långt, att sonen till den döde höfdingen, en gudaättling, får skymfas af den lefvande höfdingens dotter? Är Assim icke god nog åt Singoalla? Vänta, vår släkt är mäktig . . . vår släkt är en höfdingesläkt så ädel, att din är mot den som smuts är mot solglans.»

»Tig, käring,» sade höfdingen, »eller jag skär tungan ur din hals! Har jag någonsin glömt hvad rättvisan kräfver?»

»Min far,» ropade Singoalla och slog sina armar kring hans lif; »den blonde ynglingen är min man; vi ha svurit hvarandra trohet på Alakos bild; du kan aldrig taga honom från mig.»

»Hon yrar,» sade höfdingen. »Hvar är Assim?»

»Jag är här.»

»Hemta ett krus!»

Kruset frambars af en kvinna. Höfdingen upplyfte det.

»Assim,» sade han, »jag gifver dig min dotter till äkta, och till ett tecken därpå krossar jag detta . . .»

»Håll,» utbrast Assim, »ni vet icke, om jag vill ha henne. Jag fikar ej efter ett äpple, hvari en annan bitit.»

Höfdingens ögonbryn rynkades och hans läppar sammanpressades. Men fruktan för Assims släkt, som var vidskepligt ansedd, riktade utbrottet af hans vrede icke mot Assim, som grymt skymfat honom, utan mot Singoalla.

»Bort,» ropade han och stötte henne från sig. »Jag vill visa, huru en höfding skall skipa rättvisa, och fördömd vare den tunga, som djärfves smäda mig för veld! Dotter, du har skymfat ättlingen af en bland de tio furstar, hvilka förde vårt folk ur dess fäders land Assaria. Du visste dig utsedd till Assims hustru, men du har öfvergifvit honom för en främling. Väl, sök denne främling, hans kärlek eller köld, hans miskund eller afsky; men sök intet mer hos oss! Du är utstött ur vårt band. Gå till din främling.»

Jubel från Assims fränder och vänner, som utgjorde en stor del af bandet.

Höfdingen hade med denna åtgärd tryggat sitt hotade välde. Därpå var den beräknad. Men vreden hade äfven sin del däri. Nu, när domen var fälld, kom ett stygn i hjärtat, och han väntade, att röster skulle höja sig till Singoallas försvar.

Men alla jublade — alla utom Assim, som stod tyst, och två unga flickor, Singoallas leksystrar, som gingo fram, omfamnade henne och gräto.

För öfrigt ett bifall, som skar in i höfdingens själ.

»Vår höfding är rättvis!» ropade männen.

Men Assims moder dansade kring Singoalla och pekade på henne med fingret. Och de andra kvinnorna, såväl de äldre, hvilka tänkte på Assim för sina egna döttrars räkning, som de yngre, hvilka afundades Singoallas skönhet och gillade sina mödrars tankar, ropade: »Gå! Bort! Gå till din främling!»

Singoalla förde lockarne ur pannan, vände sig till sin far och sade:

»Jag skall gå, fader. Ja, jag går gärna till den blonde gossen, ty jag älskar honom,

och han älskar mig; han är min man, och jag är hans hustru. Men äfven dig älskar jag, och sedan jag återfått min man, skall jag uppsöka dig, ty icke kan du förskjuta mig för alltid, du som är så god.»

Singoalla vände sig bort och gick ur lägret.



ATTEN.

Flickan vandrade genom skogen. Hon följde de spår, som hennes folks vagnar efterlämnat. Skymningen låg öfver nejden, då hon trött, villrådig och bäfvande, såg Ekö slott höja sitt torn öfver sjöns gråa yta. Fallbryggan var uppdragen, och hon vågade icke med ropande gifva sin närvaro tillkänna. Flickan satte sig på en sten vid stranden, gömde ansiktet i sina händer och grät. Hon tänkte på mycket: på faderns vrede, kvinnornas hån, men mest på Assims moders ord, då hon sade, att hon bräddat den blonde ynglingens bägare med en giftdryck.

»Hon ljög, ja hon ljög,» sade Singoalla till sig själf, ty hon ville förjaga denne hemske tanke.

Då väcktes hon ur sitt sorgliga grubbel af smygande steg. Hon såg flere karlar

närma sig; hon steg upp; de rusade fram för att fånga henne och föra henne till slottsherrn. De hade i henne igenkänt en kvinna, tillhörig det band af hedningar, helgerånare och giftblandare, som de samma dag under riddarens, sin herres, och paterns ledning efterjagat.

Då grep rädsla Singoallas hjärta, och hon flydde hastigt in i skogen. Pilar susade från bågsträngar; de träffade henne ej, men hon hörde deras dödsbådande hvin och flydde . . . flydde så fort den flämtande barmen tillät. Ännu länge hörde hon bakom sig förföljarnes steg och rop; det var dock måhända endast blåsten, som nyss börjat jaga i skogen. Stundom stannade hon förfärad, ty mörkret gäckade henne och lät henne i hvarje besynnerligt formad buske se en fiende. Hon uppgaf då ett skri och tryckte händerna mot sitt klappande hjärta. Så flydde hon åter, lik en jagad hind, utan att veta hvart. Himmelen var höljd med svarta moln, som ökade mörkret; blåsten tilltog, regn började falla. Det hven bland klipporna, det rasslade i träden; det var som om hvarje föremål i naturen fått röst, för att hota och skrämma

henne. Väl föllo regndropparne svalkande på den heta pannan och gåfvo henne styrka att ila vidare; men slutligen veko krafter och sans. Hon sjönk ned i mossan under en gran.

När hon vaknade till medvetande och såg sig omkring, visste hon icke hvar hon var. Mörkret hade insvept allt i en ogenomtränglig slöja, stormen röt och regnet skvalade ur brustna skyar. Hon ropade sin faders namn, hon ropade Erlands namn, men hennes röst bortdog bland nattens vilda toner. Då hörde hon ett tjut i sitt grannskap. Det är vargen, tänkte hon; han tjuter af hunger; han skall få äta mig, ty min fader har förskjutit mig, och Erland är förgiftad af Assims moder. Och Singoalla steg upp och gick dit, hvarifrån tjutet hördes. Det förnams nu helt nära . . . Singoalla såg något röra sig under ett träd . . . hon närmade sig . . . hon kände en luden best lägga tassarne på hennes bröst . . . hon sjönk till marken . . . djuret stod öfver henne, vädrade på hennes ansikte, slickade det med len tunga och uppgaf ett gladt skall.

»Käck!» ropade Singoalla.

Det var den trogne hunden, som en

man af det vandrande folket bundit vid ett träd utanför vagnborgen, kort innan sveket föröfvades mot Erland.

»Ack, gode Käck, du är icke en varg, du vill icke låta mig dö,» sade Singoalla. »Men du är Erlands hund, och därför älskar jag dig.»

Singoalla märkte, att Käck var bunden, och hon löste honom från trädet.

»Stanna nu hos mig,» fortfor hon och fattade om hans hals, »ty vet, gode Käck, jag är grufligt ensam, mycket rädd och mycket olycklig. Min fader har förskjutit mig, och Erland är kanske död. Men om han lefver, få vi dock icke träffas, ty hans fader och alla hans fränder, ja alla hvita människor vredgas på mig och vilja döda mig. Min fader är en röfvare och mina fränder äro giftblandare. Ack, gode Käck, jag är ensam och grufligt olycklig.»

Så talade Singoalla och grät. Men Käck gjorde sig lös och försvann i mörkret. Äfven han öfvergaf henne. Han förstod ju ej hennes ord; han var dessutom hungrig, stackars Käck, och längtade väl till sin herre. Men nej, han återkommer snart och lägger sitt hufvud i Singoallas

sköte. Han ville endast röra sig fritt en liten stund, ty han hade länge stått bunden. Han stannade nu hos Singoalla hela natten, lyssnade tålmodigt och likasom begripande till hennes klagan och slickade flitigt hennes händer. Det var det enda sätt, hvarpå han kunde uttrycka sitt medlidande.

Mot morgonen sjönk Singoalla i orolig slummer. Hennes späda kropp skakade af kyla och utmattning. Hon väcktes af Käcks skall. En man stod framför henne.

»Assim!» utbrast hon och riktade på honom en förvirrad blick.

»Ja, det är Assim, du olyckliga Singoalla,» sade han. »Jag har sökt dig hela natten.»

»Hvad vill du mig!»

»Rädda dig, Singoalla, att du icke faller i de hvites händer. Du är ju ensam, olyckliga barn. Du är hungrig; här ett bröd! Du fryser; här min kappa! Stig upp, Singoalla. Om du icke älskar Assim, så låt honom likväl rädda dig. Du är förskjuten af din fader, men jag kan icke öfvergifva dig.»

»Gå ifrån mig! Du och din moder I

hafven dödat min Erland. Du är förhatlig för mina ögon.»

Assim teg och dolde ansiktet i sina händer.

»Assim,» utbrast Singoalla hastigt. »Du är god, jag skall icke visa dig bort; nej, jag skall följa dig och jag skall älska dig, om blott du uppfyller en enda bön.»

»Jag vill ju dö för dig; jag vill göra allt hvad du vill, blott icke lämna dig,» sade Assim med ett lätt skimmer af glädje i sitt mörka ansikte.

»Väl, gå till borgen och återvänd hit med Erland! Men kom ej tillbaka utan honom! Våga ej komma utan honom!»

»Din Erland är död,» sade Assim, grymt sargad i hjärtat af dessa ord.

»Du ljuger.»

»Nej, då jag sökte dig, var jag äfven i grannskapet af slottet. Jag hörde folk tala och säga, att han är död.»

»Gå då från mitt ansikte och låt mig dö,» bad Singoalla och lutade sin panna mot granens stam.

Assim stod orörlig; suckar häfde hans barm.

Äfven Singoalla var tyst och orörlig,

där hon satt med pannan tryckt mot granens hårda bark.

Då närmade sig henne Assim slutligen, lyfte henne i sina armar och bar henne ett stycke. På samma kulle, där vagnborgen nyligen varit, väntades Assim af två hästar. Han svepte Singoalla i sin kappa, band henne vid den ene hästen, fattade tygeln, svängde sig själf upp på den andre och red mot söder.

Käck följde Assim och Singoalla.





Natten.

IFTDRYCKEN.

Då Assim sade, att Erland var död, talade icke sanningen ur hans mun, utan svartsjukan och hågen att rädda Singoalla.

Men Erland var nära döden; det fordrades den sista ansträngningen af hans kraftiga natur och pater Henriks läkekonst för att segra öfver giftdrycken. Patern upptäckte sjukdomens orsak; brytningen inställde sig snart nog, och Erlands lif var från det ögonblicket utom fara; men efterverkningarna fortforo länge och voro af förfärlig art, ty hans själsförmögenheter, i synnerhet hågkomsten af det förflutna, voro nästan släckta. Knappt nog igenkände han sin fader och moder. Patern satt under sjukdomens långa dagar vid hans säng och förströdde honom med sagor. Han lyssnade och uppfattade med möda sammanhanget

i de enkla historierna. De sagor, patern berättade, valde han med särskild afsikt: de rörde sig uteslutande kring unge riddare, som förhexats af bergsrån och trollkvinnor, och som ur horn, bräddade med gift, insupit kärlek och glömska af det förflutna. I Erlands själ togo småningom dessa bergsrån och trollkvinnor skepnaden af en ung skön flicka, mot hvars bild han i början log, men som snart förekom honom hemlighetsfull och förskräcklig. Denna flicka var Singoalla.

Stundom undföll Singoallas namn hans läppar; men det skedde tanklöst, och ljudet af detta namn, förut så älskadt, trängde då, liksom hade det kommit ur en annan mun, helt främmande in i hans själ och fyllde honom med ångest.

Han påminde sig oredigt det äfventyr han utstått i det vandrande folkets läger; han kände sina armar bundne och såg en dolk måttad mot sitt bröst. Men handen, som syntes honom föra denna dolk, tillhörde än en mörk man med hemska ögon, än en trolsk flicka, och denna flicka var Singoalla.

Dock lekte hans inbillning äfven med



Giftdrycken.

spillror af ett skönare förflutet. Han såg sig stundom försatt till kullen vid bäcken och plockade där blommor i sällskap med en flicka, som föreföll honom ljuf och älskvärd.

Men denna kvinnobild bar icke Singoallas, utan Helena Ulfsax' milda drag. Och detta var icke underligt, ty Helena Ulfsax vakade ofta vid den sjukes säng, och hans ögon afspeglade då hennes anlete.

Ändtligen var Erland så återställd, att han kunde gå ut. Stödd på sin moders arm och ledsagad af den ljuslockiga Helena, vandrade han in i den doftande skogen och insöp himmelens friska luft. Tillfälligtvis eller måhända af vana gick han den stig han själf banat till kullen vid bäcken, hans förra mötesställe med Singoalla. Granen susade som vanligt på kullens topp, bäcken sorlade ock som vanligt, och samma blommor växte där som förr. Erland satte sig vid bäckens rand; en svag hågkomst af något ljufligt förflutet spelade genom hans minnes töcken och uppfyllde hans bröst med mildt vemod. Han blickade upp, såg Helena vid sin sida och förde hennes hand till sina läppar.

Men riddar Bengt hade nu beslutit, att Erland, när han var någorlunda återställd, skulle lämna fädernehemmet, för att i lifvets flod återhemta mod och lefnadslust och i krigets skola utbilda sig till man och riddare.

Ingen önskade detta hellre än Erland själf. Han ville, såsom forntidens krigare, genom mandom förvärfva namn och ära. Ynglingaårens lust för äfventyr vaknade. Sommaren tillbragtes med tillredelser för resan. Tjugo man af riddarens underhafvande utrustades, för att följa Erland. Han valde dem själf bland bygdens raskaste svenner, och dagligen öfvade han dem i vapen på slottets borggård.

Hösten nalkades, och nu tog Erland farväl och drog, rikt försedd med vapen, hästar och penningar, bort med sin lilla skara. Vägen togs till Kalmar, hvarifrån en skuta skulle föra äfventyrarne till Tyskland, där Erland ville tillbjuda kejsaren sin tjenst.

Men innan Erland lämnade Ekö slott, hade han och Helena Ulfsax svurit hvarandra trohet.

Då hafvets böljor dansade kring Erlands skuta och buro honom allt längre

från fosterlandets strand, hände stundom att besynnerliga tankar rörde sig hos ynglingen. Namnet Singoalla genljöd i hans sinne och förvirrade det. Han på en gång afskydde och älskade detta namn. I dess klang lågo kärlek och svärmeri, gift och trolldom. Stundom glänste i hans hågkomst bruna ögon, rodnade bruna kinder och ville likasom trotsa bilden af Erlands trolofvade, den milda Helena, ville likasom med sin skönhet öfverlysa hennes; då sade Erland:

Vik bort, gudlösa syn ur min själ! . . . och han hvisslade på vind, ställde sig vid rodret och styrde sin köl mot södern.





SENARE AFDELNINGEN.



SORGBARN.

Tio år hafva förflutit och många skiften under den tiden timat.

Herre på Ekö slott är nu riddar Erland Månesköld; hans fru är Helena Ulfsax, och hon bär redan en liten Erland vid sin barm.

Riddar Bengt och fru Elfrida äro afsomnade. Då Erland från sin utländska färd, mätt på krig, blodsutgjutelse och tom ära, återkom till hemmet, hvilade de båda redan i sin murade graf under klosterkyrkans altare.

Men pater Henrik lefver, och såsom han fordom besökte riddar Bengt, besöker han nu riddar Erland och sitter om aftonen i salen vid hans sida, samtalande om de märkliga händelser riddaren upplefvat i främmande land. Fru Helena lyssnar och småler åt sin lille son; tärnorna lyssna äfven, där de längst bort i salen svänga sina sländor.

Erland är lycklig med sin maka; men hans sällhet är ej oblandad, och hvilken jordisk lycka är väl det? Han har i stridernas vimmel urladdat sin ungdoms eld; manligt allvar, stundom öfvergående till dysterhet, hvilar på hans panna; han har pröfvat lifvet och människorna; nu söker han vid den husliga härden, i stillhet och glömska, sin jordiska trefnad.

Men i djupet af hans själ dväljes en skugga, som suckar i sitt mörker och vill stiga upp i tankens och känslans ljus. Dock, riddaren förbannar hennes suckan och besvärjer henne, som en ond ande, att förblifva stilla i sitt djup — ty alldeles förjaga henne förmår han icke.

Denna bild är Singoalla.

Denna skugga följde honom i strider och äfventyr, i glädje och sorg, under tider af fyldt hopp och tider af gäckad väntan. Hans minne af den bruna flickan har visserligen klarnat; men står dock i hemsk belysning, lik den, som hvilar öfver heden, då månen blodröd går upp öfver synranden. Det är oupphörligt förenadt med minnen af möten nattetid i skogen, af helgeran, giftdrycker, dolkstygn, trolldom och hed-

niskt väsen. Och likväl tillstår han stundom för sig själf, att han med kärlek fasthänger vid denna bild; i sådana stunder vill han ej skåda sin Helena i ögonen; han rider ut i skogen, rider vildt, så att hästen betäckes af fradga, rider länge, intilldess natten rufvar på nejden.

En sommarafton, då riddaren, ansatt af sitt dystra lynne, red i skogen, kom ett åskväder med strida regnskurar. Han sökte skydd i klostret, i hvars grannskap han var. Brodern portvaktaren, nu så skallig af ålder, att tonsuren för honom var öfverflödig, öppnade porten, helsade riddaren och sade honom, att priorn var i bokrummet. Riddaren gick in och fann sin gamle lärare, med pennan i hand, skrifvande i en foliant, på hvilken han för tio år sedan började arbeta. Det var den outtröttliga fliten, som lägger sandkorn till sandkorn, till dess berget är färdigt, såsom tiden lägger sekund till sekund och med samlade sekunder härmar evigheten. Rummet var sig likt, dunkelt och högtidligt; björkarna skuggade som fordom det gröna bågfönstret, och folianterna stodo på sina gamla hyllor; ja det märke, som patern för tio år sedan, under

den siste lästimmen med sin lärjunge, lade vid *Extremum hunc Arethusa mihi concede laborem* fanns ännu i den gamle Virgilius. Men den forne lärjungen var icke mer gosse, utan en man med allvarlig panna och bleka, skäggvuxna kinder.

Riddar Erland satte sig vid paterns sida. Det utanför rasande ovädret, de mot fönstret slående regnskurarnes vemodiga sorl stämde samtalet i dyster ton. De båda männen samtalade om mänskliga tingens förgänglighet, men då Erland endast såg det skiftande, flyende, skummande och försvinnande i tidens flod, pekade patern mot himmelen och påminde om det oförgängliga; då Erland yppade, att han ingenstädes funnit ren metall i människonaturen, utan alltid slaggblandad, sade patern: »stoft är stoft, ande är ande. Men äfven här i stoftet skall anden dock varda herre. Materien är underkastad ett andevardande, himmelen skall nedstiga till jorden, och en ny tid komma för människosläktet.»

»Tror ni det, fromme fader?» sade Erland. »Månhända är det då byggmästaren, som nu går öfver jordens grund och rödjer marken för den nya byggnaden?»

»Hvad menar du?» sade munken.

»Jag menar pesten, den svarte döden, böldsjukan, som härjar världen. Jag har förut sagt er, hvad jag såg i Tyskland, Italien, Frankrike, ja hvart jag ställde min kosa. Då jag återvände hit, lämnade jag bakom mig en kyrkogård, alla söderns land, full af jämmer, död och förruttnelse. Människorna dogo icke annorlunda än säden faller för lien. Lübeck var den sista stad jag såg i romerske kejsarens rike, ty där inskeppade jag mig åter till Kalmar, och på Lübecks gator lågo nio tusen lik. Jag har hört omtalas städer, där hundra tusen människor dogo inom få dagar. Är ej detta byggmästaren, som vandrar öfver jordens grund och rödjer marken för den nya byggnaden? Skall icke ordningen snart komma äfven till oss?»

»*Miserere, Domine!* Herre, förbarma dig!» mumlade patern med sammanknäppta händer.

»Se,» fortfor riddaren och pekade mot fönstret; »se dessa droppar, som falla mot rutorna och glida som i bäckar ned! Måhända ha de moln, som alstrat dem, drifvit hit från söderns pestsmittade bygder,

där de uppsupit giftangorna från de lik, som hölja jorden; måhända äro dessa moln mordängelns mantel, som fladdrar öfver våra hufvuden; måhända bär hvarenda af dessa droppar i sitt sköte fröet till de lefvandes förintelse. Hvem vet?»

»Herre, förbarma dig!» hviskade munken.

Mörkret i bokrummet ökades af de svarta skyar, som drogo öfver himlahvalfvet. Då och då ljungade en blixt genom rymden och kastade ett bländande sken i rummet. Det var som om en röst från himmelen sannat riddarens hemska gissning.

»Det går en sägen,» fortfor denne, »att pestens ankomst till en ort bådas genom en syn. Man ser tidigt på morgonen en gosse inträda genom stadsporten med en räfsa i handen. Räfsar han utanför ett hus, där dö många. Stundom följes han af en flicka, som bär en kvast, och sopar hon utanför ett hus, där dö alla. Men detta är väl bara en saga. Visst är, att de flesta människor tro yttersta domen nära och därför testamentera sin egendom till kyrkor och kloster.»

»Du sade sannt, det är byggmästaren,

som rödjer marken för sitt nya hus. Erland, när jag såg dig anlända hem och såg den hvite mantel med rödt kors, som höljde din rustning, då sade jag till mig själf: Se där en stridsman, som vigt sitt svärd åt trons utbredande, sin lekamen åt späkningen, sin egendom åt kyrkan, sitt allt åt Gud! Jag trodde, att du aflagt en andlig riddarordens löfte, att du var munk och krigare i en man. Jag gladde mig däråt, ty det var sådan jag drömde mig din framtid, då du var gosse; det var detta mål jag ville att du självmant skulle söka. Väl är icke allt detta uppfyldt; du har kämpat mot de otrogne i Litthauen, men är en världslig man: du har maka och son. Vet, unge riddare, att en byggnad uppföres med jorden till grundval, med himmelen till tak. En ny väldig arbetare har lagt sin hand på verket och påskyndar det med jättefart; ja, denne arbetare är, såsom du sade, ingen annan än Pesten, som nu härjar jorden. Människorna, sade du äfven, testamentera sin egendom till kyrkor och kloster. Väl, byggnaden reser sig således sten för sten. Den mycket hafver, honom skall mer varda gifvet. Guldets onde elementarande krist-

nas icke förr än han bundits i kyrkans band; då varder han ängel, som ur ymnighetshornet välsignar jorden. Allt, allt, hvad jordisk rikedom heter, skall, penning för penning, samlas i kyrkans sköte; och då allt, allt är samladt där, hvar är då de jordiske furstarnes makt? hvar den rike, som förtrycker den fattige? hvar den nödlidande, som förgäfves ropar på bröd? hvar en andlig förmåga, som ej skall utvecklas i Guds tjenst? hvar en gnista snille, som ej skall framletas ur askan och upplifvas till ett stort ljus? hvar en enda barnasjäl, som ej med alla sina slumrande förmögenheter skall utbildas till en fullkomlig människosjäl? Då kyrkan eger allt, så är också allt gemensamt, hela mänskligheten ett brödraskap, förenadt i kärleksmåltider kring Kristi bord; då är ingen rik, men heller ingen fattig; då är det tusenåriga riket kommet. Ja, må det komma! Amen! Erland, det är detta mål, till hvilket ett förbund, utbredt öfver hela kristenheten, sträfvar. Förbundets hufvud är vår fader i Rom, och jag är en af dess ringaste medlemmar med föga kraft, men med god vilja och godt hopp . . .

Ovädret fortfor. Det var nu mörkt, och patern tände en lampa. Hennes matta ljus kunde ej dölja de hvita blixtar, som allt emellanåt fladdrade öfver fönstrets svarta grund och göto sitt sken på riddarens och munkens bleka anleten.

»Följ mig till kapellet . . . Guds röst höres i stormen . . . låt oss bedja!» sade patern och steg upp. Erland följde honom.

Munkarne kallades till kapellet. Vaxljusen i grenstakarne tändes. Samlade kring altaret och knäböjda vid detta uppstämde munkarne en sång, i hvars toner dallrade känslor, för hvilka intet hjärta är alldeles främmande: människans rädsla för naturens öfvermakt och vrede, för hennes dunkla alstringskraft och omotståndliga förstörelselusta, men äfven människans förtröstan till ett barmhärtigt väsen, hvars kärlek är närvarande äfven i ödeläggelsen.

Med munkarnes sång förenade sig ljuden från klockornas helgade malm. Men högre och kraftigare än de dånade åskan, brusade stormen.

När bönen var ändad, återvände patern och riddaren till bokrummet. Klockorna klämtade ännu; de skulle ringa, så länge

stormen fortfor, och mana det kringboende folket till bön.

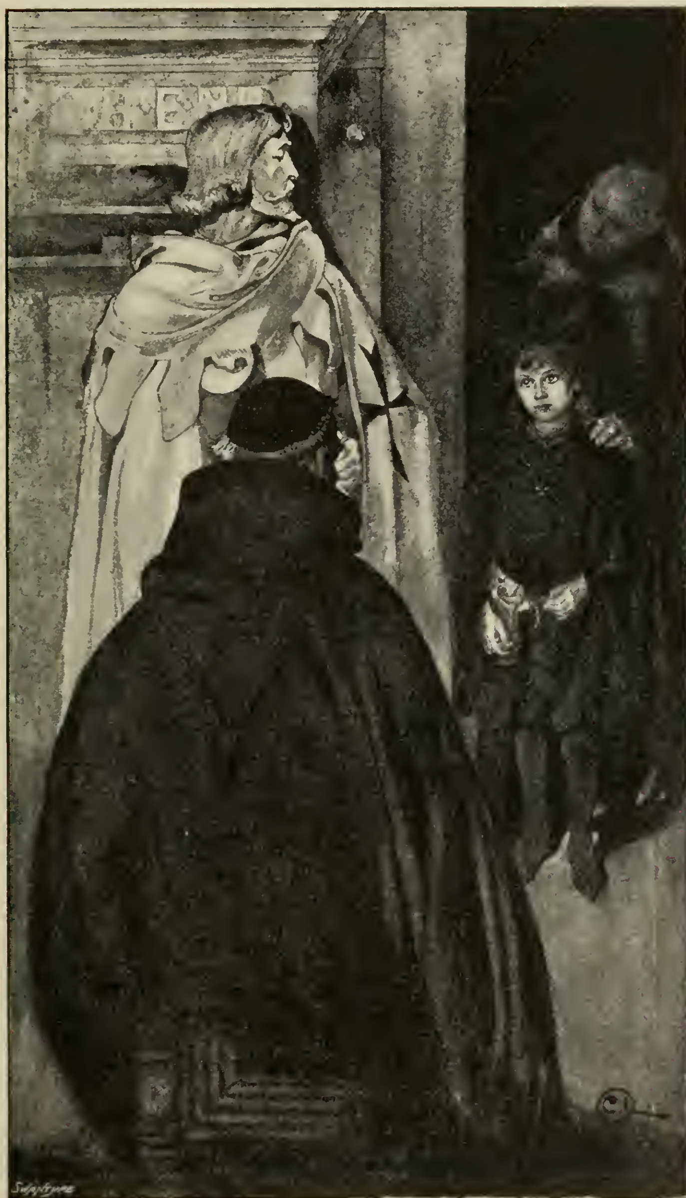
Riddaren ville nu återvända hem och ämnade gå till sin häst, som öfverlämnats i brodern Johannes' vård. Men i samma stund inträdde denne och anmälde, att en gosse af främmande och ovanligt utseende ville tala vid priorn.

»Hvarifrån kommer han i detta oväder?» sporde priorn förundrad.

»Jag vet icke.»

Priorn och äfven riddaren tänkte ögonblickligt på den syn, som troddes båda pesten.

Gossen infördes i bokrummet och åsågs med undran af patern och riddaren. Han var liten, späd, omkring nio år gammal. Regnvatten droppade ur hans långa mörka lockar, men en kappa, som han aflagt därute i hvalfgången, hade skyddat hans bruna dräkt mot väta. Hans anletsdrag voro sköna, men buro en sådan prägel, att man knappt trodde sig se ett barn; ty det låg så djupt allvar på hans panna, så mörk erfarenhet och hemlighetsfull glans i hans ögon, så mycket tyst och tåligt lidande på hans bleka kinder, i linierna kring hans



Sorgbarn.

lilla mun och i den fina ådersteckningen på hans stora ögonlock, att det bildade icke en naturlig, utan en öfvernaturlig samklang med hans barnsliga ansikte. Hans dräkt var, som nämdt är, brun och i tyget grof, men likväl så skuren, som om den förfärdigats af en moder, stolt öfver sitt barns skönhet.

Var det pestgossen? Nej, han bar icke den hemska räfsan ... Nej, han var ej en skenbild, utan en liten varelse med människoblod i ådrorna.

»Hvem är du?» frågade patern och lyste med lampan på främlingen.

»Jag heter Sorgbarn.»

»Har du vandrat långt i detta förfärliga oväder, stackars barn?»

»Ja.»

»Hvarifrån kommer du?»

»Fjärran från.»

»Sorgbarn! Ett ovanligt namn! Dock kändt i den heliga skrift. Är du ensam?»

»Ja.»

»Är du kristen?» frågade riddar Erland hastigt.

Gossen jakade åter.

»Kan du uttala Guds och Kristi namn?» frågade priorn till yttermera visso.

»Gud och Kristus,» upprepade gossen, i det han böjde hufvudet och gjorde korstecknet.

»Nåväl,» fortfor priorn lugnad, »säg mig nu, hvad ditt ärende är, och gif mig äfven närmare besked än hit intills om skälet till din vandring, huru du kommit hit, och hvem din fader och hvem din moder är. Därefter skall du föras till klosterköket för att äta dig mätt, och sedan det skett, skall du få en säng att hvila i, ty trött och hungrig måtte du vara.»

Medan priorn talade så, sken en blixt in i rummet och rullade åskan så häftigt öfver deras hufvuden, att patern och riddaren korsade sig och sade: *miserere!* Men Sorgbarn stod lugn, med ögonen fästa på golfvet.

»Kom fram,» sade riddaren till gossen, »och låt mig närmare se på dig!»

Sorgbarn gick fram och såg riddaren i ögonen.

Riddar Erland lade sin hand på hans hufvud och suckade djupt — han visste ej hvarför. Han kunde ej skilja sin blick från gossens drag; de påminde honom om något förflutet. Och under det han så be-

traktade den lille vandrarens ansikte, började åter skuggan, som dvaldes i hans själs djup, att sucka, röra sig och söka tränga upp i själens ljusare, af minnets klarhet lysta ängder. Då grep riddaren med omedveten häftighet om den lilles arm och tvekade, om han skulle trycka honom till sitt bröst eller slunga honom bort med sin arms hela kraft. Men gossen gaf riddaren en blick, som om han ville säga: »Släpp min arm! Du gör mig illa.»

De upplysningar patern äskade vann han endast genom många upprepade frågor. Se här hvad han fick veta:

Sorgbarn hade vandrat långt, genom stora skogar, genom många städer och farit öfver vida vatten. Hvad dessa skogar, städer och vatten hette, det visste han ej, ty han var icke vetgirig på namn, och de namn han hört hade han glömt. På sin vandring var han icke ensam; han hade haft följeslagar. Men hvilka, därom gaf han föga besked. Då patern närmare frågade om detta, teg han, likasom han ej förstått frågan, och då patern upprepade den, teg han åter.

Om ändamålet med sin vandring be-

rättade Sorgbarn följande, som icke litet förvånade både patern och riddaren:

»Det är vordet uppenbaradt för min moder, att ett kloster skulle finnas i denna nejd, hvilket en gång i förflutna år plundrades af hedningar. Det är likaledes uppenbaradt för min moder, att de röfvade skatterna skulle återfinnas genom mig, om hon med mig ville företaga en vallfärd till det aflägsna klostret, och om en riddare, som är herre öfver trakten där omkring, ville taga mig till sin ende liftjenare, och jag ville tjena honom i hundra dagar och sofva på mattan vid hans dörr. Då sade min moder, att det vore ett Gud behagligt verk att uträtta detta; min moder sade ock, att hon var mycket olycklig, och att Gud kanske skulle återgifva henne lycka, om denna uppenbarelse fullbordades. Hon sade äfven, att vi borde göra detta för min faders själs skull, ty min fader hade syndat mycket, i det han brutit ett heligt löfte. Därjämte var min moder glad, att hon fått denna uppenbarelse; hon dröjde icke att gifva sig på väg och tog mig med sig. Jag hade äfven en annan ledsagare, men nu är jag ensam. Är detta det kloster, till hvilket jag

är sänd? Har detta kloster hemsökts af hedningar? Bor här bredvid någon riddare, som heter Erland, ty så skall vara hans namn?»

»Den Gud, som hägnat dig på din långa väg, späde pilgrim, har ock ledt dina steg rätt,» sade patern och betraktade Sorgbarn med vördnad. »Ja, detta kloster plundrades för tio år sedan af hedningar, och den riddare du söker sitter här. Denne man är riddar Erland Bengtson Månesköld. Det synes som om Gud med detta ville göra ett underverk i våra tider. Utgången skall visa det. Dock — icke sällan hör man omtalas lika underbara syner och uppenbarelser. Undfick din moder sin uppenbarelse i vaket eller drömmande tillstånd, du unge Sorgbarn?»

Men Sorgbarn svarade ej på denna fråga, ty hela hans akt var fäst på riddaren. Gossen skakade hufvudet och sade till sig själf:

»Nej, sådan är han icke. Min moder sade, att han är ung, vacker och skägglös.»

»Hvad vilja dina ögon?» frågade riddaren, som suttit tyst med pannan lutad i handen. Hans röst var sträng, då han gjorde frågan.

»Är du riddar Erland!» frågade Sorgbarn.

»Ja ... och du, landstrykare, hvem är din fader och hvem din moder? Du har sagt mycket, men icke detta. Ditt tal har varit långt och slingrande som en ål. Det har runnit bort utan att lämna spår. Hvem är du själf? Af allt hvad du sagt vet jag ingenting.»

Nu började pater Henrik i väl valda ordalag föreställa riddaren, att detta ej var rätta sättet att bemöta en pilgrim, ung och värnlös som denne, och kommen i så underbart ärende. Icke allena för pilgrimens egen skull, ej blott för hans faders, och moders, ej heller endast för klostrets, utan förnämligast för att se, om ej Gud med detta ville bevisa ett underverk, vore det riddar Erlands skyldighet att emottaga pilgrimen i sitt hus och låta honom sofva på sin matta. Vore villfarelse eller svek med i spelet, skulle väl detta snart röjas, om icke förr så efter de hundra dagarnes förlopp.

Patern tillade, att Sorgbarn skulle denna natt hvila i klostret, men att om riddaren för den bestämda tiden ville taga

honom till tjenare, skulle det fromma verk, som barnet med denna tjenst uträttade, följande morgon invigas med en högtidlig messa i klostrets kapell, hvilken riddaren och fru Helena inbjödos att öfvervara.

»Nåväl,» svarade riddaren, »det må så blifva.» Och han fortfor hviskande: »Om jag ej hört denne gosse uttala Guds och Kristi namn, skulle jag tro honom vara en ond ande, ett hemskt spökelse, ett bländverk från afgrunden. Se hans ögon! Äro de ett barns ögon? Talar ej olyckan ur deras mörka djup? Jag säger er, fromme fader, bestänk detta barn i morgon rikligen med vigvatten!»

»För mig är hans ansikte intagande, och ej heller ser jag något ondt i hans ögon,» svarade priorn.

»Jag tänker på pestgossen,» mumlade riddaren; »måtte den här icke föra olyckan i mitt hus!»

»Hvilken tanke!»

Riddaren bläddrade mekaniskt i handskriften, som låg framför honom, sänkte hufvudet i båda sina händer, men lyfte det igen och såg med en blick af öfverraskning och nästan rädd misstänksamhet mot dör-

ren, ty han hörde något därifrån: en halft hviskande, halft sjungande barnröst, ledsagad af toner med en skär, spröd, eterisk klang.

»Hvad är detta? Är det han? Vågar han sjunga i vår närvaro? Och då åskan går! Miskunda dig, Gud! Hvilken blixt!»

Riddaren ville stiga upp. Hans ögon voro hotfullt riktade på gossen; men patern lade hejdande sin hand på hans arm. Äfven patern var förvånad, när han hörde Sorgbarn sjunga och såg honom knäböjd knäppa med fingrarne på glasbitar, som han framtagit ur sina kläder och lagt på golfvet. Väl är det sannt, att barn pläga hastigt byta allvar i lek och lek i allvar, men att göra det nu och under sådana förhållanden var dock högligen öfverraskande. Riddaren vände sitt ansikte mot patern och sade:

»Min gamle lärare, jag blygs, när jag säger det, och jag förstår det icke själf, men detta barn, om det är ett barn, förvirrar mig, skrämmer mig, uppjagar stygga minnen och inbillningar. Du hör ju, att han sjunger! Tro mig, det är en trollsång. Vet du hvad? Jag hörde i min gossetid en landstrykare, den gången en gubbe, sjunga

en trollsång, en som gjorde mig halfgalen af lust att rusa in i mannaskaror och slå och döda och dödas. Han sjöng om Satan, som han kallade Oden, i spetsen för svear och göter, våra olyckliga hednafäder, eggande dem till kamp, förmodligen mot kristendomens stridsmän. Han sjöng om pilforsar, störtande ned i spjutskogar, om ett vapenhaf, vältrande skriande böljor, piskade af valkyriestormen och skimrande i svärdens ljungeldslågor. Jag såg, ja jag såg Satan på den åttafotade helveteshästen. Gråa moln och blåa himmelsflikar fladdrade från hans axlar. Jag hörde hans rop midt genom stridslurar, dånande som domsbasuner. Minnet skär mig genom märg och ben. Jag var förtrollad, förhexad, utom mig. De kringstrykande sångarne äro ett farligt folk. Väl, att de nu i det närmaste försvunnit. Den här pojken är af deras yngel. Tysta honom!»

Sorgbarns sång var vemodig och omfattade endast några toner, som bildade en enformig, ödslig och främmande melodi. Om riddaren och patern velat lyssna till Sorgbarns sång, skulle de på en mellanstund, då åskan var tyst, kunnat höra följande

ord, ledsagade af glasbitarnes klang, regnets sorl därute och klockornas dån från tornet:

Solen går ned, och molnen vandra med vefullt sinne
Hän öfver skummande sjö, öfver susande skogars mörker,
Tranan skriar på ödsligt skär,
Falken dväljes i klyftans skygd;
Trött att jaga han gömt sin näbb i
Vingens af skurar tyngda dun.

Solen gick ned, det svartnar så djupt under gran och fura,
Regnet sorlar och ränn-iln suckar i bergets mossa,
Molnet löser sin sorg i gråt,
Sonen hvilar på modrens sköt,
Molnets son och hans sorgsna moder
Längta och svinna i tårar hän.

Dessa ord sjöng Sorgbarn, men innan han slutat sin sång, steg riddaren upp, gick fram till honom och trampade glasbitarne i smulor.

»Hör du icke åskan?» sade han och fattade gossen häftigt i armen. »Vill du gäcka Guds röst i stormen? Hvar har du lärt seder? Höfves det ej den fromme att korsa sig och böja sitt hufvud för blixten? Är du en hedning?»

Sorgbarn såg på sitt smulade klangverk och sedan på riddaren.

»Får jag tjena dig i hundra dagar eller icke?» frågade han, likasom han ej förstått riddarens vrede.

Denne släppte hans arm och kunde knappt uthärda hans blick, men svarade:

»Du må komma, ty det lyster mig se hvem du är. Men dessa hundra dagar skola icke varda dina sötebrödsdagar, var viss därom! Du skall få sofva på min matta, men också vara min hund och lönas med sparkar. Och återfinnas icke de plundrade klosterskatterna genom dig, såsom du föregifver, att det är uppenbaradt din moder, då har du än värre att vänta.»

Sorgbarn tycktes icke frukta utan glädja sig åt löftet, ty det skimrade likasom fröjd i hans mörka ögon.

Riddaren önskade nu god natt åt priorn, som i hjärtat var ledsen öfver hans hårdhet mot den lille pilgrimen. Men pater Henrik sökte godtgöra detta med att visa gossen dess större godhet; när riddaren gått, förde priorn Sorgbarn icke till klosterköket, utan till munkarnes bord i refektorium, satte honom vid måltiden mellan sig och den äldste klosterbrodren

och talade med munkarne om hans vallfärd och märkvärdiga ärende.

Sedan bröderna hört detta, visade de Sorgbarn större vördnad än äldre män vilja tillmäta gossar.

Efter måltiden bäddades åt Sorgbarn en säng i bokrummet, där han öfverlämnades åt ensamheten, sedan priorn önskat honom god natt, välsignat honom och återvändt till sin cell.



RIDDAREN OCH PILGRIMEN.

Tidigt följande morgon hölls i klosterkapellet den messa, med hvilken pater Henrik beslutit inviga Sorgbarns fromma värf hos riddar Erland.

Den förflutna nattens åska hade rensat luften. Morgonen var däglig. Vid Erlands arm vandrade fru Helena till klostret, följd af alla slottets tjenare och tjenarinnor. Riddaren hade för sin husfru omtalat sitt möte med Sorgbarn, dennes ärende och sitt löfte att emottaga honom. Mot detta löfte hade fru Helena så mycket mindre att invända, som det gällde en from gärning, genom hvilken måhända Guds kraft på ett underbart sätt skulle uppenbaras. Hon var tvärtom brinnande i hågen att se den unge pilgrimen och gladdes högligen öfver att just hennes hus var det, hvari uppenbarelsen ålagt honom botgöra och tjena.

Och när fru Helena inträdde i kapellet och munkarnes högtidliga sång tonade henne till mötes, och hon bland deras böjda skepnader upptäckte gossen, iförd en snöhvit skrud och skönare än någon af de keruber, med hvilka en konstnär smyckat Gudshusets väggar, då knäföll hon och med henne riddaren och allt folket och förenade sin bön om det fromma verkets framgång med den Ambrosianska hymn, som högtidlig, fastän sjungen af darrande stämmor, fyllde hvalfvet:

O rex æterne domine,
Rerum creator omnium,
Qui eras ante sæcula
Semper cum patre filius . . .

Rökelsekaren svängdes och slöjade koret med ljusa skyar; pilgrimen knäböjde på altarrunden och emottog välsignelsen. Sedan detta skett, fattade priorn hans hand och förde honom fram till riddaren. Fru Helena emottog honom med vänliga ord; riddaren sade intet, men såg noga till, att Sorgbarn, likasom alla de andra, fick sin andel från vigvattenskvasten, då de lämnade kapellet. Sedan Sorgbarn åter ifört



Riddaren och pilgrimen.

sig sina vanliga kläder, följde han, ett mål för allas nyfikna blickar, sitt nya husbondfolk till slottet.

På vägen dit timade, att en raggig hund med långsamma steg, likasom stela af ålder, kom gående ur skogen, sällade sig till Sorgbarn och slickade hans hand. Därefter vädrade han på riddaren, uppgaf ett tjut och ville hoppa upp mot hans bröst. Riddaren sparkade hunden tillbaka, men då han åsåg djuret närmare, utropade han och stannade:

»Min gamle Käck! att du ännu lefver! Hvarifrån kommer du?»

Riddar Erland smekte hunden och kunde inom sig ej nog undra öfver detta oväntade återseende, ty Käck hade för tio år sedan försvunnit, och riddaren trodde, att det främmande folket hade stulit honom, eller att han var uppäten af vargarne.

Dock gladde sig riddaren icke öfver återseendet, utan snarare fyllde det honom i denna stund med skumma tankar, mörklagda aningar, och förband sig med minnen, från hvilka han helst ville vara fri. Men Käck gick troget i riddarens spår till slottet, välkomnades där af de äldre bland

husfolket, för hvilka hans återkomst gaf skäl till mycket tal, och intog, i trots af det yngre hundsläktets förargelse, sitt gamla bo på borggården.

Nu följer att omtala, huru Sorgbarn tillbragte sina dagar på Ekö slott.

Riddar Erland fogade sig med motvilja i de anordningar, som Sorgbarns värf kräfde. Fru Helena utsåg åt sin man ett tornrum till sängkammare, och hon uppmanade honom vänligt, men enträget, att endast af Sorgbarn låta betjena sig, huru illa det än måtte ske; ty så var ju uppenbarelsens föreskrift. Samvetsgrannt iakttogs därför, att endast Sorgbarn fick brädda hans bägare och uträtta hans bud. Men ingalunda tycktes det smaka riddaren att emottaga sin bägare ur den lille botgörarens hand; ja de bägge förste dagarne rörde hans läppar icke pokalens rand. Mörka blickar, tunga ord vordo gossen ymnigt till del; stundom hände ock, att riddaren lyfte sin hand, för att slå honom; men då stod Sorgbarn, som vanligt, stilla, tyst, med fällda ögonlock . . . och riddaren tyglade sin vrede. Minst tålde riddaren hans ögon; detta visste Sorgbarn och såg honom där-

för sällan i ansiktet. För att undvika sin påtvungne tjenare vistades riddaren mer än vanligt i skog och mark; han jagade, fiskade, besökte underhafvande och tillsåg deras arbeten på åker och äng. Då hade Sorgbarn sina lediga stunder, och dem nyttjade han till att vandra i skogen, hvarunder Käck vanligen följde honom, eller att sitta ensam i en öde tornkammare, där ett sönderblåst fönster gaf honom ämne till ett nytt tonverktyg; vid det sjöng han då sina vemodiga och besynnerliga visor, diktade af någon inom honom. Sorgbarn fick vid dessa tillfällen vara ostörd, ty man trodde, att han i sin ensamhet väntade på uppenbarelsen, hvar han nämligen skulle finna de röfvade klosterskatterna. Men om natten hvilade Sorgbarn på mattan innanför riddar Erlands dörr, och denne åhörde otåligt under sömnlösa timmar suckarna, som pressades ur gossens barm.

Om aftnarne, då riddaren satt i salen hos sin fru, var Sorgbarns plats i ett aflägset hörn. Fru Helena talade ofta till gossen vänliga ord; men hans ansikte lyste aldrig af glädje. Dock förstod han hennes välvilja; det märkte hon i hans ögon. Men

när riddaren, som ofta hände, tog sin son, den lille Erland, i famn, lät honom rida på sitt knä eller smekte och kysste honom; då kväfde Sorgbarn snyftningar, men lät tårar rinna, ty tårar höras icke, och mörkt var hörnet, där Sorgbarn satt.

Så kom den tionde dagen af Sorgbarns vistelse på Ekö. Riddaren hade rott ut på sjön att fiska; Sorgbarn gick till skogen. När riddaren återvändt från fisket och satte sig till middagsbordet, var Sorgbarn icke tillstädes. Hans plats var annars bakom riddarens stol, ty han betjente sin herre äfven vid måltiderna.

»En påpasslig tjenare och en ifrig botgörare, denne Sorgbarn!» sade riddaren. »Ve hans arme faders själ, om ej andra öfverloppsgärningar än denne sons kunna lösa henne ur skärselden!»

Men riddaren hade knappt uttalat dessa ord, förrän Sorgbarn inträdde.

»Kom hit,» ropade riddaren, hvars vrede var väckt, det är svårt att säga af hvilken orsak; »är du min tjenare, så må du ock passa på din tjenst, du lilla spökelse!»

Och därmed slog riddaren Sorgbarn så häftigt i ansiktet, att han föll till golfvet.

Fru Helena gaf sin hårde man en förebrående blick för denna grymhet; men Sorgbarn steg upp, aftorkade en fuktig glans ur ögonen och upptog ur sin lifrock ett skinande smycke, som han med blossande kinder räckte riddaren.

Det var Mariabildens gyllene krona, för tio år sedan röfvad ur klostret af det främmande folket. Riddaren igenkände henne och häpnade; fru Helena fattade kronan och utbrast i ett glädjerop. Den lille Erland, som satt bredvid sin fader, sträckte armarne efter henne, ty hennes glans fägnade hans ögon.

»Hvar har du funnit kronan?» frågade riddaren.

»I skogen,» svarade Sorgbarn.

»Har du funnit allt?»

»Nej, men om tio dagar skall jag finna mer och om hundra dagar har jag funnit allt; så talade min moder.»

Riddaren teg och fortsatte sin måltid. Men fru Helena fattade Sorgbarns arm, lade sin kind till hans och sade halfhögt:

»Du lille pilgrim, förlåt herr Erland! Han vill dig icke illa, men han är häftig till lynnet.»

Vid dessa ord brast Sorgbarn i gråt. Äfven den lille Erland började gråta. Barnens känslolif är sällskapligt. Och han tyckte om Sorgbarn, ty Sorgbarn lekte stundom med honom och visade stort tålamod med hans nycker.

Då steg riddaren upp, slängde stolen utåt golfvet, lämnade salen och gick till sin tornkammare.

Sorgbarn gick efter, ty hans tjenst bjöd detta. Men han fann dörren till tornkammaren låst; riddaren ville vara ensam. Då satte sig Sorgbarn vid dörren och väntade i långa timmar. Men först mot kvällen trädde riddaren ut. Han gick då till salen, talade föga med fru Helena, åt sin aftonmåltid och vände, följd af Sorgbarn, (ty tjensten bjöd ju honom detta) åter till sin sängkammare.

Dagern föll sparsamt in genom det trånga och dunkla fönstret. Riddaren synade ett gammalt svärd och teg. Det var så tyst, att sandens rinnande i timglaset förnams som en sakta röst, hviskande om tröst och död.

Fyll min bägare! bjöd ändtligen riddar Erland.

Sorgbarn hällde litet aftonvin i pokalen och räckte den med darrande hand, med sänkta ögon, åt sin herre.

»Det smakade godt,» sade riddaren och satte bägaren på bordet.

Erland gick till hvila. Sorgbarn lade sig på sin matta. Då märkte han, att hans läger var mjukare än vanligt, och fann ett täcke doldt under mattan. Undrande på hvem som gjort detta, ty ingen annan än riddaren och han själf hade ju varit i kammaren, släpade han undan täcket, ty hans värf kräfde det vanliga hårda lägret.

Det såg riddar Erland, men sade intet.

En stund förflöt, och endast sanduret hördes i tornkammaren. Då sade riddar Erland:

»Sorgbarn, jämka min hufvudkudde.»

Sorgbarn steg upp, uträttade befallningen och återvände till sin matta.

»Nu hvilar jag godt,» sade riddaren.

En half timme förflöt. Sorgbarn trodde nu, att riddaren sof, och lät därför en suck frigöras ur sitt hjärta, viss, att den icke skulle uppfångas af sofvande öron. Men han spratt till vid riddarens röst, som en stund därefter frågade:

»Sorgbarn, sofver du?»

»Nej.»

Det var åter tyst. En timme förflöt. Det outtröttliga sandurct hviskade, som alltid, om tröst och död. Sorgbarn lyssnade till hviskningen och tyckte sig förstå henne. Då hördes åter riddarens röst:

»Sorgbarn, sofver du?»

Denna fråga ljöd så mild, att det ljöd en efterklang däraf i Sorgbarns själ.

»Nej,» svarade han och bet i sitt täcke, för att kväfva en suck.

»Sorgbarn, hvarför sofver du icke? Barn pläga ju sofva om natten! Är du ledsen, Sorgbarn? Ja, jag har varit hård emot dig, jag har misshandlat dig. Arme lille pilgrim, ensam i världen, men älskad af Gud! Vill du förlåta mig?»

Sorgbarn svarade med snyftningar.

»Sof nu! Sof godt, stackars barn!» sade riddaren.





GROTTAN.

Icke litet fägnade det fru Helena att se det hastiga skifte, som timat i riddar Erlands sinnelag mot Sorgbarn. Tålamod och mildhet segra öfver vrede, tänkte fru Helena; dessutom hade det väl medverkat något till riddarens blidare uppförande, att Sorgbarn funnit den gyllene kronan, och uppenbarelsen således var sannfärdig. Så trodde åtminstone fru Helena.

Ja, riddar Erland visade allt ifrån elfte dagen af den lille pilgrimens vistelse i slottet vänlighet emot honom. Detta verkade äfven på Sorgbarn, så att hans väsen var mer fritt och sig själf likt. I riddarens närvaro spelade han på sina glasbitar och sjöng, obekymrad om någon hörde honom eller ej. Han kände nu ingen bitterhet eller hvad det kunde vara, som utpressat hans tysta tårar, då riddaren smekte sin son. Han

såg herr Erland fritt i ögonen och smålog, när han framräckte bägaren. Men skogen besökte han dagligen på de timmar, när ej riddaren kräfde hans tjenst, och Käck följde honom nästan alltid.

På tolfte dagen hände att pater Henrik gick till slottet, dels för att se den lille pilgrimen, som han höll kär och betraktade med större vördnad, allt sedan den underbart återfunna kronan ånyo prydde den heliga jungfruns bild i klostret; dels ock för att meddela riddaren innehållet af ett bref, som anländt från ett kloster upp emot norska gränsen.

Men då patern kom till slottet, fick han veta, att Sorgbarn länge varit i skogen. Däremot var riddar Erland nyss hemkommen, och pater Henrik gick då till honom.

Paterns anlete, annars på en gång lugnt och lifligt i uttrycket, bar tydligt vittnesbörd om en tung och orolig sinnesstämning. De båda männen träffades i tornkammaren.

En sorglig nyhet, sade patern, lade brefvet på bordet och satte sig tungt i en länstol. Detta pergament är mig tillsändt från min broder Benediktus, prior i Gud-

torps kloster, som ligger vid gränsen af Norge.»

»Än sedan?» frågade riddaren.

»Du spådde sannt . . . jag fruktade det . . . Läs! Han nalkas oss med stora steg, Guds vredes dag, *dies iræ dies illa* . . . Pesten är i landet och sprider sig hastigt. Miskunda dig, Gud! Hvem undrar, om det starkaste hjärta nu vill bäfva!»

Riddar Erlands bleka kinder vordo blekare. Han fattade pergamentet, och hans blick föll på följande rader:

»Den hemske mandråparen lär kommit till norska staden Bergen med ett redlöst angliskt skepp, hvars besättning var död, då skeppet dref in på redden. Han skonar hvarken hög eller låg, klerk eller lekman, rik eller fattig. I Nidaros är ärkebiskop Arne med hela domkapitlet slagen af honom. Han har vandrat från dal till dal och bortsopat allt lefvande, icke allena människor utan husdjuren, vilddjuren, ja fåglarne under himmelen. Nu är han här. *Parce, parce, cohibe flagellum, Domine Deus!* Mitt kloster är utdödt. Jag är ensam kvar. Mina bröders lik ruttna utanför klosterporten; jag har ej kunnat jorda dem. Jag ser

genom mitt fönster de ännu lefvande bland folket draga i procession kring kyrkan, åkallande Guds barmhärtighet. Medan tåget skrider, glesna dess leder, och hopen af döende och döde, som ligga däromkring, ökas. Själf ser jag stundligen på min lekamen, väntande att där skåda de svarta märken, som äro sjukdomens och dödens förebud. Jag vet, att jag skall dö. Gud vare min själ nådig! En man, som inbillar sig, att han skall få lefva, om han lämnar dödens nejd, skall fortbära detta bref. Jag tviflar, att det skall komma i din hand. *Pax tecum!*»

»Gud vare oss nådig!» sade riddaren med djup röst. »Detta bref är redan gammalt. Mahända är oss den store mandraparen helt nära. Svårt är att hafva hustru och barn i sådana tider.»

»Bäst är att ingenting jordiskt älska,» sade patern; »då förskräcker icke dödens port.»

»Jag har sett pesten helt nära,» fortfor riddaren; »jag har i de sydländska städerna vandrat bland likhögar, burit sjuke på min rygg, känt deras andedräkt blandas med min, och dock lefver jag än.

»Vårt öde står i Guds hand . . .» Med denne tanke lyfte patern den fasa, hvarmed olycksbudet först slagit honom, från sin själ, och andades åter fritt.

»Ja, ni har rätt: vårt öde står i Guds hand. Fromme fader, vore Sorgbarn, min munskänk, här, skulle vi lätta våra hjärtan med en bägare godt vin. Dock, han infinner sig snart, ty han sköter sin tjenst noggrannt.»

Och riddaren skådade ut genom fönstret, ty hans hjärta, som grymt kämpat mot sin egen känsla, hade nu utan motstånd öfvergifvit sig åt en sådan tillgifvenhet för Sorgbarn, att det längtade efter honom hvar stund han var borta. Denna känsla var hemlighetsfull och oförklarlig. Visst voro Sorgbarns ögon speglar för Sorgbarns egen själ, men likväl förekom det riddaren, som om ur djupet af dessa ögon blickade två andra, i hvilka han först med bäfvan, sedan med lugn igenkände en likhet med Singoallas . . . »först med bäfvan», ty minnet af Singoalla var för honom ett hedniskt minne, genom giftdryckens lekamliga och vidskepliga sagors andliga verkningar förenadt med bilder af helgerån, svek, mord och

trolldom; ty minnet af Singoalla var äfven förenadt med hågkomsten af en ed, visserligen hednisk, men dock en ed, som riddaren brutit, och med minnet af en vedergällning, som denna ed skulle draga öfver hans hufvud . . . »sedan med lugn», ty genom den lille pilgrimen likasom kristnades detta minne, och riddaren tyckte sig känna, att han med godhet mot Sorgbarn kunde försona hvad han ofrivilligt brutit mot Singoalla.

Men vi lämne riddaren och följe Sorgbarns väg i skogen! Så fort, att hans bleka kinder färgades af rodnad, hade Sorgbarn ilat bland granarna längs insjöns strand, till dess han kom till en sammangyttrad hop af branta klippor, väldiga delar af ett berg, som urtidens krafter söndersprängt, och hvars stycken nu på villsamt sätt stodo lutande mot eller vältrade på hvarandra.

Sorgbarn inträngde i irrgångarne bland dessa klippor, klättrade än upp, än ned, och stod ändtligen i en grotta, dit endast matt dager letade sig väg mellan hällar, slängda som tak öfver lutande granitblock. Käck hade följt gossen på hans bland ris och snår knappt skönjbara stig.

Grottan var bebodd. En mossbädd, klädd med skinn af skogens djur, följde de oregelbundna väggarna. En flat sten gjorde tjenst som bord i hålans midt. På golfvet lågo en båge, en bundt pilar och ett svärd, och där bredvid svedda grenar på en hög af kol och aska.

Två skepnader sutto i skymningen där inne, när Sorgbarn kom med Käck. Den ena var en man, mager, svartbrun och skumt blickande ur ihåliga ögon. Den andra var en kvinna, mörk och mager likasom mannen. Båda tego och stirrade framför sig. Onämneligt lidande suckade i hvarje drag af denna kvinnas anlete; trånande smärta hade tecknat linierna af hennes gestalt. Men skönhet låg ännu, ett blekt, händöende skimmer, öfver denna bild af sorgen: en vemodig skönhet, påminnande om sin egen stundande förintelse.

»Sorgbarn är här,» sade mannen, ty kvinnan hade icke hört ljuden af gossens steg, icke ens märkt, att Käck lagt sig på mossbädden bredvid henne, där han gäspade och sträckte sig alldeles hemmavant.

Kvinnan spratt till och såg upp. Sorgbarn hade lagt sina armar kring hennes hals,

kysste henne på mun, ögon och panna, tryckte sin kind mot hennes och sade:

»Goda moder, jag bär ett gladt budskap till din själ.»

Singoalla . . . ty denna kvinna var Singoalla . . . svarade då med lifvadt anlete:

»Ett gladt budskap? Vill du gifva mig en solstråle, du son af en grym fader? Sorgens barn, älskade, älskade, gif mig honom, men låt honom ej försvinna!»

Singoalla fattade Sorgbarns hand och förde den öfver sin panna.

»Min fader hatar mig icke längre,» sade Sorgbarn. Det var detta budskap han ville framföra.

»Assim!» ropade Singoalla till den mörke mannen; »hör du? Erland hatar icke längre sin och Singoallas son!»

»Jag hör,» svarade mannen doft; »kraften kan då verka. Låt den verka snart!»

»Han hatar dig icke längre,» upprepade Singoalla med gränslös förtjusning. »Har han kallat dig son, anar han, att du är hans son? Säger han icke stundom, att du liknar Singoalla? Har han aldrig nämnt mitt namn till dig? Visst har han det!»

»Nej.»



Grottan.

Singoalla förde handen till pannan.

»Nej,» sade hon saktare, »jag borde veta det . . . Sorgbarn, är fru Helena mycket skön? Smeker riddaren ofta sin maka? Älskar han henne mycket?»

»Ja,» svarade Sorgbarn, och Singoalla vände bort sitt ansikte och dolde det mot den kalla klippan.

»Låt kraften verka!» hördes Assims röst.

»Var icke ledsen, moder,» bad Sorgbarn och förnyade sina smekningar, till dess Singoalla åter vände sitt ansikte till honom.

»Väl,» utbrast Singoalla och steg upp. »Kraften skall verka. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig.»

»Om Gud gifver mig styrka.»

»Du har henne,» svarade modern; »du har denna styrka, som Alako skänker sina utvalda. Du kan uträtta stora ting med den kraften. Du är son af söderns glöd och nordens köld. Du är son af trohet och svek, af hedning och kristen, af det ljusa och det mörka, af den första kärleken och den första ungdomsstyrkan. Stackars Sorgbarn! Hvarför är du här? Se, du är en riddares son, ett slott skulle vara din

boning, sammet din dräkt och guldsporrar klinga vid dina steg. Men du är född till sorg, icke till glädje; din hands linier, din pannas hvälfning, ådrornas väf i dina ögonlock bestämma dig till ve och suckande. Din kind är blek, som blomman, då hon växer i mörker. I sorg är du född till världen, en suckande barm har du diat, din moders kyss var salt af tårar. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig; han har svurit mig trohet på Alakos bild; han är min; jag har rätt att utgjuta hans blod, att stänga hans himmel, om hans och din gud är min gud. Du skall föra honom till mig ännu denna natt, Sorgbarn. Han skall dragas till doms för sitt svek och sin grymhet. O, har han hjärta, skall han gråta öfver dina bleka kinder och rysa öfver din arma moders kval!»

»Jag skall föra min fader till dig, men Assim får icke döda honom,» sade Sorgbarn.

»Som din moder bjuder,» sade Assim torrt och sparkade till svärdet, som låg på golfvet. »Jag har lofvat vara din moders slaf, fast min trohet är henne mindre dyrbar än din faders svek.»

»Tyst!» ropade Sorgbarn till Assim; »är du min moders slaf, så må du tiga!»

»Jag är en furstes son och hennes slaf.»

»Nu lämnar jag dig, moder. Riddaren väntar mig. I natt återvänder jag med min fader.»

»Se där,» sade Assim, »på hallen ligga några frön, som jag plockat vid fullmåne. Lägg dem i riddarens bägare, då lyder han lättare din kraft.»

Sorgbarn tvekade.

»Tag dem,» sade Singoalla; »Assim samlar äfven andra frön än giftiga.»

Vid dessa ord nedslog Assim sina ögon. Sorgbarn tog de frön han samlat.

»Moder,» sade Sorgbarn ängsligt, »än ett ord! Har du haft en uppenbarelse, hvar jag nästa gång skall finna någon af de nedgräfda klosterklenoderna?»

»Jag har haft en ny uppenbarelse och skall om åtta dagar visa dig stället, hvar du skall finna nattvardskalken.»

Singoalla kysste Sorgbarn. Gossen lockade till sig Käck, som just höll på att somna, lämnade rummet och ilade genom skogen till slottet.

Då han var gången, sade Singoalla till Assim:

»Upp, tag spaden och nattvardsbägaren! Gräf ned honom under den lösa trädroten, som jag visade dig vid bäckens fall i insjön! Sorgbarns själ får ej smittas af lögn.»

Assim vältrade undan en sten, som dolde en håla, hvari de röfvade klosterklenoderna voro samlade. Han tog nattvardskalken, lät det andra ligga, flyttade stenen åter öfver hålan, tog en spade och gick.

Med dessa röfvade skatter hade Assim öfvergifvit sitt folk, sedan han en tid varit dess höfding efter Singoallas fader, som fallit i en strid med folket på Jutlands sandkust. Under denna tid hade Singoalla följt Assim, och det hette, att de voro man och hustru, men de voro det icke, ty Assims kärlek föraktades af Singoalla, och han var hennes slaf.

Men Sorgbarn trodde, att det var en uppenbarelse från Gud, genom hvilken den heliga kronan återfunnits i skogen.



DEN HEMLIGA KRAFTEN.

Sorgbarn återkom till slottet, medan priorn och riddaren ännu sutto i dystert samtal vid bordet i tornkammaren. Sorgbarn fyllde deras bägare, och priorn tömde sin med förtröstan, emedan den räcktes honom af en from pilgrim.

Efter måltiden återvände priorn till klostret. Hvarken han eller riddaren hade med fru Helena eller husfolket talat om det hemska budskap, som kommit från gränsen af Norge, ty de ville icke i förtid skrämma någon.

Följd af Sorgbarn gick riddar Erland till tornkammaren, för att njuta nattens hvila. Sorgbarns hjärta skälfde, ty han hade i riddarens dryck blandat Assims hemlighetsfulla frön; hans hjärta skälfde, ty han skulle denna natt medels det, som Assim och Singoalla kallat den hemliga

kraften, föra sin fader till sin moder. Denna kraft är i våra dagar allmänt känd och likväl ännu en icke afslöjad gåta. Vår tids *doctores*, som utransaka nervtrådarnes mikroskopiska förlängning, veta lagarne för världsklotens rörelser i den oändliga rymden och för vattendroppens i det hårfina röret, hafva dock ännu icke fullkomligt utransakat denna krafts hemligheter.

Men innan Messmer uppdagade henne, var hon som tillvarande känd och använd af Indiens braminer och af folket från Assaria. Men folket från Assaria forskade icke; det använde kraften helt enkelt, och lät henne vara hvad hon var och hvad hon är: en gåta.

Sorgbarn var i högt mått begåfvad med den hemliga kraften; det hade hans moder rönt. Då hennes hjärta slets af kval, och sömnen flydde hennes läger, plägade Sorgbarn stryka öfver hennes ansikte med sina händer, och sömnen kom, och hjärtat vaggades till några timmars ro.

Nu sofver riddaren: det höres af hans andedrag. Sanduret hviskar. Stjärnorna blicka in genom tornfönstret. Sorgbarn stiger upp från sin matta och smyger med



Den hemliga kraften.

ljudlösa steg till Erlands säng. Den lilles hjärta är i våldsam rörelse. Hans händer lyftas tvekande. De sväfva som skuggor öfver riddarens panna ned mot hans bröst. Sanduret hviskar alltjämt. Stjärnorna blicka genom tornfönstret. Det är tyst; äfven riddarens andedrag hafva tystnat. Han hvilar i sängen, lik en död, och stjärnljuset darrar på hans bleka panna. Som skuggor sväfva Sorgbarns händer öfver riddarens ansikte; de sväfva öfver hans ansikte som tysta skuggor. Då reser sig riddaren upp. Sorgbarn far tillbaka, uppgifver ett halfkväfdt rop och kastar sig på knä. Riddarens ögon äro lykta.

»Herr Erland,» hviskar Sorgbarn, »jag ville dig icke illa. Vredgas ej!»

Riddaren svarade ej.

Då märkte Sorgbarn, att kraften verkat. Han steg upp och sade lugnt:

»Riddare, du skall lämna bädden och följa mig!»

»Hvart vill du föra mig, Sorgbarn?»

»Du skall snart få veta det.»

Riddaren klädde sig. Sorgbarn fattade hans hand.

De stego ned för torntrappan och kommo

genom en bakport till stranden, där riddarens fiskarbåtar lågo. I den minsta af båtarne rodde honom Sorgbarn öfver sundet med så tysta årtag, att väktaren svårligen kunde höra det, fattade så hans hand och förde honom in i skogen.

Den hemliga kraften verkade så, att riddarens vilja, så stark och oböjlig hon annars var, fogade sig efter gossens; ja, sammansmälte med denna till en. Riddarens själ såg in i Sorgbarns, såsom den trogne tjenaren ser i sin herres ögon, hvad han vill, tänker och känner. Snart skulle den hemliga kraften verka än djupare. Som i det växande trädet årsringarne bilda sig kring kärnen och torka, i den mån nya sådana lägga sig omkring de gamla, så växa omkring det mänskliga väsendets kärne årsringar af lidelser, känslor och tankar, som hvar efter den andra fornas, medan nya lidelser, känslor och tankar lägga sig utomkring de vissnade och saftlösa. Men själens älsta årsringar äro dock de, som ligga närmast hennes kärne; därför äro barndomens minnen så ljufva: de äro närmast andens hjärta. Medan nu gossen förde Erland mellan skogens stammar, trängde den hem-

liga kraften allt djupare in i hans väsen, från årsring till årsring; och allt efter som hon inträngde, lifvades på nytt de vissnade och förgätna lidelserna, svällde de åter af safve ur minnets rot. Erland vardt densamme han var för tio år tillbaka, då han plockade blommor vid bäckens rand med den bruna flickan. Skuggan, som dvalts i hans själs afgrund, steg upp i känslans ljusaste dager; ungdomskärlekens känsla, den ljufvaste, den som annars aldrig återvänder, ilade genom hans varelse, och han tänkte, han kände Singoalla.

»Sorgbarn,» sade riddaren, då de hunnit ett stycke in i skogen; »låt oss sitta ned och hvila. Natten är så skön. Ser du stjärnan, som glänser där uppe öfver ekens topp? Jag älskar dig som en son, som om du vore min lille Erland; ja jag älskar dig mer, bleka barn, och jag ser i din själ, att du älskar mig. Det är så skönt, så friskt i natten. Hvart för du mig, Sorgbarn? Jag följer dig till världens ände.»

»Jag för dig till min moder.»

»Bor din moder i skogen?»

»Ja.»

»O, att du vore min son! Är du icke min son?»

»Jag är din son,» svarade Sorgbarn, häpen, rörd och förvirrad öfver dessa ljufva ord.

»Hvem är din moder? Är det Singoalla . . . Singoalla . . . Singoalla?»

Klangen i hans stämma vardt mildare och mildare.

»Ja, min moder är Singoalla.»

»O Gud!» sade riddaren, och tårar sipprade ur hans halfslutna ögon, »jag är så lycklig. Älskade son, hvi igenkände jag dig icke genast? Du har varit främling i din faders hus, du har lidit mycket af hans orättvisa vrede. Jag ser dock i din själ, att du icke hatar mig; nej, du älskar mig och är säll af mina ord. Kom, Sorgbarn, jag vill gå till din moder.»

De fortsatte vandringen. Sorgbarn ryste i natten . . . ryste af sällhet, ty så kan äfven ske, då sällheten kommer, som en flod af solljus inströmmar i ögon, som, förut blinda, brådöppnats . . . ryste af en hemsk känsla, ty riddaren var så blek, så förändrad, hans röst så andelik. Det var som ett bländverk, som om en främmande själ talat ur hans mun.

De stannade framför klippbrottet. Sorgbarn fattade sin faders hand och förde honom in i labyrinten. Ett eldsken lyste, det försvann igen, ty en klippvägg skymde det, men snart visade det sig åter. Det kom från grottan.

»O, jag darrar,» mumlade riddaren; »bor min själs älskade i dessa klippor?»

Ljuden af riddarens och pilgrimens steg genljödo och förebådade den ensliga bostadens invånare deras ankomst. Singoalla satt på mossbädden, eldskenet flämtade på de fuktiga klippväggarna och spred en bedräglig rodnad öfver hennes kinder. Äfven Assim satt på sin förra plats, med korslagda armar. Han hade nyss slipat svärdet mot en berghäll; nu hängde det blottadt i hans bälte.

»Hör,» hviskade Singoalla, som allt ifrån skymningens inbrott lyssnat och väntat, väntat och lyssnat; »hör! De komma. Assim, gå då!» Assim steg upp.

»Jag stannar i skuggan,» sade han; »om du vill, att han skall dö, så rör i elden; det är tecknet. Mitt svärd är skarpt, min hand säker, ett oväntadt hugg skall fälla den vilde isbjörnen.»

Gå, gå!» hviskade Singoalla. Assim försvann.

I nästa ögonblick inträdde riddaren och Sorgbarn. Singoalla stod framför Erland. Hon betraktade honom . . . Hvem kan skildra en blick som denna? En lefnad med alla dess öden, fröjder och sorger, med hela dess rika skatt af lidelser och känslor kan sammandraga sig i en blick, såsom linsen samlar solens alla strålar i en brännpunkt. Det förflutna, närvarande och kommande kunna sammansmälta i en blick. De sammansmälte i Singoallas till en enda fråga, stolt och förkrossande och dock bäfvande.

Det var en fråga om hågkomst eller förgätenhet, om kärlek eller hat, om tårar eller blod. På sina halfslutna ögonlock förnam riddaren en brännande känsla af denna blickande fråga.

»Singoalla!» hördes Erlands röst.

Den ton, hvari detta ord klang, svarade på allt hvad Singoallas själ frågat. Han kom med hågkomst, kärlek och bön om förlåtelse. Huru kunde hon då krossa honom med ord om mened, hämd och död? Singoallas hufvud sjönk ned mot hennes

barm, hennes pannas vemod dolde sig i de magra, genomskinliga händerna.

»Singoalla,» upprepade Erland, och tårar framträngde under hans ögonfransar.

Singoalla svarade ej; hon stod likt en bildstod, men hennes barm och suckar förrådde lif.

Riddaren lyfte Sorgbarn i sin famn och gick ett steg mot Singoalla. Deras hufvuden lutades mot hvarandra: Erlands bruna lockar blandade sig, som fordom, med de svarta böljor, som svallade kring Singoallas panna.

Det är tyst i grottan. Hvar äro nu kvalen, vreden, de bittra minnena, som bodde där inne, de hemska suckar, som genljödo där, de vilda rop, som gåfvo sig luft ur Singoallas bröst, då hennes förtviflans börda vardt henne odräglig? Nu hördes endast sakta snyftningar. Erland lägger sin arm kring Singoallas lif och hviskar — hon hör icke hvad, men det ljuder, som när en vindfläkt vaggar sig till ro i björkens krona.

Men utanför grottan glimma Assims ögon. Han skär tänderna af smärta. Han vill Singoallas lycka, men för honom, den

förskjutne, att *se* denna lycka! Bättre vore det för honom att dö i eld.

Singoalla för sin hand öfver Erlands ansikte; hon frågar hviskande, med tårfyllda ögon, ömma underliga frågor:

»Hvi är du så blek, Erland? Hvarför vissnade dina kinders rosor? Hvart flydde din ungdom? Jag drömde, att du ännu var sjutton år. Erland, har du lidit?»

»Hvar har du varit så länge, Singoalla?» frågade Erland tillbaka. »Minns du vår lyckas hem, där granen susade, där bäcken sorlade? Ack, granen susar än, bäcken sorlar än. Det förflutna har återvändt, vi äro åter unga. Kom, Singoalla, låt oss leka och plocka blommor vid bäckens rand! Mötestiden är ju inne; himmelens stjärnor blinka! Ser du dem icke?»

Erland fattade Singoallas hand och förde henne ur grottan. Knappt tänkande, endast saligt kännande, följde honom Singoalla. Hon vandrade med sänkt panna i svärmisk dröm vid sin riddares sida. Hon såg ej stjärnorna, ej träden, mellan hvilka hon skred. O, slute aldrig denna sällhet! Låt dem leka vid bäcken och dö, innan morgonen kommer med sin kalla dager och

sin grymma verklighet! Natten, drömmen, svärmeriet, de flämtande skuggorna, de blinkande stjärnorna, det obestämda, obegränsade och sammanflödande, de ljufva villor, som födas i det dunklas sköte, o, hvad är solen med sitt gyllene sken, dagen med sina klara föremål, sina kalla sanningar mot detta!

Sorgbarn följde fader och moder. Den lilles ansikte glänste. En okänd makt rörde sig i hans barm och tvang honom sjunga. Sången ljöd som vore han endast för andarne, som sväfva genom natten.

De kommo till kullen vid bäcken; han var ej långt från grottan. Erland och Singoalla satte sig vid kullens fot på gräsmattan, där de fordom sutit; men leka, men plocka blommor kunde de ej; domnande hvilade de mot hvarandras skuldror; de kunde ej tala, endast sucka och känna hvarandras närvaro, halft vakande, halft drömmande.

Men Sorgbarn satte sig vid bäckens rand, skådade stjärnorna, som speglade sig däri, och sjöng för dem.

Så skredo stunderna, och stjärnorna, den ena efter den andra, slocknade i västerns töcken. Grå dimma blandade sig med mörkret; marken fuktades af arladagg.

Då gick Sorgbarn till sin fader, lade sin hand på hans skuldra och sade till honom:

»Natten lider. Stig upp och följ mig!»

Riddaren vaknade smärtsamt ur sin halfslummer; hans vilja var underdånig Sorgbarns; han måste lyda.

Detta gjorde Sorgbarn, ty det var redan långt förbi midnatt, och den hemliga kraften, genom hvilken Sorgbarns själ rådde öfver riddarens, började slappas. Det kände gossen af kyla och matthet i sina lemmar.

»Moder,» sade han till Singoalla, »kom! Jag är matt och fryser. Vi måste skynda.»

»Säg farväl, o moder. Vi måste skynda,» upprepade Sorgbarn ängsligt.

Singoalla steg upp.

»Farväl,» hviskade hon till riddaren.

»Nej, nej,» sade riddar Erland; »här skola vi stanna evigt.»

»Vi träffas åter. Farväl!»

»Fly, moder! Stanna ej!» bad Sorgbarn.

»Kom,» sade gossen; »du skall följa mig, fader.»

Och Sorgbarn fattade hans hand, och

han måste följa. Med skyndsamma steg återvände de till slottet, rodde öfver sundet, gingo uppför torntrappan och inträdde i kammaren.

»Tag af dina kläder och sof!» befallde Sorgbarn. Riddaren lydde. Sorgbarn svepte sig i sitt täcke, lade sig på sin matta och somnade genast.

Sanduret hviskar, de bleknande stjärnorna blicka in i tornkammaren, riddaren sofver i sin säng, pilgrimen på sin matta.

En timme därefter börjar dagningen. Fåglarne stämma upp sin sång; tjenarne på slottet vakna; från skogen ljuder redan den idoge nyodlarens yxa.



DAG OCH NATT.

Riddaren vaknade tung i hufvudet. Äfven Sorgbarn vaknade strax därefter, matt, men med en efterklang af nattens lycka i sin själ. Fader! var han nära att säga till herr Erland, ty han ihågkom väl de ord af faderskärlek riddaren talat under natten, men ordet fader dog på gossens läppar, när han såg upp och skådade det dystra uttrycket i riddarens anlete.

»Förbannelse,» mumlade riddaren. »Jag har drömt en ryslig dröm denna natt. Onde andar hafva plågat mig. En sådan bar ock dina anletsdrag, du Sorgbarn.»

Herr Erland klädde sig skyndsamt och ilade ut att förfriskas af morgonvinden. Hela dagen var han dyster. Han talade föga till sin fru Helena, till Sorgbarn än mindre, smekte ej sin lille son, men bannade dess mer gårdens tjenare.

Mot aftonen red herr Erland ut. Sorgbarn skyndade in i skogen till grottan. Singoalla satt där med strålande ansikte, ännu rusad af nattens minnen. Assim kokade mat i en kittel öfver elden och sade intet.

Singoalla slöt Sorgbarn i famn, höljde honom med kyssar och frågade efter hans fader.

»Min fader!» svarade Sorgbarn. »Ack, jag vågar i dag icke kalla honom fader. Han är vred och säger, att han drömt en ryslig dröm i natt.»

»Sade han en *ryslig* dröm?» frågade Singoalla eftersinnande.

»Ja.»

»Det är omöjligt. Han älskar mig. Våra fäder ha sagt, att när den hemliga kraften verkar, då visar sig människan sådan hon är i sitt inre. Ja, han älskar mig innerst i sitt hjärta. O, denna natt, denna sälla natt! Sorgbarn, du skall i kväll åter föra min riddare till mig. Men dessförinnan vill jag visa mig för honom, för att öfvertyga dig, att han älskar mig alltid. Kom, Sorgbarn, jag går till slottet.»

»Moder,» ropade Sorgbarn, »du gör

dig olycklig. Kom ihåg riddarens maka, fru Helena!»

»Hon!» inföll Singoalla med blixtrande ögon. »Jag är riddarens första och enda maka, så sannt en Gud lefver i himmelen. Han älskar henne icke; han kan det icke. Såg du ej, hörde du ej under denna natt? Mig, mig ensam älskar hans själ. Jag går till honom.»

Gagnlösa voro Sorgbarns föreställningar. Hon gick. Sorgbarn följde henne gråtande och bedjande. Hon gick, ty ett tvifvel, som hon ville vederlägga, en svartsjuka, som hon förgäfves hånade, hade vaknat i hennes sinne. Assim tog sin båge på axeln och följde henne, men på afstånd.

Efter en stunds vandring kom Singoalla, följd af Sorgbarn, till en sakta sluttande höjd, öfver hvilken hennes väg låg. Hunnen upp stannade hon, ty hon såg riddaren till häst där nedanför. Hans ansikte var mörkt och skräckinjagande. Hans häst var höljd af skum. En båge hängde på hans sadelknapp.

Äfven han upptäckte henne; han stannade, förde handen öfver ögonen, såg och ropade:



Dag och natt.

»Förbannade spökelse! Hedniska troll! Förföljer du mig äfven vid dagsljus?»

Och han ryckte till sig bågen, spände honom, lade en pil till strängen och sköt.

Men Singoalla hade redan försvunnit. Assim hade störtat fram, ryckt henne med sig och fört henne ur sikte. Därefter spände Assim sin båge och ilade tillbaka, för att gälda skottet, men då var riddaren redan borta.

När Assim återvände, satt Singoalla på den gröna mossan och stirrade framför sig. Sorgbarn satt bredvid henne, tyst, men önskade att få dö.

»Singoalla,» sade Assim och böjde sig öfver henne. »Vill du ej, att jag skall döda Erland? Jag har en giftig pil i mitt koger och riktar väl.»

»Jag har rättighet att taga hans blod. Döda honom!» sade Singoalla.

Assim gick. Hans ögon lyste af fröjd. Äfven för honom fanns ett hopp.

Men hans fröjd var kort. Singoalla ropade honom tillbaka. Han kom.

»Nej, Assim! Icke än, Assim!» sade Singoalla. »Nej, icke än!» upprepade hon, och förde ett finger eftertänkande till sin

panna. »Sorgbarn skall i kväll föra den förrädaren till mig. Jag skall då döma honom, och varder domen döden, skall du, Assim, döda honom . . .»

»Ha!» tillade hon, och reste sig stolt; »den ljuslockiga kvinnan, hans blåögda Helena äger honom om dagen; men min, min är han om natten, ty han är slaf af min Sorgbarns kraft. Farväl, Sorgbarn! Jag väntar dig och honom i natt. I natt står domen.»

Kvällens timmar voro långa för Singoalla, där hon vid stockelden i grottan väntade på domens stund. Sorgbarn, mina ögons lust, din kraft skall icke svika . . . så talade hon till sig själf. Slipa . . . så talade hon till Assim, som oförtrutet, med vansinnigt lugn, brynte sitt svärd mot klipphällen.

Men Sorgbarn, huru långa voro ej timmarne äfven för honom! Hur hemsk den stund, då riddaren åter dukade under för hans kraft! Hur ryslig hans nattliga vandring i skogen vid sin faders sida!

»Sorgbarn, min son . . .»

Så ljöd det åter från riddarens mun. Men nu ryste Sorgbarn vid dessa ord. De

voro icke hans faders, de voro en gäckande andes, som talade med hans faders tunga.

»Sorgbarn! Du vet ej, hur jag älskar dig,» sade riddaren under den nattliga vandringen.

»Nej, släpp min hand! Du må icke röra mig. Jag vill icke vara din son.»

»Natten är mörk, moln segla under himmelen . . . och du, Sorgbarn, talar ord, som isa mitt blod. Ser du molnen på himmelen, min egen Sorgbarn?»

»Ja, det börjar regna. Skynda dig! Jag skall föra dig till min arma olyckliga moder.»

Regnet kom i strida strömmar. Det rasslade i skogen; ingen stjärna lyste den enslige stigen. Nattfåglarne skreko i klyftorna. Och vid den lille gossens sida gick en blek vålnad med halfslutna ögon.

De kommo till klippbrottet. Sorgbarn stannade, och en ny rysning ilade genom hans lemmar. Han tänkte på Assims svärd, på domen, som väntade. Ja, han stannade och önskade sig döden.

»Sorgbarn,» sade riddaren. »Gif mig din hand. Du för ju mig till Singoalla. Elake Sorgbarn, jag skall klaga för din

moder, att du talat grymma ord till din fader.»

Så hotade riddaren med smekande röst. Men Sorgbarn grät.

»Hvarför gråter du? Hvarför vredgas du på mig? Kom, Sorgbarn! Gif dig till freds! Jag skall icke klaga på dig hos Singoalla.»

Och riddaren ville gå in bland klipporna.

Men Sorgbarns vilja höll honom tillbaka. Gossen utbrast häftigt:

»Nej, stanna! Rädes du icke, herr Erland?»

»Vinden blåser i skogen, men hvem är rädd för vind och mörker?» svarade riddaren. »Du är barnslig, gosse.»

»Hör du icke, hvad vinden säger dig? Det är en sorglig saga, och du borde rädas.»

»Hvad säger vinden? Förtälj hans saga! Jag lyssnar gärna, om du aftorkar dina tårar och är glad.»

Medan riddaren talade så, lutade han sig mot en häll, smålog och höjde sin panna mot den mörke himmelen. Ur klippbrottet skymtade en skugga.

»Vinden säger: 'min moder födde mig

en natt på kyrkogården. Hon sökte där sin makes graf, men han var icke död'.»

»Hörde du vinden säga detta, underlige gosse? Hvad säger han då nu?»

»Vinden säger: 'Min fader var en riddare, som färdades vida, ostadig i sinnet och trolös'.»

»Då liknar ju vinden sin fader.»

»'Min moder sökte honom och vandrade från land till land, men fann honom icke. Själf trodde hon sig älskad och sökt af honom. Hon trodde honom mycket olycklig, och hon grät öfver honom; hennes tårar föllo som dagg på ängen, som regn på bergen'.»

»Sade vinden detta? Men hvad säger han nu? Nu höres hans röst omild i skogen.»

»Vinden säger: 'Min fader var icke olycklig, ty han hade glömt min moder och sökte henne icke. Han älskade en annan, som kom från norden'.»

»Vinden har en trolös fader,» sade riddaren. »Men hör, hur det klagar i skogen! Det är åter vindens röst. Hvad säger han nu?»

Vinden säger: 'jag är ammad vid ett

suckande bröst; jag vyssades med klagosanger. Min moder är mycket olycklig'.»

Riddaren sänkte sin panna och lade armarne öfver bröstet.

»Sorgbarn,» sade han, »du som förstår vindens språk, hvad förkunnar han nu, ty nu ropar han, nu vredgas han, och trädens kronor skälfva.»

Skuggan flyttade sig närmare intill de samtalande.

Sorgbarn svarade:

»Vinden säger: 'min fader ville i dag döda min moder; han sköt en pil mot hennes bröst, men hon flydde. Hvarför hatar du min moder? Hvad hafver hon brutit mot dig? Svara mig, riddare!'»

Riddaren sänkte hufvudet mot sitt bröst och frågade:

»Sorgbarn, sade din moder, att det var natt, då du föddes? Sade hon, att hon framfödde dig bland de dödas grifter, medan hon sökte din faders graf?»

»Ja.»

»Töcknet skingrar sig, och jag skådar in i tvenne världar. Jag minnes nu, hvem jag är, då solen skiner på himmelen. Jag är vansinnig om dagen, Sorgbarn. Jag ville

döda din moder. Jag hatar din moder om dagen, ty då är jag vansinnig. Vill ej din moder döda mig för min trolöshet, min grymhet, för alla de kval jag tillskyndat henne? Sorgbarn, fråga din moder, om hon vill taga mitt blod. Det är hennes rätt.»

Men Sorgbarn svarade:

»Hör du, hur vinden klagar: 'Kan jag föra min fader till döden?'»

Och Sorgbarn, som ryste för Assims svärd, fattade riddarens hand, för att fly med honom tillbaka till slottet.

Då framträdde den lyssnande skuggan ur sin skymning.

»Fly,» hviskade hon till Sorgbarn, »ty Assim rasar och vädrar blod. Han lurar vid grottans ingång. Jag har väckt, men kan ej söfva hans vrede.»

Riddaren igenkände den hviskandes röst, vände sig om och ville fatta i hennes klädning.

Men hon upprepade ängsligt: »Fly, Sorgbarn! Assim hör oss!»

Sorgbarn skyndade framåt, och riddaren måste följa, fastän hans själ våndades.

Men äfven Singoalla — ty det var hon, som skymtat lik en skugga — följde Sorg-

barn, och när de hunnit ett stycke fran det farliga klippblocket, där döden lurade, bad hon honom stanna.

Riddaren sjönk till Singoallas fötter och omfamnade hennes knän.

Singoalla lutade sig öfver honom och strök hans lockar:

»Erland,» sade hon, »vi se hvarandra nu för sista gången på jorden. Farväl, min älskade!»

»Får jag dö?»

»Nej,» svarade Singoalla. »Jag ämnade väl i afton döda dig, men då var jag svart i min själ af vrede och förtviflan. Nu skall du lefva, Erland, för din maka och din son. Du älskar ju Helena, och hon älskar dig ... och din lille son, säg, är han mer lik dig eller din blåögda Helena? Jag ville gärna smeka din lille son.»

»Tyst!» utbrast riddar Erland. »Tala icke om Helena! Om dagen, då mina sinnen äro förvirrade, förliker jag mig väl med denna kvinna; men du, Singoalla, är min enda verkliga kärlek, likasom du är min första och rätta maka.»

»Bedrag mig icke,» sade Singoalla bedjande; »tala icke så, att jag än en gång om-

fattar förhoppningar, som sedan svikas och efterlämna vrede och förtviflan! Villades jag ej af dina ord, då Sorgbarn första gången förde dig till mig? Jag trodde, att du älskade mig alltid, och att det var din sällhet att skåda mig. Då beslöt jag uppsöka dig. Men du ryste vid min åsyn och vredgades och ville döda mig. Erland, du hatar mig om dagen; älska mig kan du endast om natten, då Sorgbarns hemliga kraft slagit din vilja i bojor.»

»Det ligger sanning i dina ord, men det är icke hela sanningen, ty nu skådar jag klart,» sade riddaren. »Jag är ej densamme om dagen och nu, då jag är hos dig. Om dagen är jag olycklig och vansinnig; ja, vansinnig. Du minnes väl Assim och din fader? Det onda *de* gjort mig öfverflyttade min förvirrade själ på dig. För min sjuke tanke vardt du en outplånlig skräckbild, och själfva ditt namn, det ljufva Singoalla, ljöd för mig med hemsk klang. Då kom en flicka, som var min barndomsvän och min vårdarinna, när jag låg sjuk. Jag trodde mig älska henne; men den kvinna jag älskade var alltid du, min maka; det var du, som bar en mask, lik Helenas anlete. Ja,

jag älskade aldrig Helena, utan dig som Helena; det känner jag nu. Singoalla, vill du icke döda mig för rättvisans skull, för min brutna ed och de kval, jag förorsakat dig, så döda mig för min egen skull, ty jag ryser för morgondagen. Jag vill icke vakna till vansinne och till hat mot dig, som är min själs hjärta.»

Singoalla svarade:

»Din mened är dig tillgifven; för den skall du icke dö. Ej heller skola dina ord förleda mig tro, att du icke älskar Helena åtminstone om dagen, när du är vansinnig. Hvad gör det, att du är vansinnig, Erland, om du är lycklig? Se, jag kom till denna nejd och sände dig min son, att han skulle kufva din själ genom saktmod, ty på en ovänlig själ verkar ej den hemliga kraften, och sedan föra dig till mig. Jag valde min bostad i grottan där borta och väntade dig i elfva dagar. Jag ville se och tala med dig än en gång före min död, ty jag känner, att jag snart skall dö. Det var det vederlag jag kräfde af Gud för alla de sorger jag utstått, och detta vederlag har den barmhärtige Guden gifvit mig. Hvad vill jag mer för mig själf? Svårare är att tänka



Dag och natt.

på Sorgbarn, ty hvad skall varda af honom, när jag är död? Om dagen, då din själ är fiendtlig, är han ju icke mer din son! Men Gud skall skydda Sorgbarn, om han bevarar sin själ snöhvit, och Sorgbarn skall dessutom icke lefva länge. Det har jag sett i ditt ödes linier, älskade, bleke gosse! ... Nej, Erland, nu skola vi skiljas för alltid. I morgon, då du vaknar, så minnes du mig som en svår dröm, hvars intryck bortföres med dagens vind. Singoallas bild skall sedan icke störa dina tankar, hennes namn aldrig ljuda i ditt öra; hon är för dig försvunnen, som om hon aldrig varit. Men skulle hon likväl återkomma i din själ, någon gång, i en enslig stund, så minns henne icke som en hämnande, hednisk, ej heller som en sörjande kvinna, utan minns henne som den förlåtande, som glädjes åt den natt af kärlek du skänkte henne i grottan och vid bäckens rand! Din lefnad skall med Helenas flyta som en lugn älf genom gröna ängar, under svalkande skuggor. Din Erland skall växa upp och vara din ålders glädje. Ditt hus skall länge äga bestånd och din Guds välsignelse hvila däröfver.»

»Farväl, Erland!» fortfor hon. »Far-

väl, gosse vid bäcken! Farväl, min första och enda kärlek! Farväl, min lycka och olycka! Välsignad vare du, min make! Välsignad du, min fröjd, mitt solljus, min ande, mitt allt!»

Och Singoalla tryckte den kyss hon tänkte den sista på Erlands läppar och ilade bort.

Utöfver Erlands kinder strömmade tårar; han vred sina händer och ropade hennes namn; men hon var borta, och Sorgbarns kraft fängslade Erland vid stället.

Då utbrast Erland i sådana verop, att det skar genom Sorgbarns märg. Den lille darrade och kände sin kraft minskas, sin vilja slappas, sitt hjärta smälta.

»Sorgbarn,» ropade riddaren, »jag krossar dig, om du icke svär vid Gud att nästa natt, hvarje natt återföra mig till Singoalla!»

»Jag svär,» suckade Sorgbarn, nästan medvetslös.

»Fort! Återvändom då till slottet, innan jag vaknar! Jag känner, att din kraft minskas, att jag snart skall vakna. Skynda dig! Vi äro annars förlorade.»

Sorgbarn gick med snabba steg. Er-

land följde honom. En knapp fjärdedels timme därefter hvilade riddaren i sin säng och pilgrimen på sin matta.

Men Assim lurade förgäfves på sitt rof, där han stod i klippbrottet med det skarpslipade svärdet i hand. När Singoalla återkom till grottan, sade hon endast: »Riddaren kommer icke.» Assim slog då svärdet i klippan, så att det brast vid fästet, ilade så till stranden och roade sig hela natten med att härma nattfåglarne och rulla stenar nedför klipporna i sjön.





DEN SISTA NATTVANDRINGEN.

Sorgbarn höll sin ed.

Och Singoalla, — hon som redan försonat sig med tanken på evig skilsmessa och död — ack, hon glömde snart sitt beslut, då riddaren återvände följande natt vid Sorgbarns hand och anropade henne att stanna. Han sade sig vara vansinnets och Helenas om dagen; han ville vara sällhetens och Singoallas om natten. Han kallade henne maka och bad henne hålla den ed hon svurit på Alakos bild, om ock han själf af onda makter drifvits att bryta sin. Huru ljufva voro ej hans smekningar för den arma, hvars allt han varit från hennes första ungdomsår! Huru sköna voro ej dessa nätter, genombäfvade af det lönliga, då de hviskade med hvarandra i grottan eller i oändlig trånad sutto, hand i hand, på bäckens strand! Singoalla kunde icke

motstå; hon stannade och framlefde timmarne i svärmiska drömmar.

På tjugonde dagen efter pilgrimens ankomst till Ekö slott återvände han ur skogen med nattvardsbägaren i hand. Den öfverlämnades åt priorn, och alla förundrade sig öfver uppenbarelsens sanning och botgöringens kraft.

Med med riddar Erland timade en förändring, med hvarje dag tydligare. Hade han förut stundtals varit dyster, så var han det nu hela dagen, från morgonen till natten. Han magrade förfärligt; hans ögon voro insjunkna, hans kinder tomma, hvarje dag plöjde en fåra i hans panna, hvarje timme göt olja på den hemska elden i hans blick. Tjenarne darrade, när han nalkades, fru Helena vågade icke mer fråga hvad som tärde honom, ty han tycktes likasom ana, när en sådan fråga sväfvade på hennes läppar, och aflägsnade sig då ur hennes grannskap. Han var kall för sin makas sorgsna blickar, skydde hennes smekningar och hade icke ögon för sin lille son. Sällan talade han ett ord till någon.

Fru Helena yppade för priorn sitt bekymmer öfver herr Erlands tillstånd och

rådslog med honom om hvad som borde göras till hans räddning, ty ögonskenligt var, att detta svårmod förde honom med brådskande steg mot grafven. Priorn beslöt tala öppet med riddaren och ålägga honom en fullständig bikt.

»Hvilar en synd på din själ, min son? Eller hvad är det, som gör dig förtviflande? Rufva icke på din smärta! Ur henne torde annars komma lekamlig och evig död! Fly i Guds och kyrkans sköte! Se, hon står ju villig att taga din skuld och din sorg på sina axlar!»

Så talade priorn till riddaren. Men denne svarade: »Förfölj mig icke med sådana ord, fromme fader! Säg det än en gång, och jag lämnar er och flyr till andra bygder! Låt mig vara! När tid blifver, skall jag bikta.»

En annan gång, då riddaren syntes något lugnare till sinnes, yttrade han till priorn: »Min själ är full af sönderslagna bilder. Jag mödar mig att åter sammansätta dem; därför grubblar jag nu så mycket. När taflan är färdig, då ser jag hvad jag vill se; då vet jag hvad jag vill veta. Först då kan jag bikta, ty icke kan man bikta det okända.»

Under dessa dagar betjenade Sorgbarn, som vanligt, herr Erland. Men fristunder hade Sorgbarn numera inga, ty riddaren ville knappt förlora honom ur sikte. Bittra stunder hade Sorgbarn dess flere. Riddarens ögon fäste nästan ständigt på gossen en blick, hvari tillbakahållet hot, fruktan och vild misstanke lågade. Han bevakade hvarje Sorgbarns ord, hvarje hans rörelse. När de voro ensamme, hände, att han steg upp, kramade Sorgbarns armar och lyfte honom från golfvet, för att slunga honom tillbaka mot dess stenar. Men han sansade sig, och allt slutade därmed, att de blå märkena på Sorgbarns armar voro flere.

Äfven Sorgbarn led mycket. Hans kinder voro, om möjligt, blekare än förr, hans kropp var nästan en skugga. Men han uthärdade tåligt riddarens misshandlingar, räknade dagens timmar och tänkte med fröjd på natten, när detta hemska ansikte åter skulle varda vänligt, dessa vilda blickar blida och denna stumma mun kalla honom son och slösa med försäkringar om kärlek. Natten var Sorgbarns dag, och dagen var hans natt. Om dagen satt hans moder ensam med den tyste Assim i skogen; om dagen

voro hans fader och han själf olycklige; men natten kom med berusande sällhet åt dem alla.

Med riddaren gick det därhän, att han föll i en feber, hvarunder han en gång rusade upp ur sängen och var nära att genomstinga Sorgbarn med sitt svärd. Gossen räddades af priorn och en annan munk, som vakade vid den sjukes säng. Riddaren talade under feberyran mycket om en grotta och om en kulle, på hvilken en gran växer; han kallade Sorgbarn stundom son, stundom en liten djäfvul. I få ord: hans feber var svår och hans hjärna uppfylld af förvirrade bilder.

Under dessa dagar väntade Singoalla förgäfves sin riddare; men Sorgbarn besökte sin moder ofta.

Då herr Erland åter var frisk, beslöt han bikta. Priorn förskräcktes icke litet, när riddaren yppade, att han var besatt af två djäflar: den ene uppenbarade sig för honom lik en kvinna; den andre hade antagit Sorgbarns skepnad, utan tvifvel för att därigenom håna pilgrimen och hans fromma värf.

Pater Henrik kallade riddaren i hem-

lighet till klosterkapellet och besvor de onda makterna att vika. Riddaren kände sig lättad och trodde sig vara fri.

Men följande dygn hade det onda återvändt. Då riddaren vaknade om morgonen, påminde han sig, att han hela natten varit plågad af de bägge afgrundsandarne.

Icke lång tid därefter hände en natt, att herr Erland vaknade, ej i sin säng, utan i skogen. Nejden lystes af ett blekt månljus, men då han häpen skådade omkring sig, såg han en flyende, som liknade Sorgbarn. Huru hade de kommit in i skogen? Han gaf sig icke tid att grubbla häröfver, utan skyndade efter vålnaden. Men när riddaren öppnat dörren till tornkammaren, låg den lille pilgrimen på sin matta.

Från denna stund återfingo herr Erlands tankar sin första riktning. Han arbetade flitigt med att sammansätta de sönderslagna bilderna i sin själ till ett fattligt helt. Han samlade alla sina hågkomster från nattens drömmar, jämförde dem med hvarandra, valde det öfverensstämmande, förkastade tillsvidare det andra, iakttog med förnyad uppmärksamhet Sorgbarns uppförande och beslöt att vaka under nätterna.

Men detta beslut var han likväl icke mäktig att hålla. När kvällen kom, kände han sig så slapp, att han omöjligt kunde jaga sömnen från sina ögonlock. Att sofva ensam med Sorgbarn ålade honom hans löfte.

Småningom, efter outtröttligt grubbel lyckades riddaren få sin tafla färdig. Hon var en hemsk mosaik, hoplappad af sprängda orediga minnen, men gaf dock i sin helhet en aning om verkligheten.

Från kvällarne och det halfvakna tillstånd, som föregår sömnen, påminde han sig mer och mer, att två skuggor rörde sig fram och åter öfver hans panna, och att Sorgbarns ögon lyste mellan dessa skuggor som stjärnor mellan moln.

Han påminde sig vandringar i skogen vid Sorgbarns sida och sökte om dagen återfinna den stig, han trodde sig hafva trampat om natten. Men hågkomsten gäckade honom, minnet gycklade, och han gick alltid åt helt andra håll, stundom milslångt, än åt det, som förde till klippbrottet.

Han erinrade sig äfven målet för dessa vandringar och mötena med Singoalla; men minnena af dessa förmälde sig med allt det

fasansfulla hans inbillning fäst vid den bruna hedningaflickan, och omgâfvos därför likasom af ett tjockt töcken, hvarur de hemskaste bilder skymtade.

Men hans misstankar mot Sorgbarn voro nu rotfästa. Han rufvade på en plan. Hvarje afton han gick till sängs hoppades han kunna utföra den. Men Sorgbarns kraft segrade. Den lilles hela jordiska omklädnad syntes upplösa sig i denna hemliga kraft.

Den fyrationde dagen från Sorgbarns ankomst till Ekö slott var inne. Det var en mulen dag med regn och blåst. Insjöns böljor skummade, skogens toppar böjde sig, skyarne samlade sig kring klippornas branter. Solen sjönk ned bakom svarta och gulbleka moln. Kvällen kom, och den dystre grubblaren gick till sin tornkammare, följd, som alltid, af pilgrimen. Men dessförinnan hade riddaren dolt en välslipad jaktknif i sin lifrock.

Herr Erland gick till sängs. Sorgbarn lade sig på sin matta. Sanduret hviskade, vindflöjlarne på taket gnisslade, insjöns vågor brusade.

Riddaren hade sagt, förrän han lade sig,

att han var mycket trött. Också somnade han genast i sin naturliga sömn. Det hörde Sorgbarn af hans andedrag.

Då smög pilgrimen till riddarens säng, och hans små magra händer rörde sig som genomskinliga skuggor öfver den hvilandes panna ned mot hans bröst . . .

Men endast några sekunder. Riddaren satte sig upp.

»Nu verkade kraften hastigt,» sade den lille till sig själf. »Stig upp och följ mig!» manade hans milda röst.

Riddaren steg upp. Sorgbarn fattade hans hand, förde honom nedför trappan, öfver det skummande sundet och in i skogen.

»Det är en ryslig natt,» sade gossen, hvars lockar fladdrade för vinden. »Hör, huru det tjuter omkring oss! Det blåser så kallt. Tänk, om träden falla öfver oss, fader! Låt oss skynda!»

»Hvart förer du mig?» frågade riddaren betänksamt.

»Till hvem annan skulle jag föra dig än till min moder, till Singoalla?» sade Sorgbarn, förundrad öfver frågan.

»Singoalla är således din moder?»

»Ja visst . . . Hvad du i afton talar besynnerligt!»

Riddaren måtte insett, att hans frågor icke vore rätt ställda, och att här vore klokare att tiga än tala, ty han vandrade länge tyst vid pilgrimens sida.

Så kommo de allt djupare in i skogen.

De mörka sönderslitna skyar, som, likt spillror af ett i stormen förgånget skepp, kringdrefvo på himmelen, läto som oftast månen gjuta öfver nejden en gul sjuklig belysning. Trädens fram och tillbaka gungande grenar och fläktande löf bredde ett dallrande, af tusen skuggor och dagrar flätadt gallerverk öfver de belysta delarna af skogsmarken; där syntes alla föremål lefva, röra sig och hoppa i spökaktigt virrvarr. Men där träden voro lummigare och stodo tätare, låg kolmörker öfver vandrarnes stig.

Hvad är det som lyser där borta djupare in bland trädens stammar? Det är icke månskenet; det är de röda flammor, som spridas af tjärbloss. I skogen ljuda röster, som icke äro vindens. Och hör deras rop:

»Alako, förbarma dig! Alako . . . Alako . . .»

Sorgbarn förskräcktes. Riddaren mumlade: »Afgrundsandarne hafva i natt stämt möte.»

»Fader,» sade gossen och tryckte sig närmare intill honom; »jag är rädd . . . det är en ryslig natt . . . skydda mig!»

»Fader!» upprepade Erland för sig själf; »det var ett besynnerligt ord af denne besynnerlige pilgrim från afgrunden. Frukta icke,» tillade han högt och grep hårdt om gossens arm; »ingen skall kunna taga dig ifrån mig.»

Så vandrade de vidare under knakande, stönande och klagande träd, genom blekgult månsken och svarta skuggor. Allt jämt, om än på större afstånd, ljödo rop af många röster: Alako! Alako! I stormens hvin, i insjöns brus, i månljusets spökfärg, i själfva de jagande molnens skepnader lät sig förnimma något ovanligt och dödsbådande.

»Alako!» tänkte riddaren, i det han föraktligt lyssnade till detta rop; »hvad betyder det ordet? Hvar hörde jag det förr? Å, jag vet . . . besvärjelseordet som slog min själ i länkar. Men i natt ljuder det förgäfves. I natt äro alla besvärjelser vanmäktiga mot mitt beslut.»

Han stannade och såg vredgad och rysande upp till månen, hvars fläckar tydligare än annars tecknade ett ansikte — ett ansikte prägladt af hemlighetsrik outransaklighet. Riddaren lyfte en arm med knuten näfve mot den tyste skådaren däruppe, och hans själ talade inom hans sammantryckta läppar: »Du, du, som med silfverskärans fördömda gåfva band anden i min släkt vid anden i dig, i natthimmeln och skogsdjupen! Du, som hämnas vår omvändelse till Herren Krist med att hetsa hednakvinnan, den svartögda vampyren, att suga min hjärtesaft! Alako du!»

De voro nu nära klippbrottet.

»Sorgbarn, är vägen till din moder lång?» frågade herr Erland, i det han i lifrocken trefvade efter sin dolk.

»Du talar nu åter underligt . . . Likasom du icke visste detta,» sade Sorgbarn och betraktade sin faders ansikte. Det var ej sådant det plägade vara, när den hemliga kraften verkade i honom. Det var dystert som om dagen, ja mörkare, hemskare.

En förfärande misstanke flög genom gossens själ. Han stannade och utbrast, medan hans inre bäfvade:

Herr Erland, vi återvända till slottet. Följ mig!»

»I sanning ett löjligt infall, sedan vi gått ut och vandrat så länge i storm och mörker, för att träffa din moder! Nej, fromme pilgrim, vi fortsätta vår väg. Vi måste väl snart vara vid målet.»

»Vi återvända! Jag befaller dig!»

»Ha, du skämtar lustigt. Är icke du min tjenare? Är icke jag din herre? Hvem af oss befaller?»

Intet tvifvel återstod. Den hemliga kraften, på hvilken den lille vägvisaren litat, då han sade: »Jag befaller», verkade icke. Sorgbarns vilja var ej den rådande. Riddaren var vaken; på det såg Sorgbarn en bekräftelse i hans vilda ögonkast.

Gripen af dödsångest föll han ned framför riddaren, omfattade hans knän och bad:

»Herr Erland . . . fader . . . gör mig icke illa!»

»Hvad fruktar du? Har du fått dåligt samvete? Se så, inga narrstreck! Upp, min gosse, och för mig till din moder?»

Erland fattade gossen våldsamt i armen och ryckte honom upp.

»Ja, jag skall visa dig till henne. Men



Den sista nattvandringen.

... du vill väl icke döda henne? Du vill väl icke min moder något ondt?»

»Tänk ej på hennes trygghet; tänk på din egen,» sade riddaren. »Nå, lyder du eller vågar du trotsa?»

»Herr Erland, jag lyder ... jag lyder gärna. Men lofva ...»

»Tyst!» ropade riddaren och drog, ur stånd att längre dölja sin sinnesstämning, jaktknifven ur slidan. »Du är din moders medbrottsling, och så sannt som hon sugit lifskraften ur mitt hjärta lofvar jag, att hennes eget hjärta skall i denna natt skälfva på udden af min knif. Och dig lofvar jag, att om du ett ögonblick tvekar att visa mig vägen till henne, skall jag döda dig och finna vägen själf. Och träffar jag henne icke i natt, skall i morgon jakthornet smattra, kopplen lössläppas och skallgången draga sin kedja kring den djäfvulska trollkvinnan. Hon skall icke undkomma mig. Fresta fördenskull icke mitt tålamod med ett ord vidare! Minns för ditt eget bästa den lydnadsed du svurit mig! Framåt!»

»Nej, nej!» utbrast Sorgbarn med styrkan af ett nödrop och omfattade än en gång riddarens knän. Denne lossade våld-

samt hans armar och sparkade honom med hat och afsky ifrån sig.

»Usling, som jag med ett knytnäfslag kunde krossa! Upp, säger jag, och för mig till målet för vår vandring! Lyd eller dö!»

»Fader, skona mig! Döda mig icke!»

»Fader,» upprepade riddaren med ökadt raseri; »du som med sataniska trollkonster länge trälbundit och förderfvat min själ, du som är ett helvetets afskum, en bastard af djäfvul och hexa, vågar du skända en kristen man med fadersnamnet! Du skall dö med din moder. För sista gången bjuder jag dig: upp och visa mig vägen!»

Och då gossen icke rörde sig, grep riddaren hans arm och släpade honom med sig. Sorgbarns lemmar stöttes mot trädrötter, sargades af törnbuskar. Smärtan och förskräckelsen framtvungo kvidande ljud från hans läppar, men hans klagan och det svaga motstånd han försökte uttömde den i blodiga drömmar fråssande riddarens tålamod. Han stannade, betraktade sitt offer med en blick af omätlig afsky och stötte dolken i dess bröst.

Han hade gått några steg från stället,

som färgades af Sorgbarns blod, då han stannade och sade till sig själf:

»Fader! Hvilken lögn!»

Han gick åter några steg, men stannade och upprepade:

»Fader! Hvilken oförlåtlig, grym, förfärlig lögn! Jag skall återvända och ropa i hans öra: Du ljög! Jag är icke din fader . . . Jag skall ropa: förbannad vare du för denna lögn!»

Ett svart moln drog förbi månen och lämnade nejden i mörker. Men riddaren tyckte sig höra rosslingar såsom af en döende och lät vägleda sig af dem. Hans fot stötte mot en kropp. Han lutade sig öfver den. I detta ögonblick var molnet borta. Månen sken på ett ansikte, som ej var Sorgbarns, ett rysligt förvridet, blåblekt ansikte, stänkt af blodfradga. Det var en okänd, svartmuskig karl. Hans bröst var naket, och riddaren, som häpen betraktade honom, såg på detta den store mandråparens märken: bölder och svarta fläckar.

»Pesten!» mumlade riddaren med bleknande läppar.

Han reste sig upp och gick vidare utan att veta hvart. Han förde handen till pan-

nan, inom hvilken blodet brusade genom en förvirrad hjärna. Än påskyndade han sin gång; än stannade han och såg upp mot den gulbleke vemodige månen. Han gick utan tanke och utan mål. Han hörde trädens löf hviska ord, än rysliga, så att han spratt till därvid; än hånande, så att han skar tänderna af vrede och ryckte de löf, som hviskat så, från deras grenar; än lustiga, så att han gapskrattade; än sorgsna, så att han fällde tårar.

Men besynnerligast hviskade till nattvandraren, som nalkades henne, granen där uppe på kullen, på mötenas ställe vid skogsbäcken, ty dit ledde slumpen hans steg. Hon stod där uppe, som fordom, smärt, rak, stolt och trotsig mot stormen. Sörjde hon öfver den brustne anden, den förtärda gestalten, som förr, men i ädlare former än hennes, bar prägeln af hennes egen kraft och stolthet? Eller hånade hon honom? Han visste icke hvilketdera, men han ville veta det och lyssnade, och medan han lyssnade, förnam han där uppifrån eller inifrån sin egen barm någon hågkomst, som ljöd:

»Det vinkar på kullens topp; är det granen, som rör sina dunkla grenar? Är

det nyponbusken, som böjer sig, medan vinden plockar hans hvitröda blommor? Eller är det Singoallas klädning, som fladdrar, då hon väntar den hon älskar? Jag vet det icke, men anar mycket och är lycklig . . . Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden . . .»

Ba, hvarför upprepa denna visa? Att nu sjunga henne har ingen mening. Det är icke hån och icke medlidande, utan ren betydelselös barnslighet att så göra. Man kan hvarken vredgas däröfver eller skratta. Därom var nattvandraren enig med sig själf. I detsamma påminde han sig dolken, som han ännu bar i handen, och då han i månskenet synade klingan, tänkte han:

»Det skulle verkligen kunna vara blod af mitt blod.»

Han slängde vapnet ifrån sig och tyckte, att han dock var rätt lycklig, som fått sitt väsen söndradt i så många delar, att han icke visste hvilken som vore han själf. Delarna af den styckade ormen lefva ett förtvifladt rörligt lif, innan de styfna och varda döda bitar af något, som förr hade sammanhang. Men att de sträfva till återförening, såsom sagan påstår, kunde nattvand-

raren icke fatta. Han för sin del ville ingen återförening. Bäst vore förintelsen, och han borde egentligen skratta åt allt, då han nu visste, att pesten ginge öfver världen och skulle utrota det mördareyngel, som vimlar i stoftet. Sedan finge gräsen och blommorna växa i fred för djurens tänder, och ingen yxa skulle fälla träden, som fritt finge fläta sina grenar till ett enda hvalf öfver den stilla tigande jorden. Då vore paradiset återställdt i all sin härlighet. Men måtte då ingen Adam och Eva komma och förderfva det igen! På en ny Adam skulle följa en ny Kain, som dödade sin broder, och på Kain fäder, som dödade sina söner, och söner, som dödade sina fäder. Under sådana oklara tankar fortsatte riddaren sin vandring kors och tvärs i skogen.

Så hände fram mot dagningen, att han såg ett eldsken och ställde kosan dit.





AGNINGEN.

Eldskenet kom från klippbrottet.

Denna natt — så hade Singoalla bestämt, så hade hon äfven sagt till Sorgbarn — skulle vara hennes lyckas sista. Var detta en spådom om det, som denna samma natt skulle bära i sitt sköte? Nej, Singoalla egde visserligen en spådomsande, en utbildad aningsförmåga; men själf skulle hon försäkrat, att det var ett beslut, icke en förutsägelse. Den sällhet hon njutit var outsäglig; den hade gjort allt hvad hon lidit till intet, hennes hjärta svällde af tacksamhet mot Gud för dessa nätters mystiska fröjd, för timmarne vid hennes älsklings och makes sida. De voro nu talde desse timmar, ty hon såg, att Erland icke kunde bära dem. Han skulle dö, om splittringen mellan dagens lif och nattens fortginge. Men vore icke minnet mäktigt nog att förljufva

den saknad hon skulle känna, sedan hon sagt Erland sitt sista oåterkalleliga farväl och gått för alltid bort ur hans grannskap? Dock hvarför saknad? Kan icke lifvet varda en dröm, där inbillningen räcker hjärtat hvad det åtrår, där det förflutna är en återvunnen verklighet, som lämnar saknaden intet rum? Ja, Singoalla skulle fördrömma sitt återstående lif. På andra sidan hafvet, långt bort om stepperna öster ut, är ett land, där palmer resa sig mot en grönblå himmel och luften är mättad af söfvande blomsterdoft. Det är hvilans och drömmarnes land. Där står, uthugget i klippan, ett underligt tempel, som vaktas af hvitklädde tigande prester. Där slumra på mjuka kuddar, i skuggan af portikerna, prestinnor, hvilkas enda kall är, då tamtam ljuder, att dansa i gulds och pärlors skrud en dans till offer åt sinnena, skenet, förändringen, skiftena och att sedan återvända i åskådningen af det eviga intet. Dit skall Singoalla ställa sin kosa, då hon lämnar barrskogens land. Där skall hon för palmen tala om granen i Norden, för lotusblomman om neckrosen och för sig själf förtälja en ändlös saga om en blåögd yngling och sjunga

denna saga som en vaggsång för sitt hjärta, tills det domnat. Sorgbarn skall vara gossepresten i detta tempel, där öfligt är, att gudens rökverk tändes af en gosse, i hvars skönhet man tydligen kan läsa förgängelsen. Där skall Sorgbarn i heliga skrifter, som af presterna förvaras, få lära urtidens visdom, innan spådomen gått i fullbordan, som hon läst i ådrorna på hans ögonlock.

Så hade Singoalla beslutit. Hon hade smyckat sig till en afskedsfest. Hon var skönare i natt än den dag för tio år sedan då Erland första gången såg henne vid skogsbäcken. Sällheten hade återgifvit henne ungdomsfägringen, men förandligad och änglalik. Kärleken och offervilligheten, som genomträngde hennes väsen, hade gjort denna skönhet himmelsk i stället för jordisk. Den skulle öfverväldigat ögat som en uppenbarelse från en annan värld, om den ej tillika genomskimrats af ett något ur denna världen, men ur det outgrundligaste djupet i den — något af furuskogens sus och stjärnenattens mystik, något trolskt och natursymboliskt . . .

Grottan var prydd med höstens sista rosor. Assim hade tändt elden på äriln.

Singoalla hade sagt honom, att han nu gjorde det för sista gången, och Assim hade tigande emottagit den upplysningen. Singoalla hade bedt honom hafva allt redo för uppbrott nästa morgon, och han hade tigande fullgjort hennes önskan. Nu stod han och stirrade tigande i elden och såg, huru bränderna mörknade, kolades och vordo till aska. Han tyckte stundom, att han såg in icke i härdens eld, utan i sitt eget hjärtas.

Singoalla satt på sin bädd af mossa med pannan lutad i handen, sänkt i drömmar eller lyssnande till ljud, som kunde båda ankomsten af de efterlängtade. Hon kunde sitta så timme efter timme. Hennes lefnad under dessa dagar hade varit ett sådant bidande. Hon förnam knappt tidens flykt och aktgaf dock på ögonblicken.

Där ute rasade stormen. Då och då fann en vindstöt väg mellan klipphällarne in i grottan och hotade att släcka brasan, som lyste henne.

»De dröja i natt länge,» sade Assim efter timmars tystnad. Och då denna anmärkning, som ej väntat svar, ej heller fick något, sade han till sig själf, i det han

lade några grenar på elden: »Än en liten stund skall lågan brinna. Men snart har hon förtärt sig själf. Det är godt. Vi skola få ro.»

Assim gick till grottans öppning, såg upp mot himmelen på den bland moln tågande månen och hörde med njutning stormens sång. Härligare än under denna natt hade nordanskogen aldrig tonat: så tyckte han. Han ville gifva ord åt hvad han förnam, men kunde icke. Så mycket uppfattade han dock, att i sången voro sammansmälta värdighet och vrede, kval och mannamod, dystra rön och segervisshet.

Men bland dessa toner hördes andra, som icke voro stormens. Det ropade ute i skogen Alako, Alako! — och Assims anlete, som uttryckt något svärmiskt och drömmande, fick då pregeln af en helt vaken och lyssnande förvåning. När han öfvertygats, att örat icke gäckat honom, sade han med hög röst till Singoalla:

»Här i skogen äro människor, som åkalla vårt folks gud!»

»Det är genljudet af min bön,» sade Singoalla och lyfte sitt hufvud; »jag har bedt mitt folks gud om försakelsens kraft

och fått den. Men hör du icke andra röster i skogen? Hör du icke Erlands stämma och Sorgbarns?»

»Nej.»

»Natten är förskräckande för dem, som kunna frukta. Måhända bäfvar Sorgbarns hjärta och förvillar rädslan hans steg. Gå dem till mötes, Assim, och ledsaga dem hit!»

»Här är mycket att röna i natt i skogen,» sade Assim och gick. —

Då han sent omsider återvände, bar han den döende gossen i sin famn och lade honom vid Singoallas fötter.

* *
*

Visst kunde det varit krångligt nog att leta sig fram och klättra bland dessa om hvarandra vräkta klippblock och hällar, helst nattetid vid osäkert månsken; men det gick likväl helt lätt, och riddaren tyckte, att han mer än en gång förr gjort det rönet och egde en viss vana därvid. Han endast undrade, att han i sin gosseålder, då han ströfvade så mycket i skogen och företrädesvis uppsökte och älskade dess dunklaste

gömmor, dock icke gjort närmare bekantskap med denne lustige stig, som lofvade föra in i bergkungens slott.

Nu var han ej långt från grottans öppning. Då hejdades han af en tanke, att han ju gick ute denna natt för att fortsätta hednaguden Tors verk och döda skogens argaste troll, den förledande jättekvinna, som sugit lifskraften ur hans hjärta. Men så påminde han sig pesten, som var kommen öfver världen, för att utrota allt lefvande, och sålunda gjorde allt annat dödande öfverflödigt, ja småaktigt och befängdt. Och så erinrade han sig den bleke gossen och ordet fader och dolken, som, drypande af veropande bloddroppar, slängdes i en buske, och granen på kullens topp och sången: »ljuft är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden.»

Detta var en förvirrande blandning af minnen, och riddaren kunde icke reda dem. Nåväl, hvarför icke förhålla sig likgiltig mot dem alla, hvarför fästa den ringaste vikt vid något förflutet, närvarande eller tillkommande? Man är ute och vandrar för vandringens egen skull, man bryr sig icke om ett mål för sin färd, man går in i den här

grottan, därför att man råkat rikta sina steg åt det hållet och ej för något annat. Man är en strömbädd för en städse rinnande flod af föreställningar, men man låter floden ha sitt lopp och söker icke kvarhålla någon af hans böljor.

I en sådan känslostämning gick riddaren vidare och steg med likgiltig hållning in i grottan.

Han såg sig omkring. Bredvid honom stod, lutad mot väggen, en mörk man, som på honom fäste glödande ögon. Men detta besvärade icke riddaren. Det var återigen ett af dessa intryck, för hvilka man kan vara alldeles likgiltig. Men längre bort i grottan såg han något annat. Han såg en kvinna skönare än hans inbillning kunnat skapa, sorgsnare, där hon knäböjde öfver den döde gossen, än all den sorg som riddaren kunnat tänka sig — ty den sorg han hitintills sett hade alltid varit blandad med svaghet och begär efter tröst eller ock med förtviflan eller ock med vrede, men denna sorg var enkel och oblandad och intet annat än sig själf. Han igenkände hos denna kvinna anletsdrag, som han älskat och hatat, afgudat och fördömt; för hans minne upp-

gingo taflor af solsken och blomsterdoft, skiftande med andra af natt och förfäran. Han kände sig ånyo förvirrad. Då hörde han den mörke mannens röst, som sade:

»Singoalla, riddaren är här. Du behöfver icke längre bida döden.»

Och till riddaren sade mannen, fattande hans arm:

»Tveka icke, utan fullborda hvad du börjat! Hon känner ärendet, i hvilket du kommer. Sorgbarn hann att anmäla dig, innan han slöt sina ögon. Du kommer för att hämnas den oförrätt Singoalla tillfogat dig, då hon gjorde dig till sina ögons ljus och sitt hjärtas åtrå och sitt löftes make och sin sons fader. Hon har grymt förolämpat dig med kärlek och trohet. Hon förtjenar döden och önskar den af dina händer. Hon vill dö bredvid det första offret för din rättmätiga vrede — din egen son. Ja, hon är mycket brottslig och förtjenar döden, det kan jag intyga, som hört de otaliga suckar ditt minne afpressat henne, och sett de oräkneliga tårar hon för din skull gjutit. Döda henne, herr riddare! Därefter kommer uppgörelsens stund emellan dig och mig.»

»Det är onödigt,» sade riddaren; »jag gick ut för att döda henne, därutinnan har du rätt, men skogen har ingifvit mig andra tankar. Pesten är kommen, och det tjenar till intet att fuska i dödens handtverk. Detta och mycket annat har jag i natt lärt af skogen. För öfrigt är kvinnan icke densamma, som jag söker, fastän de likna hvarandra. Hon där borta är ett mänskligt väsen; hon fäller tårar öfver sitt döda barn, och hon synes mig så sorgsen, att jag känner ve i min själ, då jag betraktar henne...»

»Hvad,» ropade Assim, »tvekar du fullborda hvad du börjat? Har du mod att rygga tillbaka? Vågar du besinna dig, då skall du höra det förskräckliga, att...»

»Håll,» sade riddaren, »jag har mod till hvad som helst och fruktar intet. Ingen har ännu kunnat säga, att jag fruktar. Jag har mod att besinna mig. Stör mig icke, ty det börjar klarna i min själ, och jag skall snart hafva samlat mina minnen. Denna kvinnas anlete sprider belysning djupt in i det förgätnas schakter.»

»Skynda!» sade Assim; »hon *vill* dö för din hand. Hon kan icke lefva och på samma gång veta, att du, hennes make,



Dagningen.

har dödat hennes och din egen son. Var icke grym emot den arma kvinnan! Hon önskar döden som en nåd. Belöna henne för den mildhet hon visar dig! Hon har icke yttrat ett hårdt ord öfver sitt barns mördare; hon har anklagat sig själf, men icke dig . . .»

»Ja,» sade riddaren, »du har rätt. Hennes ansikte uttrycker en innerlig rörande godhet. Jag älskar detta ansikte, fastän dess åsyn vill smälta mitt hjärta. Jag är en hård och sträf man, häftig till lynnet och böjd att förakta människor; men denna kvinna skulle genom sin blotta närvaro förändra mig, helst om jag finge sätta mig vid hennes knän och hon ville läsa för mig ur någon helig bok om Guds kärlek och förbarmande . . .»

»Han är sig icke lik,» sade Assim rysande; »han talar som en vansinnig. Herr riddare,» ropade han högt, »samla icke dina minnen, akta dig för hågkomsterna från din ungdom; du skall annars erinra dig höfdingens femtonåriga dotter, det späda barnet, hvars hjärta du röfvade . . . du finge se en verklighet och skulle gripas af en ånger, omöjlig att uthärda!

Nej, behåll de heliga fördomar, hvilka hitintills varit din rustning, din sköld och båge, och rusa blindt fram på den väg, som du stänkt med blod! Jag säger dig, att denna svartögda kvinna är ett väsen af annan art än du, ett barn af den outgrundliga naturen, hvilket, likasom blomman, ej fått annat dop än himmelens dagg och regn, aldrig tillbedt under annat tempelhvalf än det stjärnströdda och aldrig omsväfvats af annan rökelse än markens dimmor. Hon har aldrig stänkts af vigvattenskvasten, aldrig välsignats af prestens händer och har intet hopp att komma i din himmel. Hon är — förstår du mig icke? — en förkastad varelse, en okristen, ett halftroll, en hexa, som med sina blickars och kinders och stämmas hedniska trollmakt förhexat dig och med detta outsägliga brott förtjenat döden. Upp, riddare! Stöt ned henne! Du är utan vapen ... se här ett svärd! Mörda trollpackan, likasom du mördat hennes afkomma! Fort! Ingen besinning! Fort, eller är det jag som dödar dig!» Och Assim satte svärdet i Erlands hand och ville rycka honom med sig. Men denne lösgjorde sig från hans tag och sade utan häftighet:

»Du talar så som jag hört munkar tala. Nog af: du vill förvirra mig, men lyckas icke. Kvinnan där borta är ej en hexa, utan ett Guds barn, som sörjer öfver världens olycka och har ett ömt hjärta äfven för mitt elände. Ty att jag är olycklig vill jag ej neka. Jag känner mig hågad att gråta och att ångra, fast jag icke rätt vet, om det är endast jag som förbrutit mig mot någon, eller om ödet också förbrutit sig mot mig . . .»

Han tog några steg fram mot Singoalla och fortfor:

»Stackars kvinna, du sörjer denne gosse, och du vet kanske icke, att det är jag som dödat honom. På min riddareära försäkrar jag, att jag gärna ville gifva mitt lif för att återvinna hans och stilla din smärta. Men det förmår jag icke och lofvar därför allena hvad jag kan hålla: att aldrig återvända under mitt tak, utan, om pesten skonar mig, kläda mig i tagelskjorta för mina återstående dagar och lefva af växternas rötter och dagligen bedja Gud om förlåtelse för mig syndare. Detta vill jag göra. Jag skall från denna stund icke återse min hustru Helena och min son Erland; jag skall

öfvergifva mitt slott och mina egodelar, samt tillbringa mitt lif som botgörare här i skogen. Detta kan väl icke gifva dig någon tröst, men det skall hugsvala mig själf, ty att jag är olycklig känner jag för hvarje ögonblick, ju längre jag betraktar dig, ju mer det klarnar inom mig, ju bestämdare mina minnen varda, ju vissare jag öfvertygar mig, att du... o Gud!... att du... ja, jag igenkänner dig, Singoalla... du min ungdoms dröm... min första kärlek... min maka!»

Förut orörlig som en bildstod lutade sig nu Singoalla djupare ned öfver sin sons lik, och riddaren hörde, att hon grät. Då gick han fram, upplyfte henne och slöt henne i sin famn. Hans bröst häfdes, hans ögon fuktades af tårar, genom hvilka framglänste blicken af en klarnad ande. Men denna omfamning var kort; en tanke upplöste den; riddaren vände sig bort och skred, med handen tryckt mot pannan, ut ur grottan, och Assim, som följde efter honom genom klippbrottet, såg honom långsamt vandra in i skogen.



ESTEN.

Dagen kom med tung luft och mulen himmel. Då solen någon gång lyste fram mellan skyarne, var hennes sken gulblekt och ovanligt. Blåsten hade upphört och vindstilla inträdt, som oaktadt den mulne himmelen medförde kvalm.

Tidigt om morgonen väcktes munkarne af en häftig ringning. Den tjenande brodern Johannes öppnade porten och såg en man, klädd i brokiga slitna kläder. Han begärde få tala vid munkarne. Snart visade sig några af desse med sin prior i spetsen. Med en hastig blick granskade pater Henrik mannens anlete och utbrast: »Hvad vill du? Du tillhör det gudlösa folk, som för tio år sedan plundrade detta kloster, eller ock gäcka mig mina ögon.»

Men mannen svarade: »Den saken kunde du haft tid att glömma. Jag kommer

nu för att bedja dig om hjälp, ifall du har någon hjälp att gifva. Vi anlände hit i natt och lägra i skogen. Böldpesten rasar ibland oss.»

»Böldpesten?» upprepade priorn med stelnande tunga.

»Ja, svarte döden,» sade mannen.

»Svarte döden!» upprepade munkarne och raglade mot hvalfgångens pelare eller kastade sig framstupa på golfvet eller sänkte bleknade anleten mot bröstet, mumlande *Miserere domine!*

Pater Henrik sansade sig först och sade till mannen: »Vi skola alla följa dig.»

»Upp!» fortfor han till munkarne. »Skördemannen är kommen. Här gäller att rädda hvetet, medan ogräset uppryckes att förbrännas i evig eld. Upp och rusten er till högtidlig procession! Tagen kors, hostia, dopfunt och relikskrin! Upp!»

Munkarne reste sig darrande. En fjärdedels timme därefter skred tåget ur klostret. Den främmande mannen visade vägen. De enskilde vandrare, som mötte det, kastade sig till jorden. Bland desse visste några redan om den hemske gästens ankomst; andra, som anländt från sina enstaka hem

i vildmarken och på morgonen icke skådat ett mänskligt anlete, voro okunnige därom. Munkarne, medan de med kors och fanor, hostia och relikskrin, skredo framåt, sjöngo, men sången förtonade klanglöst i den tunga luften, liksom hade skogens Ekon dött bort:

Aufer immensam, Deus, aufer iram,
Et cruentatum cohibe flagellum:
Nec scelus nostrum properes ad æquam
Pendere lancem.

Non opus summi pereat magistri,
Nec sinas passam fore passionem,
Corde sed manans lavet omne crimen
Sanguis et unda.

Folkhopen följde processionen, som, förd af främlingen, tågade till svedjelandet, där det främmande folket nu, liksom för tio år sedan, hade lägrat sig.

Här såg man lik, sjuke och döende. Här såg man stum förtviflan, dödsfasa, sorg och hjälplöshet. Några af det främmande folket upphofvo vilda rop: Alako, Alako! Andra ilade med ömsom fulla och tomma bägare från och till en närbelägen källa, för att med hennes vatten svalka de sjuke.

Jämmerropen tystnade, när processionen framträdde ur skogsbrynet, och pesthym-

nens dystra toner svåfvade öfver svedjelandet. Insvept i ljusa skyar, som uppstego ur rökelsekaren, skred tåget rundt om fältet. Men inom hopen, som nyfikenheten lockat att följa, spred sig som en hviskning ordet pesten, och åskådarne skingrades som agnar för vinden.

Pater Henrik fattade korset, vandrade fram mellan döde och lefvande och planterade den heliga sinnebilden midt på jämrens fält. Därefter spredo sig munkarne öfver svedjelandet för att rädda hednasjälar och lindra plågor. Friske och sjuke böjde sina hufvuden vid dopfunten och emottogo det bad, genom hvilket de skulle vinna nåd hos de kristnes gud. Mången sjuk, som nyss döptes, fick snart som döende atnjuta den sista smörjelsen. Med vin och vatten läskades torkade gommar, med tröstens ord förtviflade sinnen. De främlingar, som voro friske, uppmanades att fatta spadarne och gräfva en graf åt de döde. Så skedde äfven, och en munk messade timme efter timme med entonig, darrande, men outtröttlig röst vid randen af denna graf, som emottog flere och flere offer.

Medan munkarne gjorde detta, spred



Pesten.

sig underrättelsen om den store mandråparens ankomst öfver hela trakten. Alla hjärtan bäfvade. Mången tänkte på mänskliga medel att afvända olyckan från sig och de sina. Några flydde med hustru och barn längre sunnanskogs; nybyggarne i ensliga skogshemman lade fram båge och pilar, för att hota enhvar, som vågade nalkas deras tak.

Men den hemske gästen kunde pil och båge icke bortskrämma. Redan under de sistförflutna veckorna hade flerestädes i nejden misstänkta dödsfall inträffat, men ingen trott eller velat tro, att det var den fruktansvärdes verk. Nu, då intet tvifvel om hans närvaro var möjligt, syntes ock de sista osynliga hindren för hans härjningslust vara på en gång nedslagna. Natten efter det främmande folkets ankomst ilade mordängeln från dörr till dörr, och intet förbundstecken på dörrposten vägrade honom inträde.

* *
*

»Nej, deras vatten och vin och olja och sånger och rökelser gagna till intet. Vi måste dö. Låt oss då lefva, medan vi lefva.

De oförskräckte vandringsmännen höfves det att fira lustiga fester vid grafvens rand.»

Så talade män af det främmande folket och togo sina vapen och drogo till Ekö slott, hvars källare säkerligen vore väl försedda med öl och vin. Då de kommit till sundet, funno de fallbron uppdragen och på borggården män, som bundit dukar kring sina ansikten, så att föga mer än deras ögon voro synliga; de vandrade för sig själfva, likasom de fruktat att komma hvarandra för nära.

»Hallo! Ned med bryggan!» ropade främlingarne.

De få männen på borggården svarade på denna uppmaning med hotande åtbörder, därefter med stenkast och bågskott. Men främlingarne vadade, obekymrade därom, öfver sundet. Då flydde slottsfolket i båtar öfver sjön åt andra sidan. Sedan var det lustigt lif på Ekö slott: dryckeslag och sång till in emot natten, då skaran aftågade, lyst af mordbrandsflammor från torn och tinnar.

Men fru Helena och hennes son och hennes tjenarinnor hade redan om förmiddagen af slottets sista dag flyttat till klostret,

i hopp att inom helgedomens väggar och i gudsmännens närhet återfinna något lugn för sina bäfvande själar. Hvar riddar Erland och den lille pilgrimen voro visste ingen.

* *
*

Sju dagar hade försvunnit, då vid midnattstiden klostrets portklocka ringde.

Efter en stunds förlopp hördes steg i korridoren, och en röst frågade: »Hvem är där ute?»

»Broder portvaktare! Vän Johannes! Jag igenkänner din röst. Öppna för Erland Bengtson Månesköld!»

»Hvad!» utropade rösten, »lefver ni ännu, herr riddare? Eller är det en villa, som gäckar mitt öra?»

Porten öppnades, och den tjenande klosterbroderns bleka affallna ansikte, nu stämpladt med en viss förundran, visade sig vid skenet af en lampa, som han höll i handen.

»Broder Johannes,» sade riddaren, »räds icke! Jag är ej en vålnad, utan en lefvande människa, så märkvärdigt det än vill synas både dig och mig, ty hvarthän mitt öga skådat, är fältet så väl mejadt, att knappt ett strå står upprätt.»

»Allt är förvandladt, sedan jag sist såg er, herr riddare. Vill ni stiga in i denna dödens boning, så är ni under detta tak den ende lefvande jämte mig.»

»Nej,» svarade riddaren, »jag har aflagt ett löfte att icke inträda under ett af människohänder bygdt tak. Dödens boning är för öfrigt här ute lika väl som där inne. Världen är en kyrkogård, och du synes mig, broder Johannes, såsom en, den där, ännu lefvande, jordats i densamma. Så förekommer jag mig själf äfven. Visst är, att mitt hjärta är dödt och begrafvet och ej kan känna någon sorg mer.»

»Väl det! Din barm skulle annars icke kunna rymma all din sorg. Vet du, att din maka är död, att dina trognaste tjenarinnor aflidit, att din fader och lärare, pater Henrik, icke mer är ibland oss? Har du sett den kolade återstoden af ditt slott, herr riddare? Allt är fåfängligt, allt, allt.»

»Lämna din lampa och följ mig ut,» sade riddaren, »jag är fullt förtrogen med tanken att ha förlorat allt, som varit mig dyrbart.»

»Herren gaf och Herren tog; välsignadt vare hans namn!» suckade munken, i det



Pesten.

han trädde ut och gick vid riddarens sida. »Det är blott några timmar sedan jag begrof min älskade prior, men förunderligt! ... mina ögon hafva haft inga tårar för hans minne. Det är med mig som med dig; jag har jordat mitt hjärta i mina bröders grift.»

»Hvem af dem bägge dog först, min maka eller min son?» frågade riddaren med något sväfvande röst.

»Din son lefver ännu ... har jag icke sagt dig det? ... så vida han icke dött, sedan jag lade honom i tröstarinnans famn. Gud sände mig en ängel i skepnaden af en kvinna, som hugsvalande suttit vid din makas dödsläger. Hvem hon var vet jag icke. Hon har aldrig förr varit sedd i denna nejd. Hon talade till den döende fru Helena sköna ord och hugsvalade henne med att ofta nämna ditt namn.»

»Jag vet då hvem denna kvinna är,» sade riddaren; »och det var i hennes famn du lade min son?»

»Ja, hvad annat skulle jag göra?»

»Är hon nu borta härifrån?»

»Ja, hon följde det främmande folket, eller rättare: det främmande folket följde

henne. Det var förvånande att se: när hon visade sig första gången för dem, vardt det jubel bland de förtviflade, stillhet bland de våldsamme och farsoten flydde från svedjelandet. Hon är ett högre väsen, och din son hvilar godt på hennes arm.»

De båda männen vandrade en stund under tystnad bredvid hvarandra. Riddaren rönte en känsla af tillfredsställelse däröfver att han egde intet mer att förlora, intet mer att hoppas. Han kände sig ändtligen stå fri emot sitt öde. Han var sköflad på allt, men knotade ej; det vore orimligt att i denna förvandlingens, förgängelsens och dödens värld pocka på en varaktig eganderätt till timlig lycka. Den som spelar med i sinnelifvets brokiga lek må fatta lekens mening. Den guldglänsande sky, som simmar i morgonrodnaden, är i all sin skönhet ej det rätta föremålet för eviga känslor. Solglittret på vattnets yta, böljan, som höjer sig och sjunker, suset i ekens krona, vill du afkräfva dem en evighet, som de icke ega, vill du kristallisera dem i former, som trotsa förvittring? Hvarom icke, så fordra ej heller evighet af borgar med torn och tinnar, ej af rikedom och ära, ej af huslig

lycka, ej af något bland allt, hvarefter den oerfarne griper och hvars bortgång han egnar onyttiga tårar. Den som en gång fått fotfäste på det evigas klippa, rädes icke, om världssfärerna brista, himmel och jord sönderfalla i atomer. Det är endast ett solglitter som slocknat, en bölja som sjunkit, en susning som förstummats. Riddaren såg upp till stjärnorna och kände, att hvad helst hans öde, i dem skrifvet, ännu kunde förbehålla åt en framtid, så skulle han ej förskräckas mer och ej fröjdas mer: han var fri — fri emot allt som är företeelse och händelse och tillfällighet och låter mäta sig med tidens mått. Men bakom företeelserna hägrade i hans själ ett annat, som ej försvunne med dem. Hvad Helenas, hvad den lille Erlands, hvad Sorgbarns och Singoallas försvunna bilder innebure, hvad som symboliserade sig i deras framträdande och bortgång, det vore något för döden oåtkomligt eller kanske hellre något, som döden skulle förklara.

En hemsk bild var natten i skogen, då månskenet darrade på en blodfläckad klinga, men äfven den bilden förfärade honom icke mer; han var enig med sig själf därom,

att skuld måste utplånas, och ville gärna, så vidt som skuld på honom hvilade, låta den stränga vedergällningen taga ut sin rätt. Han egde ej en vågskål att väga sin egen andel i sitt lifs mörka öden, och hade han egt en sådan vågskål, skulle han bortkastat henne utan att väga, ty han kände ingen lust att köpslå, pruta och dagtinga om skuld och vedergällning. Och han tänkte därvid på en annan symbol — försoningens, och det var med andakt han lyssnade, då brodern Johannes, som vandrade vid hans sida, afbrytande tystnaden, sjöng med sakta röst en vers ur pesthymnen:

Da crucem, clavos, scuticam, coronam,
Lanceam, funes rigidamque mortem
Inter iratam mediare dextram
Et mala nostra.

Erland Månesköld och brodern Johannes vandrade hela natten i skogen. Då morgonsolen gick upp öfver ett landskap, hvars stillhet ingen fågels sång, ingen skällas klang, ingen vallande herdes lur upplifvade, emedan svarte döden nyss öfvergifvit det och lämnat tystnaden kvar — då stodo de

båda männen på kullen vid skogsbäcken, och brodern Johannes sade:

»Således, broder Erland, är det här i denne kulle vi skola gräfva vår eremitboning.»

»Ja,» sade Erland, »här skola vi bo.» Han kastade en blick ned på gräsmattan vid foten af kullen, där ännu invid bäckens rand dröjde några af höstens sista blommor. Därifrån sväfvade hans blick inåt skogen i den riktning, hvarifrån i forna dagar hans själs älskade hade kommit honom till mötes.

»Gräfva vi här på östra sidan?» frågade Johannes. »Vi väckas då af morgonrodnaden och kunna hälsa den uppgående solen med en morgonpsalm.»

»Nej, broder,» sade Erland, »om du icke föredrager den östra sidan, så låt oss välja denna åt väster, åt bäcken till, där vi kunna bjuda aftonsolen, bilden af vår egen sjunkande lefnadssol, farväl med hymnen om återuppståndelsens hopp.»

»Väl, vi välja då den västra sidan ...»

»Om du själf icke hellre önskar den andra ...»

»Nej, nej, gode broder,» sade Johannes och betraktade med en mild blick den

forne riddarens förr så stränga och bjudande, nu så blida och undergifna ansiktsuttryck. »Återvändom till klostret, för att hämta våra spadar! Och sedan till arbetet!»



KOGENS EREMITER.[1]

Det var en vacker sommarkväll. Synkretsen i väster färgades af guld och purpur. Regnet, som hade fallit vid middagstiden, hade uppfriskat nejden; granar och ängar doftade, människorna andades med njutning den rena luften.

Fjärran i skogen hördes nyodlarens yxa; där pågick idogt arbete; ty i fält, som tjugofem år, sedan pestens tid, legat obrukade, gällde det nu att sätta plogbill.

Vid ingången till sin grotta satt den ene af traktens eremiter, den af folket högt vördade gudsmannen Erland. För en timme sedan lämnade han örtagården, där han nästan hela dagen sysslat med hacka och spade. Nu satt han på mossbädden och såg med drömmande blick in i aftonrodnaden, hvaraf ett återsken föll på hans lugna anlete. I handen höll han en bok, en

mystisk andes betraktelser, hans älsklingsbok, för flere år sedan hämtad ur det öfvergifna klostrets hvalf.

Brodren Johannes, den andre eremiten, hade nyss återvändt från fisket i insjön och tillredde nu aftonmåltiden.

Johannes, som annars sällan bröt den af Erland älskade tystnaden, var i kväll ovanligt språksam. Han hade på sin väg från sjön sett något märkvärdigt i skogen och kunde icke afhålla sig från att omtala det.

Han hade sett män af främmande utseende, förnäme och stolte till sitt skick, präktige till vapenbonad, rastande med sina hästar i skogen. De voro utan tvifvel långväga resande, och de hade på latinska målet frågat honom om bästa ryttarevägen norr ut mot Vettern. Hvilka de vore och hvad deras ärende kände han icke.

Erland lyssnade med välvilja, icke just därför att en sådan händelse verkligen var ovanlig och kanske värd att gissa öfver, utan därför att Johannes synbarligen var road af att tala därom och tycktes utkräfva något anspråk på nyfikenhet från sin väns sida.



Slutet.

Hvilka dessa män voro och hvad deras ärende visste, som nämndt, Johannes icke, och sagan själf kan endast antyda, ty mörker hvilar öfver mycket i det förflutna. De hemliga skrifter, som under sju insegel, i ett brödraförbunds gömmor, bevara dettas anor från ett äldre sprängdt förbund, skulle, om de uppsloges för oinvigda blickar, uppenbara åtskilligt om ett tåg, som »riddare af det grusade templet» och »forskare af de brinnande bålen» gjorde till Norden, för att äfven där, om möjligt, finna elementer af den urtidens religion, hvaraf de samlat spridda drag från Indiens pagoder, Egyptens graftempel, Delphis och Eleusis' underjordiska hvalf, det salomoniska templets grus och druidernas grottor, för att förena dem alla till en gloria kring korset. De skulle kunna förtälja, dessa häfder, att med tåget följde en indisk prestinnas unge son, invigd till »riddare af det grusade templet», förtrogen med öster- och västerlandens visdom och egare af stora skatter. Mer kan sagan icke antyda.

Medan brodern Erland ännu hvilade vid ingången till sin grotta och drömde sig in i den bleknande aftonrodnaden, sågs på

andra sidan bäcken en af främlingarne, en kraftig yngling med brun hy, men blonda lockar, närma sig. Han stannade, såg sig omkring likasom med igenkännande blickar, ehuru han säkerligen aldrig förr varit på denna fläck, gick därefter öfver vattnet och fram till eremiten och satte sig på mossbädden bredvid honom.

Med undran åsåg Johannes, där han stod på något afstånd, detta uppträde, och hans undran växte, när Erland och ynglingen samtalade med hvarandra och Erlands anlete under samtalets lopp präglades af kraftig uppmärksamhet. Johannes' undran nådde sin höjd, när han slutligen såg, huru ynglingen först efter en lång omfamning, med tårar skildes från Erland och gick tillbaka in i skogen.

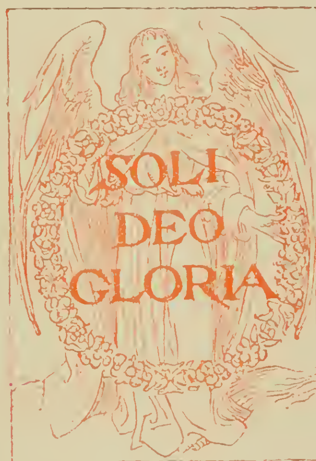
Att fråga om betydelsen af denna syn, det ville Johannes icke, ty det vore ju alltför tydligt ett bevis på en för eremitlifvet icke rätt passande nyfikenhet. Men han väntade, att Erland själf en dag skulle säga något därom.

Erland sade dock intet. Följande morgon, när Johannes gick att fiska i insjön, följde honom brodern Erland.



Slutet.

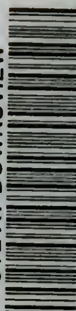
Johannes sköt ut sin båt och gjorde sitt fiskredskap i ordning. Han sjöng härunder med dämpad röst en visa om Simon Petrus fiskaren. Erland satt vid stranden i skuggan af en lind och fördjupade sig åter i sin kära bok Om hvilan i Gud .



Innehåll.



Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri 1894.


UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 17 19 08 017 3